

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

**KONJENİTAL ANOMALİLİ BEBEĞE SAHİP
BABALARIN BABA-BEBEK BAĞLANMASINA İLİŞKİN
DENEYİMLERİ: YAPILANDIRMACI
TEMELLENDİRİLMİŞ KURAM ÇALIŞMASI**

Duygu SAĞLAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2024-ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

KONJENİTAL ANOMALİLİ BEBEĞE SAHİP BABALARIN BABA-BEBEK
BAĞLANMASINA İLİŞKİN DENEYİMLERİ:
YAPILANDIRMACI TEMELLENDİRİLMİŞ KURAM ÇALIŞMASI

Duygu SAĞLAM
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ayşegül İŞLER

“Kaynakça gösterilerek tezimden yararlanılabilir”

2024-ANTALYA

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma jürimiz tarafından Hemşirelik Anabilim Dalı Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.
.../...../.....

İmza

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Ayşegül İŞLER
Akdeniz Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. İlkay BOZ
Akdeniz Üniversitesi

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Şerife TUTAR
Süleyman Demirel Üniversitesi

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Melike CENGİZ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı beyan ederim.

Duygu SAĞLAM

İmza

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ayşegül İŞLER

İmza

TEŞEKKÜR

Lisans üstü eğitimim boyunca akademik bilgisi, sabrı, duruşu, hoş görüsü ve profesyonelliğine hayran olduğum, yoluma her zaman ışık olan idolüm değerli canım hocam ve danışmanım **Prof. Dr. Ayşegül İŞLER** başta olmak üzere,

Verilerin analizi sırasında kodlama ve temalaştırma aşamasında katkılarından ve tezimle ilgili verdiği uzman görüşlerinden dolayı, yanımda olduğunu her zaman hissettiren değerli hocam **Prof. Dr. İlkay BOZ'a**,

Yüksek lisans eğitim sürecim boyunca akademik bilgilerinden ve deneyimlerinden faydalandığım **Akdeniz Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı** öğretim elemanlarına,

Görüşmeler için hazırladığım sorulara katkılarından dolayı **Arş. Gör. Meltem GÜRCAN'a**,

Yüksek lisans eğitiminin işleyişinde temel yapı taşlarından biri olan, titizlikle ve hoşgörü ile çalışan **Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü çalışanlarına**,

Araştırmama katılarak tez çalışmamın var olmasına yardım eden **koca yürekli babalara**,

Bu yolda beraber yürüdüğüm, yol arkadaşım **Seçil AYNUR ÇALIK'a**,

Varlıklarıyla gücüme güç katan, her zaman sevgisini yanımda hissettiğim ve desteklerini hiç esirgemeyen canım annem **Perihan YEDİREN** ve kardeşim **Erdi YEDİREN'e**,

Son olarak tez çalışmam sürecinde her zaman yanımda olduğunu hissettiren, her zorluğuma ortak olan, hayat arkadaşım **Celal SAĞLAM'a**, eğitim ve öğrenim sürecimde bana dünyadaki en güzel mutluluğu yaşatan, hayatımı anlamlandıran çocuklarım **ALİ Uraz'ım** ve **İpek'ime** sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Duygu SAĞLAM

Antalya, Şubat 2024

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram deseniyle konjenital anomalili bebeği olan babaların bağlanma deneyimlerini incelemektir.

Yöntem: Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden yapılandırmacı temellendirilmiş kuram yöntemi kullanılmıştır. Araştırma Antalya’da Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi ve Bingöl Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi’nde Haziran 2022- Ocak 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada teorik örnekleme yöntemi kullanılarak 1-24 aylık major konjenital anomalili bebeği olan 11 baba ile bireysel yüz yüze yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme yapılmıştır. Analizler öncül, odaklı ve kuramsal kodlama teknikleri ile tamamlanmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda babaların deneyimlerini yansıtan temellendirilmiş kuram “belirsiz bağlanma” olarak yapılandırılmıştır. Bağlanma süreci bebekle tanışma ile başlayıp gelecekte babaların beklentilerini de içine alan yaşam boyu devam eden bir süreç olarak belirlenmiştir. “Bebekle tanışma”, “babanın yaşadığı zorluklar”, “babanın iyileşmesini etkileyen faktörler”, “özel babalık”, “özel bebeğin etkileri”, “özel babanın beklentileri” temaları ve 24 alt tema oluşturularak tamamlanmıştır.

Sonuç: Bu araştırma ile Bowlby’nin sağlıklı bebek ve babaları arasındaki paternal bağlanma kuramı temel alınarak, konjenital anomalili bebeklerde baba-bebek bağlanmasının yapısı, farklı kültürlerde babaların bağlanma paternleri ortaya konulmuştur.

Öneriler: Bu araştırma bulguları neticesinde hemşirelik eğitim ve uygulamalarında paternal bağlanmanın değerlendirilmesi ve desteklenmesinin önemi; yapılan yeni araştırmalara ışık tutacağı, yeni bir bakış açısı ile farkındalık yaratacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: baba-bebek bağlanması, konjenital anomali, paternal bağlanma, yapılandırmacı temellendirilmiş kuram, yenidoğan hemşiresi

ABSTRACT

Objective: The purpose of our study is to examine the attachment experiences of the fathers of the babies with congenital anomalies using the Constructivist Grounded Theory design.

Method: In our study, The Constructivist Grounded Theory method which is one of the qualitative research design was used. The study was conducted in two different neonatal intensive care units of Akdeniz University Hospital in Antalya and Maternity and Children's Hospital in Bingöl, between June 2022 and January 2024. In the research, using the theoretical sampling method, individual face to face semi-structured in-depth interviews were held with the fathers of a total 11 babies with congenital anomalies, aged between 1-24 months. In the analyzes carried out in our study, preliminary, focused, and theoretical coding techniques were used.

Results: The study, the Grounded Theory reflecting the experiences of the fathers of the babies with congenital anomalies was defined as 'Uncertain attachment'. The attachment process has been determined as a lifelong process that begins with the meeting the baby and includes the future expectations of the fathers. Our study was completed by creating the main themes named 'first meeting with the baby', 'difficulties experienced by the father', 'factors affecting the fathers' recovery', 'special fatherhood', 'effects of the special baby', and 'expectations of the special father' and also 24 sub-themes.

Conclusion: In this study, based on Bowlby's paternal attachment theory between healthy babies and their fathers, the structure of the father-infant attachment in babies with congenital anomalies and the attachment patterns of the fathers in different cultures were revealed.

Recommendations: As a result of our study, we thought that the importance of evaluating and encouraging paternal attachment in nursing education and practice will shed light on new research and raise awareness with a new perspective.

Key words: father-baby attachment, congenital anomaly, paternal attachment, constructivist grounded theory, neonatal nursing

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.4. Araştırma Sorusu.....	2
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Konjenital Anomalilere Genel Bakış	3
2.2. Dünya’da ve Türkiye’de Konjenital Anomali Çalışmaları	4
2.3. Baba Kavramı	5
2.4. Babalık Rollerı	6
2.5. Bağlanma Kavramı	7
2.6. Bağlanma Kuramı	8
2.7. Bağlanmanın Evreleri	11
2.7.1. Tanışma Evresi	11
2.7.2. Sahiplenme Evresi	11
2.7.3. Bağlanma Evresi	11
2.8. Bağlanma Stilleri.....	12
2.8.1. Güvenli Bağlanma	12
2.8.2. Güvensiz Kaygılı/Kararsız Bağlanma	12

2.8.3. Güvensiz Kaygılı /Kayıtsız Bağlanma.....	13
2.9. Bağlanmanın Özellikleri	14
2.9.1. Yakınlık	14
2.9.2. Karşılıklı iletişim	15
2.9.3. Sorumluluk almayı kabullenme (Süreklilik)	15
2.10. Yenidoğan ve Süt Çocukluğu Döneminde Bağlanma.....	15
2.11. Bağlanma Çeşitleri	19
2.11.1. Anne- Bebek Bağlanması (Maternal Bağlanma).....	19
2.11.2. Baba- Bebek Bağlanması (Paternal Bağlanma).....	21
2.12. Baba- Bebek (Paternal) Bağlanma Geliştirmede Hemşirelik Yaklaşımlarının Önemi.....	22
2.13. Bilimsel Araştırma Modeli ve Önemi	24
2.14. Temellendirilmiş Kuram Yönteminin Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi.....	25
2.15. Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram İlkeleri.....	26
2.15.1. Eş Zamanlı Veri Toplama ve Analiz Yapma.....	27
2.15.2. Veriye Dayalı Olma	28
2.15.3. Kodlama Teknikleri	28
2.15.4. Sürekli Karşılaştırma Yapma.....	30
2.15.5. Kuramsal Notlar (Memo) Yazma	30
2.15.6. Teorik Örneklem ve Teorik Doygunluk.....	31
2.15.7. Literatür Taramasını Analizlerden Sonra Yapma.....	32
3. GEREÇ ve YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırmanın Tasarımı	33
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman.....	33

3.2.1. Araştırmanın Yapıldığı Yer	33
3.2.2. Araştırmanın Zamanı	34
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	34
3.3.1. Araştırmanın Dahil Olma Kriterleri.....	35
3.3.2. Araştırmanın Dışlama Kriterleri	35
3.4. Veri Toplama Araçları	35
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	35
3.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	35
3.4.3. COREQ Kullanılması	36
3.5. Verilerin Toplanması	36
3.5.1. Araştırmanın Ön Uygulaması	37
3.6. Verilerin Analizi	37
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	38
3.8. Araştırmanın Güçlü Yönleri.....	38
3.9. Araştırmanın Etik Yönü	38
3.10. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği	39
3.11. Araştırmacının Hazırlığı	41
4. BULGULAR.....	43
4.1. Katılımcılara Ait Sosyo-demografik Özellikler	43
4.2. Konjenital Anomalili Bebeğe Sahip Babaların Baba- Bebek Bağlanmasına İlişkin Deneyimlerinin Yapılandırılmış Temellendirilmiş Kuramı: Belirsiz Bağlanma	46
4.2.1. Özel Bebekle Tanışma	49
4.2.2. Babanın Yaşadığı Zorluklar.....	52
4.2.3. Babanın İyileşmesini Etkileyen Faktörler	56

4.2.4. Özel Babalık	62
4.2.5. Özel Babalığın Etkileri	65
4.2.6. Özel Babanın Beklentileri.....	72
5. TARTIŞMA	77
5.1. Özel Bebekle Tanışma	79
5.2. Babanın Yaşadığı Zorluklar	80
5.3. Babanın İyileşmesini Etkileyen Faktörler	81
5.4. Özel Babalık.....	82
5.5. Özel Babalığın Etkileri.....	83
5.6. Özel Babanın Beklentileri	84
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	86
6.1. Sonuç.....	86
6.2. Öneriler	87
KAYNAKLAR	88
EKLER.....	108
Ek-1 Kalitatif Çalışmaların Raporlanması için Konsolide Kriterler (COREQ)	108
Ek-2 Ebeveyn- Bebek Tanıtım Formu	111
Ek-3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları	113
Ek-4 Analizden Elde Edilen Kodlar.....	114
Ek-5 Memo Defterinden Notlar	143
Ek-8 Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü Kurum İzin Yazısı.....	147
Ek-9 Bilgilendirilmiş Onam Formu	149
Ek-10 Nitel Araştırma Yöntemleri Kurs Katılım Belgesi.....	150

Ek-11 Nitel Araştırma Veri Analiz Kurs Katılım Belgesi	151
ÖZGEÇMİŞ.....	152

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Bağlanma Stilleri.....	14
Tablo 2.2. Temellendirilmiş kuram ilkeleri.....	27
Tablo 4.1. Babaların sosyo-demografik özellikleri	43
Tablo 4.2. Babaların sahip oldukları bebeklerin özellikleri	45
Tablo 4.3. Konjenital anomalili bebeğe sahip babaların baba-bebek bağlanmasına ilişkin deneyimlerinin yapılandırılmış temellendirilmiş kuramı: Belirsiz bağlanma	47
Tablo 4.4. Özel bebekle tanışma	50
Tablo 4.5. Babanın Yaşadığı Zorluklar	52
Tablo:4.6. Babanın İyileşmesini Etkileyen Faktörler.....	57
Tablo:4.7. Özel Babalık	62
Tablo 4.8. Özel Babalığın Etkileri.....	66
Tablo:4.9. Özel Babanın Beklentileri.....	73

SİMGELER ve KISALTMALAR

B : Baba

CDC : Centers for Disease Control and Prevention (Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri)

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

EUROCAT : European Concerted Action on Congenital Anomalies and Twins (Konjenital Anomaliler ve İkizler Üzerine Avrupa Ortak Eylemi)

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Bağlanma, bütün memeli türlerinde görülen, tek başına hareket etme potansiyeline sahip olmayan yenidoğanın yaşamasını sağlayan evrimsel bir sistem bütünüdür (Kraemer, 1992). Bağlanmada temel amaç, yenidoğanın bağlanma figürüne yakınlığını sürdürerek tehlikelerden korunması ve bağlanma figürünün karşıya verdiği güven sayesinde bağımsız keşfetme yetisi kazanımıdır (Bowlby, 1969).

Bağlanma ilk kez John Bowlby tarafından tanımlanmıştır. Bowlby bağlanmayı insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamış ve hayatta kalmanın ötesinde bir öneme sahip olduğunu vurgulamıştır. (Cassidy, 1999; Bowlby, 1973). Bowlby'nin, daha sonraki dönemlerde çocuğun gelişimi için baba ile geliştirilen bağlanmanın da anneler kadar etkili ve önemli olduğunu belirttiği literatürde görülmektedir (Bretherton, 2010; Goodsell ve ark., 2010; Tüzün ve Sayar, 2006). Babanın bebeği ile olumlu ilişki içerisinde olması, bakımına katılması, oyun oynaması, güvenli bağlanmayı desteklemekte ve bebeğin bilişsel gelişimine katkı sağlamaktadır (Erdoğan, 2006; Soysal ve ark., 2005; Sımsıkı, 2011). Bowlby bağlanma ilişkisinin hastalık durumundaki değişiminin önemine dikkat çekmiş, hastalık durumunda bağlanma ihtiyacının değişebileceğini belirtmiştir (Bowlby, 1969; Bowlby, 1973; Bowlby, 1980).

Konjenital anomali, doğum defektlerini de içine alan, doğum sırasında bebekte gözlenen olumlu ya da olumsuz her durumu; daha çok olumsuz durumu yani anomalileri (doğum defektlerini) açıklamakta kullanılan bir kavramdır. Konjenital sözcüğü genellikle "konjenital anomali" şeklinde kullanılır (<https://tr.wikipedia.org/wiki>).

Konjenital anomaliye sahip bebeklerle anneleri arasındaki ilişki, sınırlı tanı ve anomalilerle baba-bebek bağlanması incelenmiş; fakat sınırlama yapılmadan kolektif anomalili bebeklere sahip babaların paternal bağlanma üzerine olan deneyimlerini inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışmamız konjenital anomali varlığında hem

ebeveyn ilişkilerine hem bebeğin sağlığının gelişimine hem de sağlık profesyonellerinin sağlığı geliştirme ve yükseltmelerine ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram deseniyle konjenital anomalili bebeklere sahip babaların bağlanma deneyimlerini incelemektir. Bu araştırma ile konjenital anomalili bebeklerde baba-bebek bağlanmasının yapısı, farklı kültürlerde babaların bağlanma paternleri ortaya konulmuştur. Bu bilgiler doğrultusunda paternal bağlanma kuramının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu araştırmayla, Türkiye’de ilk kez konjenital anomalili bebekler ve babalar arasındaki bağlanma ilişkisinin kavramsal çerçevesi tanımlanmış, ayrıca kendilerini ifade etmelerini kolaylaştırıcı bir yöntem olan yapılandırmacı temellendirilmiş kuram (Constructivist Grounded Theory) yöntemi ile deneyimleri açıklanmıştır.

1.4. Araştırma Sorusu

Araştırma kapsamında cevabı aranan temel sorular şunlardır: “Konjenital anomalili bebeği olan babaların konjenital anomalili bebeğe sahip olmaya ilişkin deneyimleri nelerdir, bu deneyimlerin onlar için anlamı nedir ve bu deneyimler hangi unsurları içermektedir?” Araştırmanın başlangıç noktasını bu sorular oluşturmaktadır. Araştırma süreci içerisinde ortaya çıkan bazı önemli sorular aşağıda yer almaktadır:

- ❖ Konjenital anomalili bebeğe sahip olan babaların bebekleri ile bağlanma süreçleri nasıldır?
- ❖ Konjenital anomalili bebeğe sahip olan babalar, anne-baba-bebek ilişkisinde ne hissetmektedir?
- ❖ Konjenital anomalili bebeğe sahip olan babaların bu durum karşısında çevresel faktörlerin nasıl etkilemektedir?
- ❖ Konjenital anomalili bebeğe sahip olan babaların baba-bebek bağlanması ile sağlıklı bebeğe sahip babaların baba-bebek bağlanması arasındaki farklılıklar nelerdir?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Konjenital Anomalilere Genel Bakış

Konjenital anomali yenidoğanın hayatında doğumla birlikte var olan, gebelik sırasında kazanılmış veya doğumdan kaynaklanan gelişimsel bir kusurdur. Bu kusur fetüste yapısal, şekilsel ya da fonksiyonel olabilir. Yenidoğanın fonksiyonlarının bir bölümünde morfogenez sürecinde standart tipten anormal sapmalar olarak da tanımlanmaktadır (Aksoy, 2001; Shrestha S ve Shrestha A, 2020). Konjenital anomali ifadesi yerine doğumsal defekt ya da konjenital malformasyon kelimeleri de kullanılmaktadır (Buğday, 2020).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ye göre, canlı dünyaya gelen yenidoğanların yaklaşık %3-4'ünde konjenital anomali mevcuttur (Puccio ve ark., 2013). Yenidoğanlarda, perinatal mortalite ve morbiditenin en sık nedenleri incelendiğinde prematüriteden sonra %2-3 oranıyla majör yapısal anomaliler gelmektedir (Tayyar ve ark., 2018). Toplumlar arasında sosyo-ekonomik durum, beslenme alışkanlıklarındaki değişiklikler, toplumun coğrafi özellikleri, ırksal ve çevresel etken farklılıklarının konjenital anomali görülme sıklığını etkilediği yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur (Riley ve ark., 1998; Al-Jama, 2001). Yine bu konuda ülkemizde yapılan çalışmalarda farklı coğrafi bölgelerde konjenital anomali görülme sıklığı değişkenlik göstermektedir (Tunçbilek E ve ark., 1999; Bayhan ve ark., 2000).

Konjenital anomaliler ülkemiz gibi gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkelerde ciddi bir sorundur ve sebebine yönelik yeterli veri bulunmamaktadır. Konjenital anomalilerin çoğu nonetyolojik olarak değerlendirilmekte olup en çok genetik faktörler, anneye bağlı sistemik hastalıklar, alkol-sigara-madde kullanımı, perinatal dönemde kullanılan toksik ilaçlar, radyasyon, gebelikte annenin geçirdiği enfeksiyonlar, gebelikte anne-bebek arasındaki kan akımının bozulmasının sebep olabileceği düşünülmektedir (Kalter, 2003). Batı toplumlarında yapılan değerlendirmelerde konjenital anomalilerin %60'ının sebebinin bilinmediği, %20'sinin genetik ve çevresel faktörlerle ortaya çıktığı, %7,5'inin monogenetik, %6'sının kromozomal, %3'ünün annede görülen hastalıklar, %2'sinin doğuştan olan enfeksiyonlar, %1,5'inin ilaç-alkol kullanımı ve X ışınlarına bağlı olduğu

ortaya konulmuştur. Ülkemizdeki konjenital anomali insidansı %2-4 olarak bildirilmiştir (Tunçbilek ve ark., 1999; Bayhan ve ark., 2000; Kalter, 2003). Konjenital anomaliler tek bir sisteme ait olabileceği gibi sendromların bir parçası olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Hem anomaliler hem de eşlik ettiği sendromlar çocukluk çağı ölümlerinin, morbiditenin ve kronik hastalıkların en büyük sebeplerindendir. Dünya’da 8 milyona yakın çocuk ve aileleri bu anomali ve sendromlarla mücadele etmekte ve hayatını idame ettirmektedir (Moore ve ark., 2016).

Konjenital anomaliler majör ve minör anomaliler olarak da sınıflandırılmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde canlı doğumların %2-4’ünü majör konjenital anomaliye sahip bebekler oluşturmaktadır. Bu oran göz ardı edilemeyecek, üzerinde çok boyutlu düşünülecek ve bakımda özellik arz edecek bir değere sahiptir (Aksoy, 2001; Moore ve ark., 2016). Minör anomalilerin ise tespiti daha zordur. Buna rağmen minör anomalilerin görülme sıklığı majör anomalilere göre daha sıktır. Minör anomalilerin görülme sıklığı %7 ile %41 oran aralığında değişkenlik göstermektedir (Marden ve ark., 1964; Leppig ve ark., 1987; Campaña ve ark., 2014; McPherson ve Cold, 2016; Kumar ve Burton 2008). Konjenital anomalilerin prematüre, düşük doğum ağırlığı veya sezaryen ile doğan bebeklerde daha sık olduğu belirlenmiştir (Nhoncanse ve ark., 2014). Prematürelilik ve düşük doğum ağırlığının konjenital malformasyonların sebebinden çok, sonucu olduğu gösterilmiştir (Shrestha S ve Shrestha A., 2020).

2.2. Dünya’da ve Türkiye’de Konjenital Anomali Çalışmaları

Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention-CDC)’nin 2004-2006 yılları verilerine göre, üriner sistem anomalilerinin eklenmediği, 21 majör konjenital anomali arasında en sık rastlanan Down sendromu olmuştur. Sonrasında sırayla yarık dudak ve/veya damak, atrioventriküler defekt, rektal veya intestinal atrezi ve gastroşizis gelmektedir (Parker ve ark., 2010).

Konjenital Anomaliler ve İkizler Üzerine Avrupa Ortak Eylemi (European Concerted Action on Congenital Anomalies and Twins = EUROCAT), 18 Avrupa ülkesinin katıldığı veri raporlarında konjenital anomaliler sistemlere göre değerlendirilmiştir. Konjenital anomali sıklığı, çalışmanın yapıldığı klinik ve kapsadığı bölgeye göre konjenital anomalilerin etkilediği sistemler büyük değişkenlik göstermektedir. İlk sırada 10000 canlı

doğumdan 66.3'ünde görülme sıklığı ile konjenital kalp hastalıkları, 39.8 oranıyla ekstremiteler anomalileri, 32.6 oranıyla idrar sistemi anomalileri, 22.5 oranıyla santral sinir sistemi anomalileri, 20.7 oranıyla genital sistem anomalileri takip etmektedir. Genital sistem anomalilerine idrar sistemi anomalileri de eklendiğinde bu grup ikinci sırada yer almaktadır (EUROCAT, 2014).

Bu çalışmalarda, santral sinir sistemi anomalileri konjenital anomaliler içerisinde ilk sırada yer almaktadır (Himmetoğlu ve ark., 1996; Biri ve ark., 2005; Gezginç ve ark., 2011; Balci ve ark., 2012; Çatak ve ark., 2014). 1993-1994 yılları arasında 22 üniversite hastanesinde doğan 21907 bebekte, en sık kulak burun boğaz, sırasıyla kas iskelet, genitoüriner ve santral sinir sistemi anomalilerine rastlanılmıştır. 21907 bebeğin 27'sinde down sendromuna rastlanılırken, binde 1.32 oranında da kromozomal konjenital anomaliler görülmüştür. Bu çalışmada %3.7 prevalansla toplam anomali sıklığı tespit edilmiştir (Tunçbilek ve ark., 1999). 2000-2004 yılları arasında 63159 canlı doğum değerlendirilerek, en sık konjenital anomali santral sinir sistemi anomalileri olurken sırasıyla yarık damak veya dudak, kas iskelet anomalileri, kromozomal anomaliler gelmektedir. Majör konjenital anomaliler 183 vakada 2.9/1000 sıklığında gösterilmiştir (Tomatır ve ark., 2009).

Türkbay ve arkadaşlarının (2020), 102379 yenidoğanı çalışmaya dahil edip yaptıkları majör konjenital anomalilere ait prevalans çalışmasında, en sık konjenital kalp hastalıklarının görüldüğü sonrasında Down sendromu ve üçüncü sırada meningomyeloel görüldüğünü belirlemişlerdir (Türkbay ve ark., 2020). Bir başka araştırmada, 0-2 yaş grubu bebeği olan 100 anatomik anomalili ve 100 sağlam çocuğu olan toplam 200 anne ile yapılan çalışmada bebeklerde konjenital anomali oluşumunda, annede olan kronik hastalığın, spinal anestezi ile bebeklerini dünyaya getirmelerinin, gebelikte sigara kullanımı veya pasif içicilik durumlarının, akraba evliliklerinin etken olduğu gösterilmiştir. Ayrıca bu çalışmada en sık görülen konjenital anomalinin genitoüriner anomaliler olduğu ortaya konulmuştur (Sarı ve Kalaycıoğlu, 2022).

2.3. Baba Kavramı

İnsanlar dünyaya doğuştan bir oluşumla gelmektedir ve bu oluşumda kendi isteklerinin hiçbir payı yoktur. Cinsiyet, doğuştandır ve toplum kültürel özelliklerine uygun

davranışlar beklentisindedir. Bu sebeplerden ötürü cinsiyet ve ebeveynlik rolleri arasında geçirgen bir yapı mevcuttur (Gül, 2019; Çağırkan, 2018). Erkeklik, sahip oldukları biyolojik cinsiyeti sebep göstererek toplumsal yaşamda üstlendikleri rolleri, ne hissetmeleri gerektiğini, nasıl davranacaklarını belirledikleri yönergelerin topluluğudur (Uçan, 2012).

Baba kavramı ise “bir çocuk sahibi erkek” kavramıyla biyolojik bağlantının vurgulandığı bir terimdir. Tarihte babalık kavramına kutsal yazıtlar ve ahlaki değerlerine baktığımızda, babaların çocukların değer duygusu ile büyümelerinde sorumlu kişiler olarak anıldıkları bilinmektedir (Aksoy ve Bilaloğlu, 2022). Zaman içerisinde babalara atfedilen biyolojik farklılık üstün bir güç olarak görülerek bu durum ev-eş-çocuk üzerinde bir otoriteye dönüşmüştür. Bu durum babayı çocuk bakımından uzaklaştırmıştır (Pontes, 2006). Baba artık kadir bir aile reisi olarak anılmaktadır (Knibiehler, 1995).

Babalık rolü ise, çocuğu ile ilgilenme, çocuğun bakımına katılma, çocuğa ekonomik güç sağlama gibi sosyokültürel ve psikolojik zorunlulukları vurgulayan davranış kalıplarından oluşmaktadır (Levtov ve ark., 2015; Lewis, 1986; Quintar, 2011). Bebeğin dünyaya gelmesini beklemeksizin annenin gebeliği ile başlayan ve yaşam boyu devam eden babalık kavramı için, orada var olan, para ve dış ortam imkânı sağlayan, bakım veren ve oyun oynayan, eğitim ve disiplinde yapı olan, sevgi vererek koruyan tanımında da bulunulmuştur (Mercan ve Şahin, 2017; Summers ve ark., 1999).

2.4. Babalık Roller

Annelik ve babalık tanımları birbirine benzemektedir; bebekleri ile etkili zaman geçirmeleri, bebeklerine bağımsız davranış kazandırmaya teşvik etmeleri, sosyal etkileşime girebilmesi için zengin uyarılar sunmaları ortak görevleridir. Babaların toplum tarafından dayatılan ve biçimlendirilen rolleri üstlenmelerinin yanında babanın algıladığı ve istediği rolleri uygulama şeklidir (Uyanık ve ark., 2016; Lamb ve Tamis-Lemonda, 2004).

Türk toplumunda geleneksel baba rolüne bakıldığında, evde anne çocuklarına bakarken eşi ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için dışarıda çalışarak para kazanmasıdır. Baba, dışarıdadır ve para kazanır, geleneksel cinsiyetlere ait rol ve modellerde anne bakım

veren kimliğine büründürülmüş, baba ise koruma, güç ve para kaynağı olarak gösterilmiştir (Rogge, 2001; Telli ve Özkan, 2014).

Annelerin bebeklerine bakım verme rolü ile bebekleriyle doğrudan ilgilenmeleri bebekleri tarafından yoğun bağlanılan ebeveyn olma özelliğini beraberinde getirmektedir (Quintar, 2011). Zamanla bu ebeveyn rol ve sorumlulukları değişen ekonomik, sosyal, teknolojik, siyasi ve bilimsel durumlar nedeniyle değişkenlik göstermektedir. Günümüzde birçok aile için iki ebeveynin de çalışması ve aileye ekonomik güç sağlaması babaların daha çok bebeklerinin bakım, gelişim ve sorumluluklarında aktif rol alarak ebeveynlerin her ikisinin de bebek üzerinde eşit roller üstlenmelerine sebep olmuştur (Rogge, 2001; Telli ve Özkan, 2014).

2.5. Bağlanma Kavramı

Bağlanma kelimesinin temelleri on üçüncü yüzyıllara dayanır, “to attach”, “bağ” kelimesinin etimolojik (dilbilim) anlamı; bir göreve bağlılık ya da bir görevi yerine getirmedir. Fransız bir yazar ve on sekizinci yüzyıl filozofu olan *Rousseau*, anne bebek ilişkisi kavramını ilk kullanan kişidir. Bağlanma hakkındaki yazıları “annelik sevgisi” ile ilişkilidir (Solmaz, 2002).

Bağlanma, doğada bütün memeli türlerinde görülen, doğuştan var olan, bağımsız hareket etme kapasitelerinden yoksun olan yenidoğanın hayatta kalmasını sağlayan evrimsel bir sistemdir. İki temel amacı vardır. İlki; bağlanma figürüne yakınlığın sürdürülmesi ile tehlikelerden korunmak, ikincisi ise; bağlanma figürünün verdiği güvenle etrafı bağımsız olarak keşfetmeyi sağlamaktır (Kraemer, 1992). Bağlanma davranışları (ağlama, izleme, tutunma, aksileşme gibi) genellikle primer bağlanma figürünün beklenmeyen ani yokluğu veya yeni tehdit edici bir uyaran gibi tehdit hallerinde ortaya çıkar (Bowlby, 1969).

Bağlanma bebek ile birincil bakım veren kişi arasında gelişen ve bebekte güven duygusunu yerleştiren güçlü bir ilişkidir (Soysal, 2005). Annenin bebekle duygusal bir bağ kurması gebelikle birlikte başlayan, fetüsün hareketleri ile artan, doğumda doruğa çıkan, doğum sonrası yaşamın birinci yılında oluşan etkili bir ilişkidir (Görak, 2002; Kennell ve Klaus, 1998).

Anne, baba ve bebek arasındaki sıcak duygular, özellikle korkulu ve stresli anlarda birbirlerine sağladıkları rahatlık ve destek, bağlanmayı oluşturur. Bağlanma iki taraflı bir ilişkidir ve her iki tarafında birbirinin ihtiyaçlarını karşılaması ile gelişir (Kennell ve Klaus, 1998).

2.6. Bağlanma Kuramı

Son 50 yılda insan gelişimini inceleyen araştırmacılar içinde bağlanma kuramı çok büyük ilgi çekmiştir. Bağlanma kuramını ilk tanımlayan *John Bowlby*' dir (Bretherton, 1992). *Bowlby*, bağlanmayı (attachment) insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamıştır (Bowlby, 1973).

DSÖ tarafından John Bowlby 1950 yılında evsiz çocukların ruh sağlığı üzerine bir bildiri sunması için Londra'ya çağırılmıştır (Bowlby, 1944). Çocuk ve ergen hırsızların yaşamlarını gözlemlemiş, çocukların erken bebeklik dönemlerinde annelerinden ayrı kalmasından yola çıkarak, çocukların anneleriyle ilişkisinin sadece açlık güdüsünden kaynaklanmadığını savunmuş ve bağlanma kuramının temellerini atmıştır (Bowlby, 1944; Soysal ve ark., 1999; Kesebir ve ark., 2011).

Bowlby, insanlarda bağlanmanın hayatta kalmanın ötesinde bir işleve sahip olduğunu vurgulamıştır. Bunlar, bağlanma figürü ile yakınlığı koruma, güvenli sığınak ve çevreyi keşfetmedir (Sakman, 2011). Bebek herhangi bir tehdit anında bağlanma figürüne yaklaşır ve onu güvenli sığınak olarak görür. Bağlanma figürünün güvenle geri dönülebilecek bir yer olarak algılanması da bebeğin çevreyi araştırmasına imkan sağlar (Benware, 2013; Bowlby, 2012; Güner, 2011).

Bowlby'dan önce anne-bebek ilişkisini *Anna Freud* da incelemiş, bebeğin anneye muhtaç olduğunu ve sadece fiziksel ihtiyaçları karşılandığında, bebeğin anneye bağlanabileceğini savunmuştur. 1969-1980'li yıllarda bağlanma kuramını geliştiren *Bowlby* ise bağlanmanın yalnızca fiziksel ihtiyaçların karşılanmasından değil, ayrıca annenin bebeğine gösterdiği yakınlıktan da kaynaklandığını belirtmiştir (Bretherton, 1992; Bowlby, 2012; Güner, 2011).

Bir başka kuramcı *Harlow*, 1958’de yavru maymunlar ile ilgili deneyleri anne-bebek ilişkileri bağlanma teorisi için zengin bir kaynak oluşturmuştur. Bu deneyde aynı odaya yerleştirilen iki adet yapma anne maymun bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi yumuşak havluyla kaplanmış sıcak maket anne, diğeri sert metal ama üzerinde biberon ve yiyecek barındıran bir maket annedir. Bebek maymunlar üzerinde biberon olan maketin yanına gidip sadece mama emmiş, fakat bütün zamanlarını sıcak maketle geçirmişlerdir. Araştırmacılar yavru maymunları korkuttukları durumlarda, yavru maymunlar hemen sıcak maketin yanına koşmuşlardır. Kafese yeni bir oyuncak konduğu durumlarda ise sıcak maketi güvenlik üssü gibi kullanarak, yeni oyuncakları keşfetmişlerdir. Bu çalışma, anne bebek ilişkisindeki temel ihtiyacın bakımdan öte duygusal kaynaklı olduğunu ortaya koymuştur (Bowlby, 2012; Tüzün ve Sayar, 2006).

İnsan yavruları da tıpkı maymun yavruları gibi belli bir yaşa kadar annenin bakımına ihtiyaç duymaktadırlar. Davranışsal ve içgüdüsel bağlanma sisteminin temel işlevi bakıma ihtiyacı olan tecrübesiz yavruların tehlikelerden korunmak için daha deneyimli ve koruyucu ebeveynlerinin yakınlarında bulunmalarını sağlamaktır (Bowlby, 2012). Bu yakınlık bağlanma sistemini için çok önemlidir çünkü bu durum bebeğin hayatta kalmasını sağlayacaktır (Bowlby, 2012; Güner, 2011; Güleç, 2010).

Bağlanma kuramı, insanların kendileri için önemli olan diğer kişilerle güçlü duygusal bağ kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan bir yaklaşımdır. Duygusal bağ kurma eğilimi ve gereksinimi bebeklerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli ve gelişimsel açıdan işlevsel olan bağlanma sistemini ifade eder. Bağlanma sistemi bebeklerin onlara bakan kişi veya kişilerle fiziksel yakınlığını güçlü tutarak, hem bebeklerin çevreden gelebilecek tehlikelere karşı korunmasını hem de onlara çevreyi keşfetmeleri için gerekli koşulları sağlar. Bu nedenle çocuğa temel bakım veren ile yakınlığın korunması bağlanma sistemi içindeki en temel hedeftir ve bu sayede bebeklere güven içinde gelişebilecekleri bir alan sağlar (Solmaz, 2002; Sümer ve Güngör, 1999).

Bowlby’nin bağlanma kuramının nesne ilişkileri ve psikodinamik yaklaşımlar üzerine kurulmuş bir kişilik gelişim kuramı olduğu ve temel olarak bağlanmayı bebeklik ve çocukluk dönemine odaklanarak ele aldığı belirtilmektedir (Morsünbül ve Çok, 2011; Bretherton, 2010).

Bağlanma sistemi bebeğin ona bakan kişiye yakın olmasını ve çocuğun dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunmasını sağlar. Bakıcı ile kurulacak yakınlığın korunması bağlanma sistemi içindeki en temel hedeftir ve bu sayede bebeğe güven içinde gelişebileceği bir alan sağlanır. Yakınlık bebeğin çevresini keşfetmede kullanabileceği ve tehlike anında korunabileceği bir sığınak işlevi görür (Bowlby, 1973).

Bowlby'e göre, çocuk ihtiyacı olduğunda bakıcısından gereken desteği ve olumlu tepkiyi görürse bakıcısının ulaşılabilir, güvenilir ve destekleyici olduğuna ilişkin bilişsel temsiller geliştirir. Ters durumda ise çocuğun bakıcısı çocuğun gereksinimlerine duyarsız kaldığında ya da birbiriyle uyuşmayan tepkilerle karşılık verdiğinde çocuk bağlanma figürünü reddedici, kendisini de sevmeye ve desteklenmeye değmez biri olarak görür (Bowlby, 1973).

John Bowlby bağlanma kuramının temelini oluşturmuş, *Mary Ainsworth* ise *Bowlby*'nin görüşlerini deneme yoluyla test etmiş ve yeni fikirler oluşturarak teorinin genişlemesine yardımcı olmuştur (Bretherton, 1992; Goulet ve ark., 1998). *Ainsworth* ve arkadaşları (1978), “Yabancı durum” olarak bilinen deneysel bir yöntem geliştirmişler ve çocukları üç tipik bağlanma örüntüsü içinde sınıflandırmışlardır. Bu tipik bağlanma örüntüleri, güvenli, kaygılı/kararsız ya da kaygılı/kaçıncı bağlanmadır. Yalnızca “güvenli bağlanma” ilişkisinin olduğu durumda çocuklar stres yaratan koşullar altında güvenlik duygusunu koruyabilir ve gelişimsel davranışlarını etkin olarak gösterebilirler. Güvenli bağlanmanın gelişmesi için de çocuğun kesintisiz, tutarlı tepki veren, duyarlı ve her zaman ulaşılabilir bir bakım verene sahip olması gerekir. Eğer bakım veren duyarsız, aşırı müdahale edici ve önceden tahmin edilemeyen tutarsız tepkiler gösterirse, çocukta kaygılı/kararsız bağlanma örüntüsü gelişir. Bakım verenin reddedici olması veya bakım konusunda aşırı ihmalkâr davranması durumunda, çocukta kaygılı/kaçıncı bağlanma örüntüsü gelişir ve bu durum çocuğun zamanından önce bağımsız olmayı istemesine veya bağlanma figüründen kopma eğilimi göstermesine yol açabilir (Sümer ve Güngör, 1999; Foster ve ark., 1989; Kapçı ve Küçüker 2006).

Başka bir deyişle, temel gereksinimlerine zamanında karşılık verebilen bir bakıcının varlığında bebekler oyun ya da keşfe çıkmada kendilerini güvende hissetmektedirler. Bakıcıyla kurulan bu tür güvenli bir bağlanma örüntüsü bebeğin uyumuna hizmet

etmektedir. Bakıcının, bebekten gelen sinyallere tutarsız karşılık verdiği ya da zamanında karşılık veremediği durumlarda bebekte kaygılı/kararsız bağlanma örüntüsünün ortaya çıkabildiği, buna karşın bakıcının bebeğin gereksinimlerine karşı tutarlı olarak tepkisiz kalması durumunda ise bebeğin bakıcısına kaygılı/kaçınmacı tarzda bağlandığı belirtilmektedir. Yaşamın ilk aylarından itibaren bebek ile temel bakıcı arasında gelişen bağlanma örüntüsünün hem çocuklukta hem de yetişkinlikte bireyin ruh sağlığı ile ilişkisini ortaya koyan çok sayıda araştırma bulgusu vardır (Rohner ve Britner 2002).

2.7. Bağlanmanın Evreleri

Bağlanma, tanışma evresiyle başlayan ve bağlanmanın gelişimiyle sonuçlanan etkileşimsel bir süreçtir.

2.7.1. Tanışma Evresi

Tanışma tüm insan ilişkilerinin temeli olup bağlanma sürecinin ilk adımıdır. Bu evre doğumdan sonraki ilk 48 saati kapsar. Bu evrede zamanın büyük çoğunluğu karşılıklı bakışma ile geçer. Anne/baba bebeğiyle, bebek de anne/babasıyla göz göze temas kurmaya çalışır. Anne/babalar bebeklerine sistematik olarak dokunarak bebeklerini keşfetmeye çalışırlar. Bu evrede anne/babalar bebekleri hakkında genel duygu ve düşüncelerini geliştirirler (Bell ve ark., 1998; Çoban 2003).

2.7.2. Sahiplenme Evresi

Doğum sonrası üçüncü günde başlayan ve altı haftaya kadar süren ve anne/babalık rolünün benimsendiği bu evrede, bebeğe ismiyle ya da cinsiyetiyle (oğlum, kızım gibi) hitap edilir. Aileler bebekleri ile yakınlık kurarlar ve karşılıklı sözel- sözel olmayan eylemler karşılıklı olarak yansıtılır. Anne/babalar bu evrede bebeğin temel gereksinimlerine verdiği tepkileri öğrenir ve zaman içinde doğru olarak yanıtlarlar. Karşılıklı ilişki ve uyumun başarılması ile dayanıklı bağların gelişimine doğru ilerlenmiş olur (Bell ve ark., 1998; Çoban 2003).

2.7.3. Bağlanma Evresi

Doğumdan sonraki altı-sekiz haftayı kapsayan evre bağlanma evresidir. Anne/baba ve bebek arasında karşılıklı ilişki ve uyum belirgindir. Anne/baba, bebeklerinin bakımında yeterli hale gelmiştir. Anne/baba ve bebek arasındaki sevgi ve derin bağlanma duygusu tamamen oluşmuştur (Bell ve ark., 1998; Çoban 2003).

2.8. Bağlanma Stilleri

Bağlanma stillerinin oluşum sürecinde ebeveynlerin anahtar bir role sahip olduğu söylenebilir. Ebeveynler ocuğun ihtiyaçlarını duyarlı ve tutarlı bir şekilde giderdiklerinde çocuklar güvenli bağlanma stilini geliştirirken, duygusal ve fiziksel açıdan ihtiyaçları karşılanmayan çocuklar ise güvensiz bağlanma stillerini geliştirmektedir. Güvenli bağlanma stilini geliştiren çocuklar zgven sahibi olup, daha özerk hale gelirken güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin ise kendilerini daha az değerli gördüklerinden ve başkalarına daha az gvendiklerinden dolayı yetişkinlik döneminde kişiler arası ilişkiler, uyum ve özerklik konularında sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Kennell ve Klaus, 1998; Bowlby, 2005; Cassidy, 1999).

Bireylerin karşılıklı bağlanma biçimleri değerlendirildiğinde farklı tiplerde bağlanma ilişkilerinin geliştiği özellikle Hazan ve Shaver'ın geliştirdiği kendini değerlendirme lği baz alındığında farklı sınıflandırmaların olduğu ortadadır (Hazan ve Shaver, 1987; Mickelson ve ark., 1997). Bu sınıflandırmalar ilk olarak güvenli (secure attachment) ve güvensiz bağlanma (insecure attachment) olarak karşımıza çıkmaktadır. Güvensiz bağlanmada kendi grubu içerisinde kaygılı/kararsız ve kaygılı/kayıtsız olarak iki gruba ayrılmaktadır (Mickelson ve ark., 1997) (Tablo 2.1).

2.8.1. Güvenli Bağlanma

Bakım veren, bebeğin ihtiyaçlarını anlatan ipuçlarına hızlı ve uygun bir şekilde cevap verirse bu bakım veren-bebek arasında tutarlı bir ilişkiye sebep olur. Bu tutarlı ilişki güvenli bağlanmayı da beraberinde getirir. Güvenli bağlanan çocuklar, ebeveyninden kolayca ayrılır, yokluklarında tedirginlik yaşar, döndüklerinde kolayca kabullenir ve sakinleşirler. Ebeveynlerini yabancılara tercih ederler. Güvenli bağlanan bireyler özsaygıları gelişmiş, duygularını rahat ifade edebilen, sosyal becerileri gelişmiş bireylerdir (Sakman, 2011; akır, 2008; Sımsıkı, 2011). Güvenli bağlanma istenilen bağlanma biçimi olup yaklaşık toplumun %55'inde görülen bağlanma biçimidir (Mickelson ve ark., 1997).

2.8.2. Güvensiz Kaygılı/Kararsız Bağlanma

Bakım veren bebeğin ihtiyaçlarını tutarsız bir şekilde karşılar. Bakımları bazen zamanında yerine getirirken bazen ihmal ederek kesintiye uğratır. Bu çocuğu bakım verenin her

zaman yanında olacağı düşüncesinden uzaklaştırır. Çocuklar bakım veren ayrılmadan önce endişelidirler ve bakım veren gittiğinde oldukça üzgün olurlar. Bakım veren geri döndüğünde ise çelişkili olarak, hem bakım veren ile temas kurmaya çalışır, hem de tekmeleyerek tepki gösterirler. Bu tür bağlanmaya sahip bebekler, keşif yapma konusunda zayıftırlar ve huzurlu olmaları çok zordur. Çocuklar ebeveyninden ayrıldığında sıkıntıya girer ve ebeveynin dönmesi ile kolayca sakinleşmezler. Güvensiz bağlanan bireyler ilerleyen dönemlerde eşlerinin onları sevmeyeceğini düşünebilir ve biten ilişkilerine aşırı tepki verebilirler (Güleç, 2010; Kavlak ve Şirin, 2007).

Güvensiz bağlanmanın kaygılı/kararsız bağlanma biçiminde kişiler çevrelerine karşı güvensiz ve olaylar karşısında üstesinden gelemeyeceklerine inanır ve saplantılı bir şekilde tutum sergilerler. Genellikle olumsuz olaylar karşısında bağlanma figürünün yakınlarında oldukları gözlemlenmiştir. Bu sebeplerden kararsız bağlanma tipine sahip olan kişiler kompulsüf bakım arayan davranışlar geliştirmişlerdir (West ve Sheldon-Kellor, 1994).

2.8.3. Güvensiz Kaygılı /Kayıtsız Bağlanma

Bakım veren bebeğin bağlanma davranışlarına duyarsızdır. Bebeği reddedebilir ve ihtiyaçlarını karşılamada özensizdir. Bu durumda çocuk bakım verene güvenemez, onu güvenlik üssü gibi kullanmasa da keşfetmeye devam eder. Nadiren ağlarlar, bakım veren ayrılıp geri geldiğinde kaçınma davranışı gösterirler. Kızgındırlar ve bir süre ihtiyaçlarını gidermeme eğilimine girerler. Ebeveynde rahatlık ve yakınlık beklemez, ebeveyn ve yabancı arasında bir tercih yapmazlar. Bu bireyler ilerleyen dönemlerde duygu ve düşüncelerini az ifade eden bireyler olabilirler (Sakman, 2011; Seven, 2006).

Güvensiz kayıtsız bağlanma da ise kişi kendisine karşı olumlu başkalarına karşı olumsuz benlik bakış açısına sahiptir. Özellikle 0-2 yaş döneminde yaşadığı olaylara karşı tutarsız ve farklı bazen de yok sayıldığı deneyimler yaşamıştır (Hazan ve Shaver, 1987; Bartolomew ve Horowitz, 1991). Güvensiz bağlanma biçimine sahip kişilerde duygusal yakınlığa çok ihtiyaç duymasına rağmen karşı tarafın reddeceğine ve yüz üstü bırakacağına inanılmakta ve bu korkuları sebebiyle karşı tarafla yakınlık düşüncesi kişiyi korkutmaktadır (Wilhelm ve Tietze, 2016).

Tablo 2.1. Bağlanma Stilleri

Bağlanma Stili	Yaşadığı duygular
Güvenli bağlanma	<i>yardıma ihtiyacım olabilir ve yardım bulabilirim</i>
Güvensiz- kararsız bağlanma	<i>kendim asla yapamam; ancak yardımla olabilir</i>
Güvensiz-kayıtsız bağlanma	<i>yardım gelmeyecek ve zaten gerek yok</i>

(Wilhelm ve Tietze 2016)

2.9. Bağlanmanın Özellikleri

Anne-baba ve bebek arasındaki bağlanma, zihinsel ve sosyal bir süreç olup bağlanmaya ilişkin karşılıklı memnuniyet duyguları ve pozitif geribildirimlerle gelişir (Mercer ve Ferketich, 1994).

2.9.1. Yakınlık

Anne/babalar, annelik/babalık duygularının gelişmesi ve bebekle etkileşimlerinin desteklenmesi için bebekleri ile yakın temas kurarlar. Bebeğin doğduğu andan itibaren en erken dönemde kurulan yoğun temas anne/babanın bebeğini tanıması için önemli bir etkidir (Bell ve ark., 1998).

Anne/babalar bebekle etkileşime girmek için çeşitli yollar kullanırlar. Dokunma ve göz teması kurma bebekle iletişimin en güçlü yollarıdır. Bebeğin ağlaması, gülmesi, emmesi, yapışma ve izlemesi bebeğin ihtiyaçlarının karşılanması ve anne/babasıyla yakınlığını sürdürmek istemesi bebeğin gösterdiği bağlanma davranışlarıdır. Bu davranışların sürekli olarak tekrarlanması sevgi, güven ve memnuniyet duygularını geliştirir. Tekrarlanmayan davranışlar bağlanma davranışları olarak değeriendirilemez (Foster ve ark., 1989; Caye ve ark., 1992; Soysal ve ark., 1999).

Bebeğe, özel bir sevgi hissetmek ve anne/baba rolünün kazanılmasıyla elde edilen başarı, bağlanmaya doğru duygusal bir atmosfer yaratır. Bebek bireysel gereksinimleri öğretildiği ve karşılandığı şekilde farklı bir kişilik geliştirir. Bebeğe yönelen annelik/babalık davranışları, bebeğin kendisine değeri verme duygusunun gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Bell ve ark., 1998; Mercer ve Ferketich 1994; Söhmen 2002).

2.9.2. Karşılıklı iletişim

İyi bir ilişkinin kurulabilmesi için hem anne/babanın hem de bebeğin, iletişim yeteneklerinin olması gerekir. Dokunma ve göz teması kurma bebekle iletişimin en güçlü yollarıdır. Bebeğin ağlaması, gülmesi, emmesi, yapışma ve izlemesi ve anne/babasıyla yakınlığını sürdürmek istemesi bebeğin gösterdiği bağlanma davranışlarıdır. Karşılıklı geribildirimlerle, bebeğinden gelen bağlanma işaretlerini tanıyan anne/babalar duyarlı bir şekilde bebeğin ihtiyaçlarına cevap vermeyi öğrenirler. Ebeveynler, bebeğin dilini, reflekslerini, uyku uyanıklık dönemlerini, bakım zamanını ve belirli uyaranlara cevaplarını öğrendikleri zaman bebekleriyle uyum içinde olabilirler ve bebeklerinin bakımı için yeteneklilik duygusunu geliştirirler (Foster ve ark., 1989; Bell ve ark., 1998; Caye ve ark., 1992; Soysal ve ark., 1999).

2.9.3. Sorumluluk almayı kabullenme (Süreklilik)

Bağlanma, bebeğini hem fiziksel hem de duygusal olarak en iyi şekilde yetiştiren ve bebeğine karşı sorumluluk almayı kabul eden anne/babalarda değişmez ve sürekli bir ilişki anlamına gelir. Bebeğiyle güvenli bağlanmayı geliştiren anne/babalar, toplum tarafından desteklenen annelik/babalık duygusunu hissederek. Anne/babalar bebekleri sayesinde güven duygusunu yaşarlar, çünkü bebek onların devamıdır ve aileye ölümsüzlük yaşatır (Bell ve ark., 1998).

2.10. Yenidoğan ve Süt Çocukluğu Döneminde Bağlanma

Preverbal (konuşma öncesi) dönemde erişkin-bebek arasındaki iletişiminin ana kaynağını duygular oluşturur. Bebek, doğumu ile annenin duygusal alanının en önemli üyesi olur. Bu üyelik doğum öncesinde başlamıştır, doğumla birlikte doruğa ulaşır. Bebek bu duygusal alan içinde büyür ve anneye bağlanır (Bowlby, 1988). Doğum sonrası anne ve bebek arasında güvene dayanan bir ilişki oluşur. Anne-bebek arasındaki güvenli ilişki baba ve kardeşlerin katılımı ile güçlenmektedir. Bu sosyal desteğin niceliği ve niteliğiyle anne-bebek bağlanması arasında kuvvetli ilişkinin olduğu bildirilmektedir (Ainsworth, 1997). Bebekle ilişkide bu derin memnuniyet duyguları ebeveynler tarafından bebeği kabullenme durumunun en üst düzeye ulaşması için temeldir. Bebeğe özel bir sevgi hissetmek ve anne/baba rolünün iyi bir şekilde yerine getirilmesi bağlanmaya doğru duygusal bir atmosfer yaratır. Bebeğe yönelen annelik/babalık davranışları, bebeğin

kendisine değer verme duygusunun gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Anne bağlanma süreci içinde öğretebilen, bebeğin kendini tanımasında "ayna" görevi üstlenen, beslenme ve yıkama gibi teke tek ilişkide duyarlı ve iş birliğine yönelik görevler üstlenen bir kişi olarak tanımlanır. Erken dönemde, doğumdan hemen sonra çıplak olarak bebeğin kucağa alınması ile annenin bebekle ten temasının olması, bağlanma duygusunu artırır. Böylece dokunma duygusu ile bebeğin dış dünyayı algılaması da kolaylaşmaktadır (Waters ve ark., 2000). Dokunma, anne-bebek ilişkisini artırır. Bebekle göz-göze ve ten-tene teması yakınlaşmanın önemli bir parçasıdır. Bebek bu dönemden itibaren bakıcısına gülümsemekte, uzun süreli göz ilişkisi kurmakta ve diğer insanlara göre ona daha fazla ses çıkartmaktadır. Onun yanında kendisini daha rahat hissetmektedir. Anne/babanın anne/baba rolünü kabullenmesi, bebeğin gereksinimlerini tanınması ve uygun bir şekilde karşılaması ile bağlanma gelişir. Ancak anne/babalar bebeklerinin gereksinimlerinin kendilerinden farklı olduğunun farkına vararak bebeğin bireyselleşmesine izin verirler (Troy, 1995). Bağlanma oluşabilmesi için bebeğin anneyi diğerlerinden ayırt edebilmesi, nesne sürekliliğinin ve sembolik oyun yetisinin (oyunda nesneleri ve kişileri simgesel olarak temsil edebilme) olması gerektiği düşünülmektedir (Kenny ve Gallagher, 2002).

Yaşamın ilk iki yılını kapsayan bağlanma süreci dönemlere ayrıldığında; doğumdan 8-12 haftaya kadar uzanan ilk dönem bağlanma öncesi dönem olarak ifade edilir. Bu süreç içinde bebek anneye yönelmiştir, annenin uyarılarıyla hareketlenir. Çevresindeki kişilere yönelme davranışı gösterir ancak kişileri ayırt edebilme yetisi yoktur ya da çok kısıtlıdır (Pehlivan Türk, 2004; Haight ve ark., 2003). Bağlanmanın ilk işaretlerinin ortaya çıktığı ikinci dönem 8-12 haftadan 6. aya kadar uzar. Bu dönemde bebek anneyi yabancılarından ayırt etmeye ve dikkatini daha çok anneye yönlendirmeye başlar. Bağlanmanın tam olarak gözlemlendiği 3. dönem 6-24 aylar arasıdır.

Altıncı aydan itibaren "Ayrılma-Bireyselleşme" dönemi başlar. Bu süreçte iki ana gelişimsel süreç yaşanır. Birincisi; intrapsişik otonominin, algılamının, belleğin ve gerçeği değerlendirmenin evrimi olan bireyselleşme ile farklılaşma, uzaklaşma ve mesafe koyma, sınır oluşumuyla birlikte, anneye bağların çözülmesini içeren ayrılımdır. Bu dönemin başlangıcında bebeğin anneye bedeninin daha fazla farkındalığını içeren bir ilişki kurmaya başlaması dikkat çeker. Bebek bedenini annenin kucağına göre

biçimlendirir. Bedeni ile annenin bedeni arasındaki mesafeyi ayarlama becerisini geliştirir. Bebek sosyal gülümseme de edinir. Mahler'e göre, çocuğun sağlıklı olması için anneden ayrılması, kopması gerekmektedir. Bu dönemde bağlanma davranışı yakınlık arayışı ile kendini gösterir ve küçük çocuklarda bağlanılan kişilerden ayrılma ile belirginleşir. Çocuğun bireyselleşip anneden ayrılabilmesi de ancak ona güvenli bağlanabilmiş olabilmesi ile olanaklıdır (Bowlby, 1988). Bu sürede bebek anneden ayrıldığında ağlar, huzursuzluk işaretleri gösterir, annenin dönmesi ile birlikte veya annenin dönüşünden emin olduğunda ağlama sonlanır. Bu dönemin ardından çocuk yaşamında gerek birincil bakıcısıyla gerekse de diğer insanlarla geliştireceği karmaşık yapıdaki ilişkilere girer (Joseph, 1992).

Sekizinci ayla birlikte bebekler çevrelerindeki ilişki örüntülerini anlamlandırmaya başlarlar. Bu dönemde, bebek gerçek ve belirgin bir objeye yönelmektedir. Bu ay öncesinde anne bebek için çok önemli değilken, sekizinci aydan itibaren bağlanma ilişkisiyle bebek çok geniş yelpazede olan sosyal ilişkilerini sınırlandırmaktadır. Artık bebek ilgisini tüm ihtiyaçlarını karşılayan kişiye yöneltmektedir. Bu dönemden itibaren bebekler yabancı kişilerle karşılaştıklarında korku, kaygı ya da kaçma davranışlarında bulunurlar (Pehlivanürk, 2004; Haight ve ark., 2003).

25. aydan sonra anneden bağımsızlaşarak birey olma yolunda ilerleyen çocuğun annesiyle geliştirdiği ilişkide çeşitli zorluklar yaşanır. Bebeklik döneminde temeli atılan duygu, düşünce ve davranış örüntülerinin “beşikten mezara” kadar sürdüğü ve gelişim süreci içinde diğer yakın ilişkilere de genellendiği öne sürülmüştür. Güvenli bağlanma geliştiren çocuklar bağlanma figürlerini (genellikle ebeveynler) stres ve gerilim anlarında güvenli bir sığınak, oyun sırasında ya da stres hissetmedikleri durumlarda ise güvenli bir “keşif üssü” olarak başarıyla kullanabilirler (Bowlby 1973; Isabella ve Belsky, 1985).

Bebeklerdeki bağlanmanın sağlıklı olması için bakım verenin tepkileri temeldir, bütün bebekler terk edilme korkusuyla doğar ve aç kaldıklarında ya da tehdit algıladıklarında ağlayarak yardım çağrısında bulunur. Bu esnada onu destekleyen bir ebeveynin olması, bu davranışı rutin haline getirmesi bebekteki içgüdüsel korkuyu güvene çevirir ve bebek için güvenlik üssü oluşmuş olur. Bebeğin davranışlarına verilen tutarsız ve karışık

cevaplar, bebekte güvenilir bir davranış şablonu oluşturmayacak, tehdit algıladığında yanına gelecek bir kişi olduğunu düşünmeyecektir (Güner, 2011).

Bowlby (1982), bebekte oluşan bu şablonları “içsel çalışan modeller” olarak tanımlamıştır. İçsel çalışan modeller; günlük hayatımızda insanlarla iletişim kurarken kullandığımız ve yaşadığımız olaylar, anılar ve tecrübelerimizden meydana gelen bir sistemdir. Verdiğimiz tepkileri geliştirdiğimiz içsel çalışan modellerimize göre veririz. Çocuklar içsel çalışan modellerini bağlanma sürecinde ebeveynleri ile olan ilişkisinde geliştirir. Bu sistem bebeğin annenin davranışlarını tanıması ve beklenti üzerine oluşturması ile çalışır. Ebeveyn tarafından bir ölçüde karşılanan güvenlik duygusu çocuğun dünyayı algılayışını belirler. Bebek davranışlarını bu tanımlamalar üzerinden gerçekleştirir ve reddedilen, güven/sıcaklık hissetmeyen bebekler kendilerini seilmeyen olarak algılar, kabul ve bağlılık davranışları geliştiren bireyler ise içsel modellerini seilmeye değer benlik algısı üzerine kurarlar. Güvenli bağlanmanın sağlıklı gelişebilmesi için olumlu içsel modeller gelişmeli ve devam etmelidir (Güner, 2011).

Bebeğin olumlu bağlanma davranışları;

- ❖ Emme
- ❖ Gülme
- ❖ Anne-babaya farklı ses çıkarma
- ❖ Ebeveyn ayrıldığında ağlama (ayrılma protestosu)
- ❖ Takip etme
- ❖ Karşılaştığında kollarını kaldırma
- ❖ Karşılaştığında ellerini vurma
- ❖ Ebeveynin üzerine tırmanma
- ❖ Ebeveynin kucağına yüzünü gömme
- ❖ Öpme ve sarılma
- ❖ Keşif için güvenli yer olarak ebeveyni kullanma
- ❖ Göz teması
- ❖ Tehlike algıladığında ebeveyne yönelme vb. (Güleç, 2010).

Bebekler uygun bir şekilde bakıldıkları zaman sevgi ve güven duygusunu geliştirirler. Böyle çocuklar kendilerine güvenen, bağımsızlık ve diğer çocuklarla ilişkilerinde daha fazla başarı gösteren çocuklardır. Bu durum bireyselliğinin diğer yönleri üzerine temel oluşturur. Bu bağlanmanın, bebekler için tüm gelişimsel faydalarının açıklanmayan tanımıdır. Örneğin, zihinsel gelişim bebeğin çeşitli uyarılarla oluşan tecrübelerinden çok, anne/babaların bağlanmaya yönelik geliştirdikleri zihinsel stillerle ilişkilidir (Bell ve ark., 1998). Bağlanma kuramcılarına göre bağlanma biçimi süt çocukluğu döneminde güvenli ya da güvensiz olarak bir kez belirlendikten sonra yaşam boyunca süreklilik gösterir (Isabella ve Belsky, 1985).

2.11. Bağlanma Çeşitleri

2.11.1. Anne- Bebek Bağlanması (Maternal Bağlanma)

Doğumdan sonra kısa bir süre içinde, annelerin bebekleri ile bağ kurması için eşsiz bir yeteneğe sahip olduğu kritik bir perioda inanılır. Klaus ve Kennel (1976) bağlanma ilişkisinde annenin bakış açısına yoğunlaşan ilk yazarlardır. Onlar, anne-bebek bağının kurulmasında en uygun dönem olan ve doğumdan hemen sonra gelişen “maternal bir duyarlılık periyoduna” işaret etmişler ve “uzayan kontak hipotezi” ni kurmuşlardır. Klaus ve Kennel doğumdan sonraki 45-60 dakikalık periyodun duyarlılığına değinmişler (ayrıca doğumdan sonra ilk 45-60 dakikalık dönemde bebek uyanık ve alıcı durumdadır) ve bu dönemin anne-bebek sevgisi ve etkileşiminin oluşması için en önemli zaman olduğunu savunmuşlardır. Klaus ve arkadaşları bağ kurma sürecinde olan annelerin davranışlarını incelemişler ve bu davranışların her annede tekrarlandığını görmüşlerdir. Bu davranışlar; bebekler çıplak olarak annelerine ilk gösterildiğinde, bebeğin kol ve bacaklarına dokunmaya başlayarak, parmak uçlarıyla bebeklerini incelerler, anneler bebeklerine 4–8 dakika süresince masaj yaptıktan sonra bebeklerine sarılırlar. Ayrıca anneler, bebeklerini gözlerinin karşılaştığı, aynı dikey düzlemde göz göze temas kurabilecekleri bir pozisyona getirirler, bu pozisyonun sevgi bağlarının oluşumunda önemli olduğu saptanmıştır. Klaus ve Kennel tarafından ileri sürülen bu maternal bağlanma davranışlar ispatlanamamasına karşın maternal bağlanmaya yönelik olarak “zaman içinde süreklilik göstermesi” konusundaki hipotezi kavramsal olarak hemşire araştırmacılar tarafından pek çok kez

kullanılmıştır (Foster ve ark., 1989; Soysal ve ark., 1999; Muller, 1996; Tilokskulchai ve ark., 2002; Whaley ve Wong 1987).

En üst düzeyde bağlanma; anne, bebeğinin belirti ve işaretlerini anladığı, cevapladığı, bebeğin fiziksel ve emosyonel gereksinimlerini karşıladığı zaman ve bebeği gerçek sosyal etkileşime düzenli olarak soktuğu zaman oluşur. Bebeğin annesine bağlanmasının gelişiminde iki annelik davranışı büyük önem arz etmektedir. Fiziksel gereksinimleri hızlı bir şekilde karşılanan fakat sosyal etkileşime sokulmayan çocukların, annelerine güçlü bir şekilde bağlanmalarında başarısızlıklar ortaya çıkabilmektedir (Caye ve ark., 1997).

Bir annenin bebeğine sevgiyle bağlanması yani maternal bağlanma, çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişimini teşvik eden en önemli öğelerden biridir. Çocuğun yaşadığı ilk bağlanma tecrübesi daha sonra yaşayacağı bağlanma tecrübeleri için temel oluşturur. Eğer anne ile bebek arasında yaşamın ilk yılında güvenli bağlanmayı başarmada gerekli durumlar karşılanamazsa, bebek emosyonel, sosyal, fiziksel, zihinsel ve dil gelişimi problemleri yaşar. Maternal bağlanmada başarısızlıkların yaşandığı durumlarda bebek ihmal ve istismar açısından risk altındadır (Caye ve ark., 1997; Bowlby ve ark., 1965; Muller, 1994; Muller, 1996; Tilokskulchai ve ark., 2002).

Maternal bağlanma, zaman içinde gelişen, özel eşsiz bir ilişkidir. Anne-bebek bağlanma süreci gebelik, doğum ve postpartum periyodu süresince gelişir ve postpartum periyodu süresince anne-bebek etkileşimi olduğu zaman güçlenir (Tilokskulchai ve ark., 2002; Ard, 2000). Bowlby 1951 yılında, maternal bağlanmayı, anne ve çocuk arasında, sıcak, sürekli, yakın bir ilişkinin olması ve bu durumdan her iki tarafında memnun olması ve haz alması olarak tanımlamıştır (Bretherton, 1992; Bowlby ve ark., 1965). Mercer ve Ferketich (1994)'e göre, maternal bağlanma, anne-çocuk arasında doyurucu ve zevk verici bir etkileşim sonucunda annenin çocuğuna geliştirdiği sevgi bağının oluşum sürecidir (Mercer ve Ferketich, 1994). Muller (1994), “maternal sevgiyle bağlanma, anne ve bebeği arasında gelişen ve zaman içinde süreklilik gösteren eşsiz bir sevgi ilişkisidir, sevgiyle bağlanma maternal rol adaptasyonunun önemli bir elementidir” demiştir (Muller, 1994).

2.11.2. Baba- Bebek Bağlanması (Paternal Bağlanma)

Doğumdan sonra bebeklerini hala kendilerinin bir parçası olarak gören annelerin, bebeklerinin farklı bir birey olduğunu kabul etmesi için bir zaman sürecine ihtiyaçları vardır. Babaların böyle bir sürece ihtiyaçları yoktur. Babaların bebeklerine pozitif duygularının gelişmesi ve bağ kurması doğum sonrası ikinci-üçüncü günde gerçekleşir (Bell ve ark., 1998; Mercer ve Ferketich 1994; Ferketich ve Mercer RT 1995a).

Genellikle babalar bebekleriyle sözel olmayan iletişime girerler ve babaların babalık rolünü kabullenmeleri bir aylık bir süreç sonucunda gerçekleşir (Ferketich ve Mercer, 1995a; Ferketich ve Mercer 1995b). Babalar annelere göre bebekleriyle daha çok oyun aktivitesinde bulunurlar bebek bakımına ise daha az katılırlar. Babalar bebekleriyle oyun oynarken yuvarlanma ve düşme gibi fiziksel oyunlar, anneler ise daha çok sözel ve sakin oyunları seçerler. Baba ve bebek arasındaki rol ilişkisi farklı olmasına karşın önem derecesi anne ve bebek arasında gelişen ilişkiyle aynıdır. Bu durum bebeğin entelektüel ve duygusal gelişimini güçlü bir şekilde etkiler (Mott ve ark., 1990).

Condon ve ark. (2008) tarafından doğum sonrası baba-bebek bağlanmasını değerlendirmek amacıyla, Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği (Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire = PPAQ) geliştirmişlerdir. Condon ve ark., çocuk sahibi olmayan, ilk kez bebek bekleyen baba adaylarını eşleriyle birlikte, gebeliğin ortalama 23. haftasında, postpartum 3., 6. ve 12. aylarda görüşmeler gerçekleştirerek, bu ölçeği oluşturmuşlardır (Condon ve ark., 2008).

Draper (2007), yaptığı çalışmada, bebeğin varlığının hissedilmesini sağlayan doğuma katılma, ultrason görüntülerine bakma ve kalp sesini dinleme gibi uygulamaların ebeveynliğe geçişi hızlandırabileceğini belirtmiştir (Draper, 2007). Ünal (2004) yapmış olduğu çalışmada, çocuklarının birinin doğumunda bulunan ve bebeği tutmasına izin verilen babaların, bu bebeğe, diğer çocuklarından daha güçlü bir bağlanma gösterdiklerini saptamıştır. Bu durum, yetişkin erkek ve kadınların doğuştan benzer bakım veren eğilimlerine sahip olduklarını fakat toplumsallaşmanın, kadındaki bu tepkileri daha fazla artırdığını, erkekteki de engel olduğunu düşündürmektedir (Ünal, 2004).

Erdoğan (2006) yaptığı çalışmada, bebeklerin babaları tarafından kucağa alınmaya 7-13 ay arasında daha pozitif karşılık verdiklerinin gözlemlendiğini; bunun nedeninin annenin bebekleri bakım için kucaklarına almalarına karşılık, babaların daha çok bebeğin isteği nedeniyle veya oyun için kucağa aldıkları şeklinde olabileceğini ifade etmiştir (Erdoğan, 2006).

Martinez ve ark. (2013), yaptıkları çalışmada, çocuklarının yaşamına aktif bir şekilde katılan ve çocuklarına sevgi ile yaklaşan babaların çocuklarının çevresi ile daha uyumlu ve eğitimlerinde daha başarılı olduğunu göstermiştir. Ayrıca çocukların babaları ile olan ilişkisi benlik saygısı, empati, alışkanlıklar gibi temel özellikleri etkilerken çocukların zararlı alışkanlıklardan korunmasında önemli bir işlev üstlenmektedir (Martinez ve ark., 2013).

Cooney ve ark. (2019), yaşamın ileri yıllarında baba olan bireylerin çocukları ile ilgili konularda daha katılımcı olduğunu belirtmektedir. Babanın bebeği ile aynı ortamı paylaşması, dokunması, konuşması, bebeği ile ilgili kararlara katılmasıyla baba-bebek bağlanması güçlenmekte ve sonraki yıllarda da bağlanmanın devam etmesini sağlamaktadır (Cooney ve ark., 2019).

Babalar, toplumsal rol ve modelleri benimseyip sosyal ilişkilerine de bu doğrultuda yön vermektedirler. Günümüz çağında yaşam şartlarının değişimi, kadın ve erkekte rollerin de değişimini beraberinde getirmiştir. Erkeğin, bir bebeğin hayatında, ekonomik kaynak, güç, koruma figürleri dışında; oyun, yemek, uyku arkadaşı gibi figürlere sahip olması baba bebek bağlanmasını olumlu etkilemektedir. Anne-baba-bebek ilişkisinde üçlü dinamizm çok kıymetlidir ve herhangi birindeki kırılma tüm halkayı etkileyecektir.

2.12. Baba- Bebek (Paternal) Bağlanma Geliştirmede Hemşirelik Yaklaşımlarının Önemi

Anne-bebek, baba-bebek etkileşiminin çocuğun gelişimi ve tüm yaşamını etkilemesi nedeniyle ebe/hemşirelere doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası dönemde önemli sorumluluklar düşmektedir. Ebe/hemşireler profesyonel bir ebelik/hemşirelik yaklaşımı içerisinde anne-bebek, baba-bebek ile bağlanma sürecini başlatmaya ve sürdürmeye yardımcı olmalıdırlar (Çoban ve Saruhan, 2005). Bu dönemde anne ve babayı mutlaka

desteklemeleri, iyi bir gözlem ve değerlendirme yaparak uygulamalara ve bakıma aileleri dahil etmeleri önemlidir.

Bebeğin doğumuyla birlikte geçen ilk 2-3 günden 1 aylık olana kadar geçen süre paternal bağlanmanın şekillendiği süreçtir. Bu bağlamda özellikle yenidoğan-bebek hemşirelerine çok iş düşmektedir. Babanın anne-bebek-baba üçgeninde önemli bir yere sahip olduğu hem bebeğin bütünsel gelişimi hem de babanın bebeğiyle ilişkisinin şekillenip duygusal ve fiziksel doyumun oluşabilmesi için hemşireler bu süreci iyi değerlendirmeli, bu ilişkinin kurulması ve sürdürülmesinde destekte bulunmalıdır.

Bağlanma kuramında bahsedilen “güvenli sığınak” ne kadar hızlı keşfedilirse bağlanmayla birlikte gelişen bebeğin hayatındaki olumlu gelişmeler de o kadar hızlı gerçekleşecektir. Bireyin hayatındaki ilk travmanın doğum/anne karnından ayrılık-anneden ayrılık gerçeği olduğu bilinmektedir. Bebeğin, bağlanma kuramının temel parçalarından biri olan, “güvenli sığınak” olan anne ve/veya babayla bir an önce duygusal ve duygusal ilişkisi başlatılmalıdır. Annenin varlığında veya sağlık sebeplerinden yokluğunda baba ilişkiye hep dahil edilmeli ve hemşireler bu konuda liderlik etmelidir (Sağlam ve Dalgıç, 2023).

Baba-bebek bağlanmasına ilişkin neler yapılabilir?

- ❖ Babalar doğum öncesi dönemden itibaren babalık rollerine alıştırılmalıdır (Alhusen, 2008).
- ❖ Anne ve babanın evlilik uyumu gözlemlenerek ihtiyaç durumunda desteklenmelidir, olumlu evlilik uyumu bebeğin bağlanmasını kolaylaştıracaktır (Güleç ve Kavlak, 2013).
- ❖ En yakın sürede baba ve bebek ilişkisi başlatılmalı herhangi bir sağlık problemi yoksa babanın bebeğine dokunması sağlanmalı, dokunmak istemiyor ya da çekingen davranıyorsa bebeğine dokunmak konusunda cesaretlendirilmelidir (Şen, 2007).
- ❖ Yenidoğan yoğun bakım üniteleri ebeveynler için stres kaynağıdır, bebeği yatan ailelerin kendilerini anlatmalarına izin verilmelidir, bu durum ebeveynlerin

stresini azaltacak ve bebekleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurmalarını sağlayacaktır (İşler, 2007).

- ❖ Hastanede yatan bebekleri hakkında babalar tedavi, takip, bakım konularında bilgilendirilmeli, babaların da aktif katılımı bilgi ve eğitimlerle sağlanmaya çalışılmalıdır (Insana ve ark., 2014).
- ❖ Hemşire ailenin sorduğu sorulara cevap verirken; kısa, anlaşılabilir ve net cevap vermelidir anne- babalara bebekleri hakkında net cevaplar verilerek kısa, anlaşılır bir dille iletişim kurulmalıdır (Conk ve ark., 2018; Aykanat ve Gözen, 2014).
- ❖ Yenidoğan yoğun bakım ünitelerindeki “anne-bebek uyum odalarına” babalarda dahil edilerek “anne-bebek-baba uyum odası/ ebeveyn-bebek uyum odası” olarak değiştirilip hem babanın bebeği ve eşiyle ilişkileri güçlendirilmeli hem de bebeğin bakımına aktif katılımı desteklenmelidir (Sağlam ve Dalgıç, 2023).
- ❖ Bebeklerinde kronik hastalık, prematürite gibi tanılarla karşılaşan anneler derin olumsuz duygular yaşayabilir. Bu durumlarda babalar bakıma dahil edilebilir, annenin baba ve bebek arasındaki ilişkiden cesaret alarak bebeğiyle daha hızlı olumlu ilişkiler kurabileceği düşünülmelidir (Sağlam ve Dalgıç, 2023).
- ❖ Bebek hastaneden çıkarken verilen taburculuk eğitiminde baba-bebek bağlanmasının önemi vurgulanmalıdır (Zeybekoğlu, 2013).

2.13. Bilimsel Araştırma Modeli ve Önemi

Edinilen bilgiler çerçevesinde; babaların sağlıklı bebekleriyle kurdukları bağlar, spesifik bazı hastalık durumlarında baba bebek ilişkisinin, konjenital anomali varlığında anne-bebek ilişkisinin değerlendirildiği; bebeklerde konjenital anomali varlığında paternal bağlanma süreci, kavramsal boyutları konusunda eksiklikler olduğu saptanmıştır ve bu konudaki soruların cevabının en doğru “Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram” çalışmasıyla bulunulacağı düşünülmüştür.

“Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram” yöntemi kullanılarak geliştirilmesi planlanan bağlanma kuramının bebeğin ve ebeveynlerin hayatını olumlu yönde etkileyeceği, sağlık profesyonellerine de süreci değerlendirmek ve uygun yaklaşımda bulunmak konusunda yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Konjenital anomaliye sahip bebeklerle anneleri arasındaki ilişki incelenmiş; fakat bu özel durumda olan bebeklerinin babaları ile olan

ilişkileri üzerine çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışma, konjenital anomalili bebeklerde paternal bağlanma üzerine yapılan ilk kavramsal çalışmadır.

Bu araştırma ile konjenital anomalili bebeklerde baba-bebek bağlanmasının yapısı, farklı kültürlerde babaların bağlanma paternleri ortaya konulmuştur. Bu bilgiler doğrultusunda paternal bağlanma kuramının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Çalışmamız konjenital anomali varlığında hem ebeveyn ilişkilerine hem bebeğin sağlığının gelişimine hem de sağlık profesyonellerinin sağlığı geliştirme ve yükseltmelerine ışık tutacağı öngörülmektedir. Bu araştırma kapsamında kullanılan yapılandırmacı temellendirilmiş kuram yönteminin anlaşılabilmesi için öncelikle bilimsel araştırma modeline değinmenin gerekli olduğu, böylece yöntemin daha iyi anlaşılabilceği düşünülmektedir.

Araştırmanın sistematik bir şekilde uygulanmasını sağlamak için uygun araştırma yöntemi ve teknikleri seçilmelidir. (Killam, 2013; Scotland, 2012). Araştırmalarda üç temel yöntem kullanılmaktadır; bu yöntemler nicel, nitel ve karma yöntemdir (Creswell, 2009). Araştırmaya dair yöntem seçilirken araştırma sorusu, araştırmacının konuya ait bilgi birikimi ve araştırma konusuna ait var olan veriler, araştırılan fenomenin yapısı belirleyici olacaktır (Scotland, 2012).

2.14. Temellendirilmiş Kuram Yönteminin Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi

Temellendirilmiş kuram yöntemi; Glaser ve Strauss tarafından geliştirilen sosyal yapıları, süreçleri ve örüntüleri tanımlamak ve kavramsallaştırmak için kullanılan sistematik bir modeldir (Glaser ve Strauss, 1967). Nicel araştırma modellerinin hakimiyetinde olan bilim camiasında, sistematik olmayan, gözlem ve izleme dayalı çalışmalar olarak görülmüş ve bu yöntemle teorik sonuçların oluşamayacağı düşüncesi yayılmıştır. Temellendirilmiş kuram savunucuları ise teorik bilginin nitel verilerle ortaya çıkabileceğini öne sürerek bu bakış açısına meydan okumuştur (Charmaz, 2014; Charmaz, 2006).

Glaser ve Strauss (1967) “hastanelerde ölüm” kavramına ait yaptıkları çalışma neticesinde önceden kabul gören varsayımlar yerine deneysel verilerle yeni teorilerin üretilmesine

olanak sağlayan nitel bir yönteme sistematik stratejiler kazandırarak geliştirmiş ve 1967 yılında “The Discovery of Grounded Theory” adlı kitabı yayımlamışlardır (Charmaz, 2014; Charmaz, 2006).

Zaman içerisinde fikir ayrılıklarına dűřen Glaser ve Strauss temellendirilmiş kuram ekollerinden klasik temellendirilmiş kuram (Glaser) ve yorumlayıcı temellendirilmiş kuram (Strauss) modellerinin kurucuları olmuşlardır. Charmaz ile gelen yapılandırmacı temellendirilmiş kuram modeli de yaygın kabul gören bir diğerkol olarak aralarına katılmıştır (Kenny, 2014; Niasse, 2023).

2.15. Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram İlkeleri

Charmaz (2014), klasik temellendirilmiş kuram modelinin açık uçlu, karşılaştırmacı, ortaya çıkan ve tűmevaran, zincirleme özelliklerini benimse de araştırmacının pasif ve nötr bir gözlemci olarak objektif ve ve gerçekçi kalarak çalışmaya dahil olmasını bir zorunluluk olarak görmektedir (Charmaz, 2014).

Yapılandırmacı temellendirilmiş kuramda araştırmacı, sahip olduğu bilgi ve tecrűbelerini göz nűnde bulundurmalı, metodolojinin her aşamasında űretilen bilgilerde bunların etkisinin olup olmadığını yönlendirme yapmamak için sorgulamalıdır. Charmaz, yöntemindeki temel ilkeleri korumak adına araştırmacılara araştırma boyunca ‘araştırma gűncesi (methodological journal)’ tutmasını önermektedir. Araştırmacının yaptıklarını ve aldığı kararları bu gűncede nedenleriyle birlikte açıklaması gerekmektedir. Bu gűnce sayesinde araştırmacı bulduğu sonuçlara kendi bilgi ve deneyimlerine paralel sonuçlara ulaşırsa izlediği aşamaları tekrar gözden geçirip űretilen bilginin verilerde olup olmadığının sağlamasını yapacaktır. Amaç araştırma sonucunda araştırmacının yönlendirmesinin olmamasını sağlamaktır. Dolayısıyla Charmaz, yapılandırmacı temellendirilmiş kuram yönteminde araştırmanın keşfedilen değil inřa edilen bir yapıya sahip olduğu grűřűnű savunmaktadır. Araştırmacının konu hakkındaki bilgi birikimi ve tecrűbelerinin analizi kolaylaştıracadığını dűřűnmektedir. “Farklılıkların kişiyi şaşırtacağı” dűřűncesiyle var olan bilgi ve deneyimlerimize paralel olmayan sonuçlar ortaya çıktığında bunların daha hızlı fark edilebileceğini n görmektedir (Charmaz, 2014).

Yapılandırmacı temellendirilmiş kuram çalışmalarında, veri analizi üç aşamada kaydedilir; öncül, odaklı ve kuramsal kodlamadır. Charmaz yönteminin farklılıklarından biri de, kodlama aşamasında isim- fiil kullanmasıdır. İsim- fiil kullanımının katılımcıların bakış açılarını anlamayı kolaylaştırdığı ve onların dünyasını daha kolay anlamamızı sağladığını ifade ederek eylemler ve ard arda olaylar hakkında daha fazla bilgiye sahip olunabileceğini düşünmektedir (Charmaz, 2014).

Tablo 2.2. Temellendirilmiş kuram ilkeleri

-
- ❖ Eş zamanlı ve zincirleme veri toplama ve analiz yapma,
 - ❖ Veriye dayalı olma,
 - ❖ Analizin her aşamasında sürekli karşılaştırma yapma,
 - ❖ Kodlama teknikleri,
 - ❖ Kuramsal notlar (memo) yazma,
 - ❖ Teorik örnekleme ve teorik doygunluk,
 - ❖ Literatür taramasını analizlerden sonra yapma
-

*Glaser ve Strauss, 1967.
Charmaz, 2014.*

2.15.1. Eş Zamanlı Veri Toplama ve Analiz Yapma

Toplanan ilk veri yeni veriye geçmeden kodlanır ve analiz edilirse buna eş zamanlı veri toplama denir. Temellendirilmiş kuramda eş zamanlı ve zincirleme (iterative) veri toplama, kodlama ve analiz süreci ham veriden elde edilen kavramların temaların ve teorilerin gelişmesini sağlar. Veri toplama aracı olarak yüzyüze derinleme görüşmeler tercih edildiyse ilk görüşmeden sonra kodlama ve analiz tamamlanıp, diğer görüşme planlanır. Veri toplama işlemi kodlanıp analiz edildikten sonra yeni verilerin toplanıp kodlanması ve analiz edilmesi sonrasında yeni veriye geçilmesi şeklinde devam eden işlemlere de zincirleme veri toplanması denilmektedir (Glaser ve Strauss, 1967). Temellendirilmiş kuramın bu özellikleri, temellendirilmiş kuram yöntemini diğer yöntemlerden ayıştırmıştır (Engward, 2013).

Temellendirilmiş kuramda verilerin zenginleştirilmesi oldukça önemlidir. Charmaz yapılandırılmış temellendirilmiş kuramda katılımcıların duygularını, davranışlarını, görüş ve niyetlerini ortaya koyarken gündelik yaşamlarının bağlantılarını ve yapısını zengin veri ile ortaya çıktığını ifade etmiştir. Araştırmanın konusuna göre veriler değişebilirken her türlü verinin (yazılı dokümanlar, günlük notlar, görüşmelerden elde edilen veriler, araştırmaya yönelik nicel veriler gibi) temellendirilmiş kuramda kullanılabileceği söylenmiştir. Glaser ve Strauss veri toplarken temaları anlayıp kuram oluşturup teori geliştirilmesini sağlamada araştırmacıları özgür bırakmıştır (Glaser ve Strauss, 1967; Charmaz 2014).

2.15.2. Veriye Dayalı Olma

Temellendirilmiş kuramda önceden belirlenen hipotezleri doğrulamak yerine verilerle elde edilen bilgileri, durum ve süreçleri ortaya koymak esastır. Araştırmacının konuya dair ön yargı ve ön görüşlerinin yerine, verinin ne söylediğine kulak vermek Glaser'in “açık olma (openness)” kavramıyla bu yöntemde yerini alır. Açık olma kavramı temellendirilmiş kuram çalışmalarında tüvevarım yaklaşımının bir parçasıdır (Glaser ve Strauss, 1967).

2.15.3. Kodlama Teknikleri

Temellendirilmiş kuram yönteminde kodlama teknikleri kullanılarak önce kodlar sonrasında temalar ve son olarak da kuram geliştirmek amaçlanmaktadır. Verilerden teori oluşturmada en önemli bağlantı kodlamadır. Elde edilen verilere “burada neler oluyor ve sosyal süreçler neler?” soruları sorularak analiz yapılması önerilmektedir. Kodlama sürecinde verilerle sürekli bir etkileşim ve devamında farklı soruların da sorulabildiği bir aşama söz konusudur. Charmaz temellendirilmiş kuramda kodlama teknikleri sayesinde araştırmacının hiç düşünmediği bir durum içerisinde olabileceğini ve yeni sorulara gidebileceğini vurgulamıştır (Glaser ve Strauss, 1967; Charmaz, 2014; Glaser, 1978).

Bu araştırma kapsamında yapılandırmacı temellendirilmiş kuram benimsendiğinden Charmaz'ın kodlama teknikleri olan öncül, odaklı ve kuramsal kodlama aşamaları uygulanmıştır (Charmaz, 2014). *Öncül kodlamada* veriden satır satır kodlama yapılması önerilmektedir. Araştırmacı gerekli gördüğünde kelime- kelime ve paragraf- paragraf da kodlama yapabilir. Glaser'in “mümkün olan her yolla veri toplamak” olarak

anlamlandırdığı kodlama tekniğinde amaç ilerleyen analiz aşamalarında hiçbir temanın gözden kaçırılmayarak en efektif kuramın geliştirilmesini sağlamaktır. Charmaz, öncül kodlamada kodların veriye yakın, kısa, eylemleri gösteren ve katılımcıdaki olayların nasıl ilerlediğini ortaya koyan bir yapıda olma gerekliliğini vurgulamıştır (Charmaz, 2014; Glaser, 1978; Strauss, 1987; Urquhart, 2013).

Diğer bir kodlama tekniği olan *odaklı kodlamada* en göze çarpan ve analitik bir biçimde temaların oluşumunu sağlayan öncül kodlar dikkatli bir şekilde gözden geçirilerek sentezlenir ve analiz edilir. Odaklı kodlamada öncül kodların direk temalaştırılması ya da hiç kullanılmayan yeni bir temanın altında öncül kodların bulunabileceği daha kavramsal temalar oluşur. Odaklı kodlama temaların oluşması ve kuramsal fikirlerin belirlediği aşama olarak oldukça öneme sahiptir. Odaklı kodlama aşamasında öncül kodlar yerini alarak derin anlamların görülmeye başladığı kavramsal bir bütün oluşmaya başlar (Charmaz, 2014). Odaklı kodlama sürecinde kullanılan analitik yaklaşımla oluşturulan bazı temalardan sonra tekrar ham veriden öncül kodlama gereksinimi doğabilir. Bu nedenle öncül kodlamadan sonra odaklı kodlama tekniği kullanılır ve temalar oluşur sıralaması her çalışmada mümkün olmayabilir. Analiz odaklı kodlamadan sonra geriye dönebilir (Charmaz, 2014).

Kuramsal kodlama temellendirilmiş kuram yönteminde en üst seviye olup kodlama tekniklerinden en özel en gelişmiş ve en karmaşık olanıdır. Bu aşamada odaklı kodlama tekniği kullanılarak oluşturulan temalar birbiri ile ilişkilendirilerek kuram geliştirilmesi hedeflenmektedir. Glaser'ın temellendirilmiş kuram çalışmalarında verilere "kuramsal duyarlılık" ile bakılması gerekliliği düşüncesiyle oluşturduğu 38 kuramsal kodlama şablonu bulunmaktadır. Temellendirilmiş kuram modelini kullanan araştırmacıların kuramsal duyarlılığı artırmak için bu şablonları bilmesi gerekliliği belirtilmiştir. Ancak Charmaz modelinde bu şablonların kullanılmasının var olan ön bilgiyi verilere empoze edebilir düşüncesiyle kullanılması pek tavsiye edilmez. Charmaz kuramsal duyarlılık şablonları büyük bir ustalıkla ve veriye uygunsa kavramsal bir çerçeve çizmek açısından kullanılabilirliğini önermiştir (Glaser, 1978; Charmaz, 2014). Temellendirilmiş kuram çalışmalarında araştırmacının kendi kodlama tekniklerini kullanmasının önemli olduğu da vurgulanmaktadır (Urquhart, 2013).

2.15.4. Sürekli Karşılaştırma Yapma

Temellendirilmiş kuram modelinde veriler, kodlar ve temalar arasında sürekli karşılaştırma yapmak temel ilkelerden birisidir. Veri-veri, veri-kod, kod-kod, kod-tema, tema- tema arasında yapılan sürekli karşılaştırma bulunan kavramların ve yapıların sürekli gözden geçirilmesine imkan sağlar. Analiz sürecinde bulunan farklılıklar benzerlikler daha açık bir şekilde ortaya çıkar. Bu sayede yapılan analiz daha konsantre bir yapıya dönüşür (Glaser, 1967; Charmaz, 2014; Urquhart, 2013).

Charmaz araştırmacıya kendi bakış açısını da bir çok bakış açısından biri olarak sürekli karşılaştırma sürecine dahil etmesini vurgulamıştır. Bu sayede araştırmacı kendi çalışma alanındaki kavramlara dair bilgi birikimini ya da ön yargısını katılımcılardan elde ettiği verilerin kodlama ve analiz aşamasında sadece katılımcıları yansıtmak yerine alana ait kavramları kullanıp kullanmadığını da tespit edebilecektir. Sürekli karşılaştırma aşamasında kullanılan kavramların gerçekten veriden çıkarılıp çıkarılmadığı doğrulanmalıdır. Araştırmacı kendi bilgi birikimiyle ortaya çıkardığı verileri yansıtan kodları kullandığında bilinçli bir kodlama yapmış olur (Charmaz, 2014).

2.15.5. Kuramsal Notlar (Memo) Yazma

Kuramsal not (memo) yazımı da temellendirilmiş kuram modelinde ayırt edici özelliklerden biridir. Bu özellik sayesinde temalar arasındaki ilişki, temaların özellikleri ve detayları, verilerde boşlukların tespiti sağlanır. Araştırmacı çalışmanın herhangi bir bölümünde aklına gelen fikirleri durup durup analitik bir çerçevede yazmalıdır. Yazılan notlar çalışmanın ilerleyen bölümlerinde araştırmacının bakış açısını genişletmesine ve araştırmayı daha geniş bir perspektiften gözden geçirmesine yardımcı olur (Glaser ve Strauss, 1967; Charmaz, 2014; Glaser, 1978). Charmaz, araştırmanın yazımında ve veri toplama bölümünde kuramsal not (memo) yazma tekniğinin önemini vurgulamıştır (Charmaz, 2014).

- ❖ Araştırmacının düşüncelerini ortaya koymaya, yaptığı çalışmada veriler arası karşılaştırma ve bağlantı kurmaya,
 - ❖ Katılımcılara sorulacak soruların netleşmesine,
 - ❖ Verileri, kodları, çalışmaya ait fikirlerine ve ön görüşleri hakkında kendi kendine düşünmesine,
 - ❖ Yazarken etkileşim halinde olup yeni fikirler çıkarmasına,
 - ❖ Analizlerinde gelişen çerçeveyi görmesine ve kendisi hakkında yeni buluşlar yapmasına,
 - ❖ Temaları oluştururken analitik notlar oluşturarak boş kalan alanları doldurmasına hizmet eder.
-

Charmaz, 2014

Kuramsal not (memo) yazımı, araştırmacıların kendi kullanımı için başvurduğu ve informal yazım dilini kullandığı bir tekniktir. Önemli olan yazılan kuramsal notun analitik olmasıdır. Yayınlanma aşamasında gerek görülen kuramsal notların dili formal yapıda düzenlenebilmektedir. Charmaz, araştırma süreci boyunca yazılan kuramsal notların bir arada tutulduğu bir “kuramsal not bankası (memo bank)” oluşturmayı önermektedir (Charmaz, 2014).

2.15.6. Teorik Örneklem ve Teorik Doygunluk

Teorik örneklem verilerle başlayıp verilerle ilgili geçici fikirler oluşturup daha sonra bu fikirleri inceleyip ihtiyaç durumunda tekrar veri toplanması anlamına gelmektedir. Toplanan veriler sayesinde kuramdaki temalar oluşacak ve detaylı bir şekilde geliştirilecektir. Teorik örneklem çalışmadaki popülasyonu temsil etmez teori yapılandırması için örneklem oluşturur (Glaser ve Strauss 1967; Charmaz 2014).

Charmaz teorik örneklem ile öncül örneklemenin karıştırıldığını ifade etmiştir. Öncül örneklem de çalışmanın nereden ve kimlerle başlayacağı belirlenirken teorik örneklemde analitik analizler sonrası ihtiyaç duyulan veriler ve bu verilere nasıl ulaşılabileceği bulunur. Teorik örneklemde veri toplanırken veriler üzerine tekrar çalışma,

yeniden gözlem ve görüşme yapma, yeni sosyal çevrelere katılma gibi yollara başvurulabilir. Bu sebeple öncül örnekleme araştırmacıya klavuzluk ederken teorik örnekleme de araştırmacı hangi yöne gideceğini önceden bilmemektedir (Charmaz, 2014).

Temellendirilmiş kuram modelinde bir kavramda teorik doygunluktur. Oluşturulan temalar verilere doyduğunda, yeni özellikler keşfedilmediğinde temalar verilerin tüm özelliklerini kapsadığında ve veriler kendi içlerinde tekrarlamaya başladığında teorik doygunluğa ulaşılmış olur. Verilerin tekrarlaması oluşturulan temalar içerisinde farklı katılımcıların verilerinin tekrarlanması anlamına gelmemektedir. Temalar tüm verileri kapsıyor ve temalara ait yeni özellikler ortaya çıkmıyorsa ve kavramsal bir teori oluşturulduysa veri doygunluğu sağlanmış olur. Böylece temellendirilmiş kuramın ana hatları kavramsal bir çerçevede oluşmuş olur. Charmaz kuramsal temaların ilişkilerini, çeşitliliği ve kendi içindeki kollektif yapıyı tanımlamak ve açıklamak hatta kontrol altına almak anlamında teorik doygunluk kavramını kullanmıştır (Charmaz, 2014).

2.15.7. Literatür Taramasını Analizlerden Sonra Yapma

Temellendirilmiş kuram çalışmalarında analizler tamamlandıktan sonra literatür taraması yapılır. Burada amaç, veriye “boş bir levha (tabula rasa)” gibi bakmak anlamına gelmez (Glaser ve Strauss, 1967), analizler tamamlandıktan sonra oluşturulan temalarda taraflı bakılmasını, sınırlı kalınmasını ve yönlü sonuçlar elde edilmesini engellemektir (Glaser, 1992). Literatür taramasını sona bırakarak araştırmacı veriye daha açık hale gelir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tasarımı

Araştırmada, 1-24 ay arasında olan konjenital anomalili bebeği olan babaların bağlanma deneyimleri incelenmiştir. Çalışmada paternal bağlanma kuramını geliştirmek ve süreci kavramsallaştırmak amacıyla nitel araştırma desenlerinden yapılandırmacı temellendirilmiş kuram yöntemi kullanılmıştır.

Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram (Constructivist Grounded Theory), nitel araştırma yöntemlerinden biridir. Kuram bireylerin günlük yaşam içerisinde yaşadıkları olayları ve gerçekleri nasıl tanımladığı ve bu olaylara karşı nasıl davrandığını keşfetmeyi amaçlayan bir yöntemdir (Glaser ve Strauss,1967). “Temellendirilmiş Kuram” yöntemi, verileri sistematik bir şekilde inceleyen, kuram geliştiren ve tümevarımsal bir yaklaşım olduğu için bu araştırmada kullanılmak üzere tercih edilmiştir. Bu kapsamda daha önce detayları ile açıklanan Charmaz yapılandırmacı temellendirilmiş kuram ekolü benimsenmiştir (Charmaz, 2014).

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

3.2.1. Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma Antalya’da Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi ve Bingöl Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesinde gerçekleştirilmiştir. Akdeniz Üniversitesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi; 4 öğretim üyesi, 2 yan dal uzmanlık öğrencisi, 18 hemşirenin çalıştığı, 25 adet 2. ve 3. basamak yoğun bakım yatağına ve 7 anne yanı yatağına sahiptir. Bingöl Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesinde bulunan Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi; 1 neonatolog ve 13 hemşirenin çalıştığı, 1. basamak anne yanı 9, 2. basamak 8 bebeğin takip edildiği bir kurumdur. Bingöl Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi Çocuk Poliklinikleri de araştırmaya dahil edilmiştir.

Konjenital anomalisi olan bebeklerin babaları ile derinlemesine yüz yüze yapılan görüşmeler katılımcıların istekleri ve uygunlukları doğrultusunda katılımcı ile ortak karar verilerek Akdeniz Üniversitesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi toplantı salonu ve Bingöl Kadın Doğum Hastanesi Yenidoğan aile bilgilendirme/doktor odasında

gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında görüşmenin bölünmemesi ve devamlılığının sağlanması için, babaların yalnız gelmeleri, yanlarında eş ve çocuklarının olmaması sağlanmış kapıya uyarı notu yazılmıştır.

3.2.2. Araştırmanın Zamanı

Araştırma süreci Haziran 2022- Ocak 2024 tarihleri arasında toplam 19 ayda gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi ve Bingöl Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi-Çocuk Poliklinikleri'nde tedavi gören konjenital anomalili 1-24 aylık bebeklerin babaları oluşturmuştur. Araştırmanın evreninde farklı kültürlerin temsiliyeti dikkate alınmıştır.

Temellendirilmiş kuramda görüşülen katılımcılar teorik örnekleme yöntemiyle seçilmektedirler (Creswell, 2013). Teorik örneklemede (kuramsal örnekleme), araştırmacı, örneklem büyüklüğünü önceden belirlemez, değişkenler arasındaki ilişkileri ve temaları ortaya çıkarana kadar, yani belli bir doyma noktasına ulaşılan kadar amaçsal örnekleme yapmaya devam eder. “Teorik Doyma” ya da “Ardışık Örnekleme” olarak da bilinen bu teknik, teori geliştirmek için yapılan çalışmalarda kullanılır (Turhanoglu, 2012).

Araştırmanın örneklemini teorik örnekleme yöntemiyle bireysel derinlemesine görüşmeyi kabul eden babalar oluşturmuştur. Örneklemede maksimum çeşitliliğe dikkat edilerek, babalık sayısı, daha önce anomalili bebeğe sahip olma durumu gibi değişkenler yönünden örneklemede sınırlama yapılmamıştır. Nitel araştırmalarda örneklem sayısı, örneklem büyüklüğü için temel kural, bilgilerin doyuma ulaşmasıyla oluşan tekrarlanma döngüsüdür (Corbin ve Straus,2014). Örneklem sayısı bu çerçevede oluşturulmuştur. Araştırmada 13 baba ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerden 2 tanesi danışman eşliğinde pilot görüşme olup çalışmaya dahil edilmemiştir. İklim şartları ve imkanlar dahilinde 1 baba görüşmeye katılamamıştır.

3.3.1. Araştırmanın Dahil Olma Kriterleri

- Araştırmaya katılmaya gönüllü ve bilgilendirilmiş olur formunu onaylayabilecek durumda olmak,
- 18 yaş ve üzerinde olmak,
- En az bir ay önce doğan ve 24 ayını doldurmamış konjenital anomalili bebeğe sahip baba olmak

3.3.2. Araştırmanın Dışlama Kriterleri

- Türkçe bilmemek ve iletişim kurmaya engel bir durumu olmak,
- Deliryum, demans ve diğer mental problemleri bulunmaktır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Babalar ile derinlemesine görüşmeler bireysel yüz yüze, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Bu çalışmanın raporlanmasında, Kalitatif Araştırma Raporlama Konsolide Kriterleri (Consolidated criteria for reporting qualitative research-COREQ) yönergeleri rehber olarak kullanılmıştır (Tong ve ark. 2007). Babalardan hem yazılı hem sözlü onamları alınmıştır.

Veri toplamak için ilgili literatür ışığında araştırmacı tarafından hazırlanmış iki form kullanılmıştır. Formlardan ilki yaş, cinsiyet gibi sosyo-demografik özellikleri içeren 16 soruluk kişisel bilgi formu diğeri ise babaların deneyimlerini belirlemeye yönelik literatüre temellendirilerek oluşturulan 9 soruluk yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme formudur.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

“Kişisel Bilgi Formu” araştırmacı ve danışmanı tarafından literatür taraması sonucunda geliştirilen ve katılımcıların sosyo-demografik (yaş, eğitim, medeni durum vb) özellikleri, konjenital anomaliye sahip bebek sayısı, sağlıklı bebek sayısı, evlilik sürelerini ve anomalili bebeklerin yaşlarını sorgulayan 16 sorudan oluşmaktadır (Ek-2).

3.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Konjenital anomalili bebeklere sahip babaların deneyimlerini ve yaşamlarına etkilerini, çevresel faktörler ve kültürlerin bağlanmaya olan etkisini belirleyebilmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırmanın tez önerisi sürecinde iki uzmandan

görüş alınmıştır. Form, babaların konjenital anomaliye sahip bebekleriyle ilişkilerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan 8 ana, 10 alt ve 1 metafor açık uçlu sorulardan oluşmaktadır (Ek-3). Sorular mantıksal bir sırada “triangular yapı” esas alınarak düzenlenmiştir (Plummer-D'Amato, 2008). Projelendirme aşamasında da bu formla ilgili ayrıca üç uzmandan görüş alınmış, uzman görüşleri sonucunda yarı yapılandırılmış formda bir değişiklik yapılmamıştır.

3.4.3. COREQ Kullanılması

Temellendirilmiş kuram nitel bir çalışma yöntemi olup, bu çalışmalarda farklı raporlama kriterleri kullanılmaktadır (O'Brien ve ark., 2014; Levitt ve ark., 2018). COREQ, araştırmanın raporlanması boyunca rehber olarak kullanılmıştır. Araştırma sonunda COREQ tekrar gözden geçirilmiştir. COREQ kontrol listesi özellikle sağlık alanında yapılan nitel çalışmaların (görüşmeler ve odak grup çalışmaları) açık ve kapsamlı bir şekilde raporlanmasını sağlar. Bu kontrol listesi, nitel çalışmaların raporlanmasına özgü maddelerden oluşur. COREQ, raporlanması gereken çalışma tasarımının gerekli bileşenlerini kapsayan kapsamlı bir kontrol listesidir. Kontrol listesinde yer alan kriterler, araştırmacıların araştırma ekibinin önemli yönlerini, çalışma yöntemlerini, çalışmanın bağlamını, bulguları, analizleri ve yorumları rapor etmek için kullanılır (Tong ve ark., 2007).

3.5. Verilerin Toplanması

Konjenital anomalili bebeklere sahip 11 baba ile görüşülmüştür. Babalar ile yüz yüze görüşmeler; sessiz, iyi aydınlatılmış ve bireylerin kendilerini kesintisiz olarak ifade edebilmeleri için yeterince rahat olan Akdeniz Üniversitesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi ve Bingöl Kadın Doğum Çocuk Hastanesine ait olan görüşme odalarında yapılmıştır. Pandemi sürecinde yapılan bu çalışmada görüşmeler sırasında maske kullanımı ve sosyal mesafe kuralına uyulmuştur. Görüşme ve analizler nitel araştırma seminerlerine katılan ve daha önceden nitel çalışma deneyimine sahip danışman süpervizyonluğunda tek bir araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Veri toplamak için ilgili literatür ışığında araştırmacı tarafından hazırlanmış iki form kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından bireyler ile birebir görüşme yapılarak araştırmanın amacı, süresi, yararları ve onlardan ne beklenildiği ile ilgili açıklama yapılmıştır. Katılımcıların sorulara

verdikleri cevaplar araştırmacının telefonundaki ses kayıt özelliği ile kaydedilmiştir. Yapılan görüşmelerde gelen yanıtların tekrarlanması, yeni bilgi ve kavramların gelmediği noktaya kadar görüşmeler sürdürülmüştür. Görüşmeler minimum 30 dakika maximum 1 saat 26 dakika, ortalama 50 dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında babaların tepkileri memo defterine kaydedilmiştir.

3.5.1. Araştırmanın Ön Uygulaması

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun işlerliğine ve anlaşılabilirliğine yönelik; iki baba ile bireysel derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşme öncesi katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilerek onamları alınmıştır. Görüşmeler telefonun ses kaydetme özelliği ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme süresince soruların anlaşılabilirliği ile ilgili olarak sorun yaşanmaması için gerekli açıklamalar yapılmıştır. Ön uygulamaya katılan katılımcılar çalışmaya dahil edilmemiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Veri analizi sürecinde, temellendirilmiş kuram için Charmaz tarafından ortaya çıkarılan öncül, odaklı ve kuramsal kodlama aşamaları izlenmiştir. Araştırmada temellendirilmiş kuram yaklaşımı kullanıldığından kuramsal doyuma ulaşıncaya kadar araştırma verileri toplanmış ve eş zamanlı olarak veriler analiz edilmiştir. Verilerin analizinde katılımcıların doğrudan, bire bir ifadeleri yazılmıştır. Analizler sırasında araştırmacı memo defterine not tutmaya devam etmiştir. Araştırmada her katılımcıya ilişkin kişisel bilgi formu, ses kayıtları, word dokümanları ve memo notları bir dosya haline getirilerek danışmanlar tarafından kontrolü sağlanmıştır. Araştırmacı ve danışmanlar tarafından görüşme dokümanları okunmuş ve çözümlemeler yapılmıştır. Görüşmeler satır satır okunarak çözümlenmiştir. Yapılan her görüşmeden sonra çözümleme yapılmış ve daha sonraki görüşmeler için yol gösterici olmuştur (kuramsal örnekleme). Yapılan görüşmeler sonrasında belirlenen kod ve temalar başlangıçta belirlenen kod ve temalarla sürekli karşılaştırılarak (sürekli karşılaştırmalı analiz), elde edilen verilerden oluşturulan kodlar ve temalar arasındaki ilişki incelenerek ve bütüne ulaşma ilkesi (tümevarımcı ilke) benimsenmiştir. Çözümlemede, araştırmacı tarafından ses kayıtları dinlenerek ve daha sonra her katılımcı için word belgesi oluşturularak veriler görüşme metni haline getirilmiştir. Görüşmelerin transkript edilme aşamasında katılımcıların kendi bireysel

ifadeleri kullanılarak görüşmenin gerçek yapısı (kuramsal duyarlılık) korunmuştur. Araştırma sorularından alınan cevaplardan yola çıkılarak araştırmacı, katılımcıların bu süreci nasıl geçirdiklerine ve deneyimlerine odaklanarak, anlamaya tanımlama yapmaya çalışmıştır. Daha sonra elde edilen kodlamaları şekillendirmek için katılımcılara detay sorular sorulmuştur. Analiz aşamasının sonunda odaklı kodlama yapılarak kavramsal bir model oluşturulmuştur.

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmadaki sınırlılık tekrarlı görüşmelerin olmaması ve katılımcılarla sadece bir kez görüşülmüş olmasıdır. Tekrarlı görüşmeler katılımcıların sergiledikleri duygu, durum ve tutumlar arasındaki benzerliği anlamlandırmak açısından önemlidir.

Katılımcıların tamamı majör konjenital anomaliye sahip bebek babalarıdır. Minör konjenital anomalili bebeklerin babaları ile görüşme araştırmaya derinlik katacağı düşünülmektedir.

3.8. Araştırmanın Güçlü Yönleri

Araştırma iki ilde yaşayan katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Bu illerden biri Akdeniz Bölgesi'nde diğeri ise Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır. Kültürel normların farklılığının göze çarptığı bu illerde yaşam ve insanların hayata bakış açıları, imkanların farklılığı kişilerde hastalığa, yaşama, bebeğe bakış açısını da oldukça farklı kılmaktadır. Amaçlanan paternal bağlanmanın kuramsal çerçevesinin çiziminde bu farklılıklar araştırmacının perspektifini genişletmiş ve daha büyük bakış açısıyla alana bakmasını sağlamıştır.

3.9. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Akdeniz Üniversitesi ve Bingöl Kadın Doğum Çocuk Hastanesi yönetimlerinden ve Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izinleri ve Akdeniz Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (Ek-5).

Araştırmada etik ilkelere uyulması, mahremiyetin korunması ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden bireylerin zarar görmemesi için önlemler alınmıştır.

Araştırmaya katılan tüm bireylere araştırmanın amacı, süresi ve nasıl yapılacağı konusunda bilgi verilerek ve ‘Katılımcı İzin Formu’ ile yazılı ve sözlü onamları alınmıştır (Ek-8). Verilerin araştırma dışında kullanılmayacağı ve kimlik bilgilerinin kullanılmadan araştırma sonuçlarının paylaşılacağı konusunda bilgi verilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler, tezin bulgular ve tartışma bölümünde katılımcının ismi açıklanmadan kodlanmıştır (Katılımcı 1= B1). Araştırma sonuçları hakkında bilgi sahibi olmak isteyen katılımcılara araştırma sonuçları posta ve/veya e-posta ile bildirilmesi planlanmıştır. Bu araştırmada kullanılan ham veriler bilimsel çalışmalar tamamlandıktan sonra hiç kimse ile paylaşılmadan uygun şekilde imha edilecektir.

3.10. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Araştırmanın güvenirliliği için yöntem ve analizler ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Bilimsel verilerin doğruluğu araştırmanın geçerliliği tekrarlanabilirliği ise güvenirliliği ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu bağlamda çalışmadaki geçerlik ve güvenirliliği artırmak için aşağıdaki uygulamalar yapılmıştır:

a) Araştırmanın yapı geçerliliğini artırmak için, bireysel görüşmeler ve kuramsal not yazımı teknikleri kullanılmıştır. Bu durum veri toplama ve analiz aşamasında analitik düzlemde çeşitleme yapmak anlamına gelmektedir. Bireysel görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacı tarafından konuyla ilgili literatür taraması yapılarak anlaşılabilirliği ve uygunluğu sağlanmış, kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Hazırlanan taslak görüşme formu uygulama öncesi nitel araştırma hususunda uzmanlaşmış iki öğretim elemanına sunulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda ve yüz yüze yapılan istişarelerle görüşme formu yeniden yapılandırılmıştır. Daha sonrasında danışman uzmana sunularak son onay alınmış ve görüşme formundaki geçerlik sorunları giderilmeye çalışılmıştır.

b) Araştırmanın iç geçerliliğini (inandırıcılığını) artırmak için, derinlemesine görüşme ve metaforlar kullanılmıştır. Görüşmede kaydedilen bilgilerin yalnızca bilimsel olarak kullanılacağı ve gizliliğinin sağlanacağı konusunda katılımcıya bilgi verilmiş, sözlü ve yazılı onamı alınmıştır. Katılımcıların görüşme esnasında duygu, düşünce ve deneyimlerini rahatça paylaşmaları sağlanmıştır. Görüşme sırasında yanlış anlaşılmalardan önüne geçmek için zaman zaman katılımcılara “söylediklerinizden..... anlıyorum”

şeklinde geri bildirim verilerek, katılımcıların bazı cümleleri tekrar edilip katılımcıdan onam alarak katılımcıların ifadeleri teyit edilmiştir.

Verilerin güvenilirliğini sağlamak açısından araştırmacı tarafından oluşturulan kodların ana kodlara olan uygunluğu araştırmacı-danışman ve nitel araştırma alanında uzman öğretim üyesi ile devamlı istişare edilerek değerlendirilmiştir. Bu sayede araştırmacının önyargılardan uzak durması, farklı bakış açıları kazanması ve hata payının olabildiğince azaltılması sağlanmıştır. Elde edilen bulgular yorumlanmadan doğrudan verilmiştir. Araştırmada her katılımcıya ilişkin kişisel bilgi formu, ses kayıtları ve word dokümanları bir dosya haline getirilerek danışman tarafından kontrolü sağlanmıştır. Araştırmacı ve danışman tarafından görüşme dokümanları okunmuş ve çözümlemeler yapılmıştır.

Araştırmanın analiz aşamasında oluşturulan kod ve temalar kendi içlerinde tekrar tekrar değerlendirilmiş ilişki boyutları incelenmiş araştırmacı dışında birbirinden bağımsız iki uzmanla kod, tema ve kuram geliştirme aşamasında ham verilerin dokümanları da gönderilerek yorumları alınmış ve yapılan eleştiriler değerlendirilerek çalışma “bütüne hakimiyet” tamamlanmıştır. Analiz aşamasında kodlama sürecinden itibaren nitel araştırmalar alanında uzman olan ikinci araştırmacı öğretim üyesinin desteği ile geliştirilen kuram çalışmasına son şekli verilmiştir.

c) Araştırmanın dış geçerliğini (aktarılabirliğini) artırmak için, araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar katılımcılara ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Araştırmanın şekli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Katılımcıların görüşme sırasındaki ifadeleri olduğu gibi aktarılmış ve bulgular bölümünde ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur. Görüşmeler katılımcıların gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmış olup yazılı ve sözlü onamları alınmıştır.

Ses kayıtları yazılı dokümana dönüştürüldükten sonra görüşme yapılan katılımcıların üçünden kendi görüşmeleri hususunda dokümanlar okutularak fikirleri alınmıştır. Katılımcılar görüşme dokümanlarına herhangi bir ekleme çıkarmada bulunmamışlar, dokümanların kendi deneyimlerini ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Nitel araştırma yöntemlerinde uzman danışman öğretim üyesi tarafından teyit incelemesi yapılmıştır. Araştırma bulguları herhangi bir yoruma yer vermeden sunulmuştur.

Araştırmacı tarafından katılımcılarla derinlemesine görüşmeler, analiz ve raporlama sürecinde kayıt (memo) defteri tutulmuştur. Glaser, bir araştırmacı için, eğer memoları yazmadan yalnızca kodlamalar yaparak çalışmayı ilerletiyorsa bu çalışmanın temellendirilmiş kuram çalışması olmadığını vurgulamaktadır. Memo yazımının kodlamalarla ilgili olarak araştırmacıya yön verdiğini ve fikir sağladığını savunmaktadır. Araştırma boyunca araştırmacının aklında birçok fikir olabilmektedir. Bir cümleden, paragraftan ya da sayfalardan oluşabilen memoların yazılması araştırmacının aklındaki bu fikirleri hatırlamasını sağlamaktadır (Charmaz, 2006). Straus ve Corbin (1990), benzer şekilde memolar araştırmacının soyut düşüncelerini ifade ettiğini ve araştırma boyunca yazılmaya devam etmesi gerektiğini savunmaktadır. Yazılan her memonun tarihi atılmalı ve nereden alındığı belirtilmelidir.

3.11. Araştırmacının Hazırlığı

Niteliksel bir çalışmada araştırmacının kendisi, veri toplama ve analiz için filtre olarak birincil araç şeklinde işlev görmektedir. Bundan dolayı niteliksel araştırmacıların kendi bakış açılarını (perspektiflerini) bir kenara koyması çok önemlidir. Araştırmacının tüm süreçte aldığı rol, yetenekleri, kişisel değerleri, yönelimleri, ön yargıları özellikle güvenilirlik açısından önem kazanmaktadır.

Araştırmacı yüksek lisans öğrenimi süresince katılmış olduğu nitel araştırmalarla ilgili derslerden edindiği bilgi ve becerileri ile uygulama deneyimlerini bütünleştirerek, araştırma sorusuna yanıt arayarak çalışmayı gerçekleştirmiştir. Araştırmacı ayrıca nitel araştırma veri toplama sürecinde sağlayacağı katkı, bireysel görüşmelerdeki iletişimi kolaylaştırmak ve veri analizi yetisini güçlendirmek amacıyla nitel araştırma yöntemleri ve nitel araştırma veri analizi eğitimlerine katılmıştır.

Araştırmacının mesleki ve iş yaşantısı, araştırma sürecinde önemli bir etken olmaktadır. Araştırmacı 2009 yılından beri çeşitli illerde yenidoğan yoğun bakım klinik deneyimini sürdürmektedir. Yenidoğan canlandırma programı ve yenidoğan temel bakım kurslarında 2013 yılından beri eğitmen olarak görev almaktadır. Çocuk ve yenidoğan hemşireliği ve

yöneticiliği yapan araştırmacı, hasta ve sağlıklı bebeğe/çocuğa sahip babalarla iletişime geçmiş ve onları gözlemlene fırsatı bulmuştur. Dolayısıyla araştırmacı, araştırma bölgesinde 15 yıllık saha uygulamaları deneyimi sonucunda bire bir yaşantılar geçirmiş, bilgi, beceri ve tutum kazanmıştır. Araştırmacının bu bilgi birikiminin veri toplama sürecinde bireylerle iletişim kurmasında kolaylaştırıcı rolü olmuştur.

4. BULGULAR

Konjenital anomalili bebeği olan babaların bebekleriyle karşılıklı bağlanma (paternal bağlanma) deneyimlerinin kuramsal çerçevede incelendiği ve geliştirildiği bu çalışmaya Antalya ve Bingöl illerinden 11 baba katılmıştır. İlk bölümde, konjenital anomalili bebeğe sahip babaların sosyo-demografik özellikleri verilmiştir. İkinci bölümde babaların yaşadıkları deneyimlerden konjenital anomalili bebek ve baba arasındaki paternal bağlanma süreçleri kuramsal çerçevede oluşturulan kodlar ve temalarla açıklanmıştır.

4.1. Katılımcılara Ait Sosyo-demografik Özellikler

Araştırmaya katılan 11 babanın yaşları 24 ile 43 arasında değişmektedir. Babaların eğitim aldıkları okullar ortaokul ve üniversite/yüksekokul seviyelerinde değişmekte olup okuryazarlığı olmayan baba bulunmamaktadır. On bir babadan üçü ekonomik gelirinin giderlerine yetmediğini ifade ederken sekiz baba ekonomik gelirinin giderleriyle dengede olduğunu belirtmiştir. Çalışmadaki tüm babalar aktif çalışma hayatını sürdürmekte, beş babanın sosyal güvencesi bulunmamaktadır. Evlilik yılları 1.5 yıl ile 10 yıl arasında değişmektedir. Katılımcı babaların eşlerinin tamamı okuma- yazma bilmekte olup bir anne dışında aktif çalışma hayatında olan bulunmamaktadır. Tablo 4.1’ de babaların sosyo-demografik özellikleri verilmiştir.

Tablo 4.1. Babaların sosyo-demografik özellikleri

Baba	Yaşadığı şehir	Babanın yaşı	Eğitim durumu	Mesleği	Ortalama aylık gelir	Eşin yaşı	Eşin eğitim durumu	Eşin mesleği	Sosyal güvence	Evlilik yılı
B-1	Antalya	24	Ortaokul	Serbest meslek	Gelir giderden az	24	İlkokul	Ev hanımı	Yok	5
B-2	Antalya	32	Üniversite/ Yüksekokul	Memur	Gelir gidere eşit	31	Üniversite/ Yüksekokul	Ev hanımı	Var	3

Tablo 4.1.(devam) Babaların sosyo-demografik özellikleri

B-3	Antalya	38	Üniversite/ Yüksekokul	Serbest meslek	Gelir gidere eşit	39	Üniversite/ Yüksekokul	Ev hanımı	Var	10
B-4	Antalya	30	Ortaokul	Memur	Gelir gidere eşit	27	Ortaokul	Ev hanımı	Var	2.5
B-5	Antalya	31	Üniversite/ Yüksekokul	Memur	Gelir gidere eşit	31	Üniversite/ Yüksekokul	Memur	Var	5
B-6	Bingöl	43	Lise ve dengi	Serbest meslek	Gelir giderden az	31	Üniversite/ Yüksekokul	Ev hanımı	Yok	1.5
B-7	Bingöl	40	Lise ve dengi	Serbest meslek	Gelir gidere eşit	30	Üniversite/ Yüksekokul	Ev hanımı	Var	5
B-8	Bingöl	39	Ortaokul	İşçi	Gelir giderden az	40	İlkokul	Ev hanımı	Yok	8
B-9	Bingöl	36	Üniversite/ Yüksekokul	İşçi	Gelir gidere eşit	35	Üniversite/ Yüksekokul	Ev hanımı	Yok	9
B-10	Bingöl	31	Ortaokul	Serbest meslek	Gelir gidere eşit	32	Lise ve dengi	Ev hanımı	Var	5
B-11	Bingöl	25	Lise ve dengi	Diğer (Hafız)	Gelir giderden az	24	Lise ve dengi	Ev hanımı	Yok	1

Babalardan birinin bir tane daha konjenital anomalili çocuğu bulunmaktadır. Bir diğerkatılımcı babanın ise öncesinde bir konjenital anomalili çocuğu olup sonrasında dünyaya gelen ikiz bebeklerinde de aynı tanıılı konjenital anomali durumu mevcuttur. On bir babanın üçünün konjenital anomalili bebekleri öncesi sağlıklı çocukları vardır, diğerkaltı babanın ise konjenital anomalili bebekleri ilk babalık deneyimleridir. On bir babanın da konjenital anomalili bebeklerinde majör konjenital anomali mevcuttur. Tablo 4.2’ de babaların sahip oldukları çocuk ve bebeklerine ait bilgiler verilmiştir.

Tablo 4.2. Babaların sahip oldukları bebeklerin özellikleri

Baba	Başka Çocuk sayısı	Anomalili bebek sayısı	Konjenital anomalili bebeğim yaşı	Konjenital anomalili bebeğim cinsiyeti	Bebğin tanısı	Anomali grubu
B-1	-	1	2.5 ay	Kız	Hidrosefali	Majör
B-2	-	1	4.5 ay	Erkek	Duodenal Atrezi	Majör
B-3	1	1	50 günlük	Erkek	Yarık damak/ Yarık dudak	Majör
B-4	-	1	18 ay	Kız	Spina Bifida/ Hidrosefali	Majör
B-5	-	1	10.5 ay	Kız	Deoksi guanin kinaz Eksikliği	Majör
B-6	-	1	5 ay	Kız	Yarık damak	Majör
B-7	1	1	7 ay	Erkek	Nazal Hipoplazi	Majör
B-8	1(Konjenital) anomali	2	24 ay	Kız	Hidrosefali	Majör

Tablo 4.2.(devam) Babaların sahip oldukları bebeklerin özellikleri

B-9	2	1	7 ay	Kız	VACTERL Sendromu	Majör
B-10	1(Konjenital) anomali	3(İkiz)	1.5 ay	Kız	İktiyozis	Majör
B-11	-	1	4 ay	Erkek	Down sendromu	Majör

4.2. Konjenital Anomalili Bebeğe Sahip Babaların Baba- Bebek Bağlanmasına İlişkin Deneyimlerinin Yapılandırılmış Temellendirilmiş Kuramı: Belirsiz Bağlanma

Konjenital anomalili bebeğe sahip babaların baba-bebek bağlanma deneyimlerine ilişkin bulgular verilmiştir. Yapılan görüşmelerden öncül kodlama tekniğiyle ham veriler 380 kod, 27 tema altında toplanmıştır. Sonrasında odaklı kodlama tekniği kullanılarak yapılan analizler neticesinde 377 kod, 24 alt tema, 6 tema ve 1 ana tema oluşturulmuştur.

Tablo 4.3.'de konjenital anomalili bebeğe sahip babaların baba-bebek bağlanmasına ilişkin deneyimleri kod örnekleri, alt tema, tema ve ana tema şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Konjenital anomalili bebeğe sahip babaların baba-bebek bağlanmasına ilişkin deneyimlerinin yapılandırılmış temellendirilmiş kuramı: Belirsiz bağlanma

ANA TEMA: BELİRSİZ BAĞLANMA	TEMA	ALT TEMA
	1. Özel Bebekle Tanışma	1.1. İlk Tepkiler 1.2. Bebeğin Fiziksel Özelliklerini Önemseme 1.3. Tam Temas Kuramama
	2. Babanın Yaşadığı Zorluklar	2.1. Tek Başına Mücadele 2.2. Etkileşimde Tam Karşılık Alamama 2.3. Maddi Olarak Yetememe Duygusu 2.4. Tanıya İlişkin Bilgi Eksikliği 2.5. Zarar Verme Korkusu
	3. Babanın İyileşmesini Etkileyen Faktörler	3.1. Evlat Tutkusu 3.2. Bebeğin Tepkileriyle İyileşme 3.3. Karşılıklı Eş Desteği 3.4. Çevreden Gelen Destekler 3.5. Geçen Zamanın Etkileri
	4. Özel Babalık	4.1. Candan Öte 4.2. Çınar Ağacı
	5. Özel Babalığın Etkileri	5.1. Yalnızlaşmak 5.2. Yılmazlık Geliştirmek 5.3. Sorumluluk Almak 5.4. Durumu Azımsamak 5.5. Rasyonalize Etmek 5.6. Yeni Bir Ben...
	6. Özel Babanın Beklentileri	6.1. İletişim Beklentisi 6.2. Bebeğin Ötekileştirilmemesi 6.3. Normalleşme Hayali

Ana Tema: Belirsiz Bağlanma

Baba-bebek bağlanmasının geliştiği bu süreçte babaların çok stres yaşadığı, tanıyla birlikte şoka girdikleri, tam olarak ne yaşadıklarını bilemedikleri, yaşadıkları her olayla çok acı çekseler de ayakta kalmaya çalıştıkları, normal sosyal hayatlarında değişiklikler yaşadıkları, eşleriyle birlikte süreci atlatmaya çalıştıkları, hem güç olmaya çalıştıkları hem de güçsüzleştikleri, özverilerle dolu aynı zamanda bir parçaları olan bebekleri için çırpındıkları, gün geçtikçe aralarındaki ilişkinin boyut değiştirdiği bir dönemdir. Babalar bu süreçte hayal ettiklerinden çok daha farklı bir babalık deneyimlemektedirler.

Babalar önceleri ne yaşadıklarını tam olarak anlayamadıklarını ve ne hissettiklerini bilemediklerini ifade etmişlerdir. Sonrasında yaşadıkları süreç, bebeğin gelişimi ve değişimi aralarında vazgeçemeyecekleri onları bir bütün olarak hissettiren güçlü bir bağa dönüştürmüştür.

Baba-bebek arasında gelişen ve değişen bu bağ “belirsiz bağlanma” ana teması içerisinde; babaların bebekleriyle ilk karşılaşmaları, yaşadıkları zorluklar, sürece etki eden olumlu yapılar ve sonrasında bebeğin kabullenilmesi ve artık bir bütün olmalarıyla birlikte başlayan endişe ve beklentileriyle tamamlanmaktadır.

Belirsiz bağlanma ana temasında babalar, konjenital anomalili bebekleriyle bir ilişkilerinin olduğunu fakat bu ilişkinin ne olduğunu bilmediklerini ifade etmişlerdir:

- ❖ *Tam anlamıyla doyamadım çünkü kucağıma bile alamadım, yani onun hissiyatını bile alamadım. Ya da bir parmağına...(B-2)*
- ❖ *Kesinlikle bir bağ var. (B-3)*
- ❖ *Baya bağ kurduk ama tam olarak hangi noktada kurulduğunu bilmiyorum. Hani başına bakıyorum tam yok, şu an aşırı bağlıyım. Hani tam demek ki bir noktada şey oldu. (B-5)*
- ❖ *Yok biraz daha yakınlaştırdı bu özel durumu. Hani yani babalık hissi ciddi anlamda farklı bir his zaten bir tane vardı. Hani bu da bunun durumu biraz farklı. Bunu biraz daha fazla sahipleniyoruz aslında diğerine hissettirmeden biraz daha fazla sahipleniyoruz. (B-7)*

- ❖ *İlk çocuğum doğduğu zaman ilk babalık hissi mesela çocuk bir aylık falandı kucağıma alıyordum hiçbir şey hissetmiyordum. Öyle üzüliyorum ki anlatamam size. Diyordum ki Allah'ım sen bana bu hissi vermeyeceksin herhalde. Yani bana nasip olmayacak falan, hani babalığın nasıl bir şey olduğunu, korkuyordum. Sürekli tedirgindim şeydim derken öyle çocuk böyle ellerini kollarını oynatmaya işte böyle ufak tefek gülümsemeler falan derken öyle orada bir bağ başladı ve aşırı derecede bağlandım bu sefer. (B-9)*
- ❖ *Bilmiyorum ki acaba ne hissettiğimi. Bilmiyorum gerçekten hiçbir şey hissedemiyorum. Biliyorum evladımdır ama bir şey hissedemiyorum. Aslında hocam şimdi uzaklar, insan ne kadar uzak olursa insan o zaman ailenin değerini biliyor. Yani bazen arıyorum. Keşke bir an önce gelsin. (B-10)*
- ❖ *O süreç çok zor bir süreç, hiç bitmeyecekmiş gibi hissediyorsun. Ama benim o hissiyatım hani acı diyelim o acı hissiyatım şu an kat kat sevgiye döndü çocuğuma karşı ve bu benim için çok güzel bir avantaj. Ya ben gerçekten akşam olsun eve döndüğüm zaman çocuğumu özliyorum yani. Yani mükemmel derecede bağımız var. (B-11)*

4.2.1. Özel Bebekle Tanışma

Tablo 4.4.' de "Özel Bebekle Tanışma" teması altında 'ilk tepkiler', 'bebeğin fiziksel özelliklerini önemseme' ve 'tam temas kuramama' alt temaları ve bu temalara ait kodlar verilmiştir. Konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları bebeklerinin konjenital anomalili olduklarını öğrendiklerinde farklı hisler yaşadıklarını, bebeklerinin fiziksel özelliklerine dikkat ettiklerini, bebeklerinin sağlık problemleri ve o anki durumun normalden farklı olması nedeniyle tam bir hissiyatta olamayıp bebekleriyle temas kuramadıklarını ifade etmişleridir.

Tablo 4.4. Özel bebekle tanışma

TEMA	ALT TEMA	KODLAR
1. Özel Bebekle Tanışma	1.1. İlk Tepkiler	B-1-4: Tabi eşim bir anda doğuma gitmiş acil...valla o an ben bir şey anlamadım şoktaydım. Beynim yerinde değildi. Biraz kendime geldim. B-6-4: Ya zaten ilk bebeği doğumdan çıkardıklarında ben kucağıma aldım, ben o anda gözyaşlarımı tutamadım, güzel bir gündü. Bizimkiler hep bana derdi senin bir çocuğun olsun senin bir çocuğun olsun, oldu çok şükür, inşallah daha daha güzel günler gelecek. B-11-6: ...ölüyorum herhalde ama kendime geldim. Yani içimde bir yanma oldu. O an öyle bir yanma ki bu, hiçbir su söndüremez.
	1.2.Bebeğin Fiziksel Özelliklerini Önemseme	B-4-2: Girdim direk bildim. Çocuğun ayakları eğri dediler bana. Çocuğa bakıyorum, çocuğun ayağında hiçbir şey yok gayet normal. Sadece belinde bir bez var. Gayet normal çocuk dedim ben. Tabii eşim doğumda, doğum esnasında kendisi anlattı, doğum yapmış, direk ayaklarına baktım ben dedi, hiçbir yerine bakmadım ayaklarına baktım, ayakları gayet iyi dedi. B-10-3: Görmek istedim, gittim gördüm ama dokunmak istemedim direk çıktım oradan sonra.
	1.3. Tam Temas Kuramama	B-2-5: Tam anlamıyla doyamadım çünkü kucağıma bile alamadım, yani onun hissiyatını bile alamadım. Ya da bir parmağına... bunları nereden biliyorum, şimdi araştırma yapmıştım daha önceden, bizim çocuğumuzun hastalığında olanları kucağına aldırıyorlardı ya da parmaklarına dokunduruyorlardı, ayaklarını sevdireyordu küvözün içinde olmasına rağmen. Bir de solunum güçlüğü yoktu bizim bebeğimizin. Doğduğunda solunum güçlüğü yoktu. Ondan dolayı bir kucağıma almayı istemişimdir o biraz içimde kaldı mesela ya da parmaklarını sevmeyi, okşamayı, başını biraz... başını değil de dokunmak istedim bebeğime... B-8-3: Yok, doğar doğmaz göremedim. Doğduğu gibi direk yoğun bakıma aldılar. Nefesinde sıkıntı vardı. Başında su olduğu için göstermediler. Yani orada doktorların yardımıyla bir görünüp çıktık, başka bir şey yok.

4.2.1.1. İlk Tepkiler

Konjenital anomaliye sahip bebek babaları, bebeklerini ilk gördüklerinde karışık duygular hissettiklerini, doğum sonrası anneden önce bebeği görmeleri nedeniyle akıllarının bir tarafının da eşlerinde kaldığını ifade etmişlerdir:

- ❖ *Ya o duygular tabi yaşanılır ama çok kolay anlatılabilecek duygular değil. Sonuçta bir sevinç var ortada, çok seviniyoruz, annesiyle iletişim kuramadım doğduğunda hemen. Çocuk çıktı, o kaldı içeride... Ağlamıyordu ben ağlar diye bekliyordum giderken ağlamıyordu... İyice acaba neden ağlamıyor diye bir endişelendim, şeylere*

falan sordum orada götüren arkadaşa sordum. Biraz önce ağlıyordu geçti dedi çok gür bir sesi var dedi, öyle karışık bir duyguydu zaten çok kısa, 1-2 dakikalık bir yürüyüş mesafesi. (B-3)

❖ *Hatta doğduğunda da ilk doğdu aldık, hani böyle millet anlatıyordu, böyle ya şöyle çok güzel şey böyle ne bileyim bana çok garip gelmişti mesela. İlk defa böyle aşırı böyle bir şey olmadı bende. (B-5)*

❖ *Zaten ben şöyle söyleyeyim, ömrümde hayatımda hiç öyle bayıldığımı hatırlamıyorum, ama orada mesela ben bayılmadım ama yine bayılacak gibi oldum. Zaten karnımız açtı, şekerim düştü, tansiyonum vesaire dedim ne oluyoruz dedim ya dedim, ölüyorum herhalde ama kendime geldim. Yani içimde bir yanma oldu. O an öyle bir yanma ki bu, hiçbir su söndüremez. (B-11)*

4.2.1.2. Bebeğin Fiziksel Özelliklerini Önemseme

Konjenital anomaliye sahip bebek babaları, bebekleri ile ilk tanışmaya girdiklerinde daha çok bebeklerinin fiziksel özelliklerine dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir.

❖ *... her tarafını kontrol ettim. Bizim riskli gebelik olduğundan dolayı, uzuvlarına, parmaklarına, gözüne, kaşına her yerine. İster istemez insanlar stres altında. Çok büyük bir stres yaşadık hamilelik boyunca. Eşim ayrı bir stres yaşıyor o bana hissettirmiyor, ben ona hissettirmemem gerekiyor çünkü eşim stresli. Bende kendime çekiyorum acaba böyle mi olacak şöyle mi olacak, stresimi ona kesinlikle yansıtmamaya çalışıyorum. Neyse geldik çocuğu gördük, sadece göğüs kafesinde 5 kuruş büyüklüğünde ufak bir çukur vardı. Tanının büyük amacı da oymuş. Bir de zaten biliyorduk daha önceden de. (B-2)*

❖ *Z. 'de beni en çok etkileyen şey koluydu. Çünkü o diğerlerini görmüyorum kalbini görmüyorum ciğerini görmüyorum. Yani bunların şeyine hâkim değilim nasıl bir sağlık problemi var, onlara hâkim değilim. (B-9)*

4.2.1.3. Tam Temas Kuramama

Konjenital anomaliye sahip bebek babaları, bebeklerindeki majör anomalilerden dolayı bebeklerinin yoğun bakıma alındıklarını, fiziksel defektlerinden ve yapılan müdahaleler

nedeniyle bebeklerine dokunmadıklarını, ilk tanışmada çok kısa görebildiklerini ifade etmişlerdir.

- ❖ *O an eşime bilgi verip içimi rahatlatıp geri gelebilseydim, oğlumla hiç olmadı 10 dakika birlikte vakit geçirmek isterdim. Kucağıma alabilseydim, küçük doğdu, 2 kilo 50 gr. doğdu, prematüre doğdu. (B-2)*
- ❖ *Bir de, mesela çocuğun doğduğu zaman, eşim çok isterdi, hani kucağına bırakılıyor ya mesela filmlerde olsun vesaire gördüğümüz bizde o öyle olmadı. Çocuk özel olduğu için biz ilk kucağımıza alamadık, o onu çok etkiledi. Sevk edildiği yerde ona gösterilmemesi verilmemesi eşimi çok büyük etkiledi. Ya 2 haftalık oldu çocuğumuz daha çocuğa dokunamadık. (B-11)*

4.2.2. Babanın Yaşadığı Zorluklar

Tablo 4.5.'de konjenital anomaliye sahip babaların baba-bebek bağlanmasına dair deneyimlerinde “babanın yaşadığı zorluklar” temasının alt tema ve kodları gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Babanın Yaşadığı Zorluklar

TEMA	ALT TEMA	KODLAR
2. Babanın Yaşadığı Zorluklar	2.1. Tek Başına Mücadele	B-2-2: Tek başıma hastane sürecini atlarmaya çalıştım. B-5-14: Yani şu an, eşim diyor yani sen olmasan ne yapacağız sürekli ona koşturuyorum buna koşturuyorum. Bilmiyorum, terminatör gibi şey.
	2.2. Etkileşimde Tam Karşılık Alamama	B-5-6: Sese karşı bir eksikliği yoktu, algılıyordu. Oyun oynuyorduk, gülüyordu falan ama tam odaklanamıyordu nistagmusundan dolayı. B-8-4: Konuşuyorum ama hiç tını olmadığı için insanın içi yanıyor işte.
	2.3. Maddi Olarak Yetememe Duygusu	B-7-7: Ben hazırlıklarımı yapmıştım zaten. İhtiyaçlarını da almıştım eve. Hımm bunun özel durumundan dolayı biraz maddi olarak sıkıntıya düştüm ama yani beni sarstı. B-11-9: Şu an tek korkum maddiyat mesela ona yetememek eşime evime yetememek, yani bu saatten sonra bunu düşünmeye başladım ister istemez. Bence bu genel olarak bir baba için de böyledir, isteyip de alamadığım bir şey olursa çok zorlanırım, özel çocuk olduğu için de daha çok zorlanırım. Yani bir baba çocuğun her dediğini yapamıyor zaten bu günümüz şartlarında ama istediği bir şey olur yapamazsam çok üzülürüm.

Tablo 4.5. (devam) Babanın yaşadığı zorluklar

2.4. Tanıya İlişkin Bilgi Eksikliği	B-6-1: Bu damak yarık deyince daha önce hiç duymamıştım. Bilmiyordum böyle bir şeyin olduğunu da bilmiyordum. B-3-13: Yani bu hastane süreçlerinde mesela, genelde doktorlar bunu çok fark etmiyor, terminolojik bilgiler, mesleki bilgileri çok fazla kullanıyorlar, ben anlamadıklarımı çok fazla sorguluyorum ama dışarıda başka insanlarla konuştuğumuzda doktordan bilgi alıyor ama dışarı çıktığı zaman eşine ve annesine anlatamıyor. Belki doktorlar biraz daha herkesin kültür seviyesine uygun anlatırlarsa daha iyi olur.
2.5. Zarar Verme Korkusu	B-1-8: Bezini değiştirmek kıyafetlerini giydirmek isterim istemesine de onun canını acıtırım diye korkarım o yüzden istemem bir yerine zarar veririm diye. Eve geldim mi o zaman canla başla yani. B-2-7: ... korkuyorum bir şey yaparım diye. Zarar vermekten korkuyorum üzerini değiştirirken de çıkarmaya başladım başladım ama giyindiremiyorum.

4.2.2.1. Tek Başına Mücadele

Konjenital anomaliye sahip bebek babaları, bir çok durumla tek başlarına mücadele etmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Eşlerine ve çevrelerine yaşadıkları maddi manevi zorluğu dile getirmediikleri, onlara güç modeli olma çabasında bulundukları ortaya konulmuştur:

- ❖ *Duygularımı derken, ailem olmadığı için son seviyede yaşadım. Her şeyi tek başıma yaptım hastanede, ben işlemleri hallettikten sonra bir 24 saat sonra onlar geldi, eşimin ablası geldi, onlar gelince iş yüküm hafıfladı. Benim stresim azalacaktı. Onlar burada olsaydı ben ya eşimde aklım olmayacaktı, eşimin ablasından eminim eşime iyi bakacaktı ya da yeğenine iyi bakacaktı. Ben hastanede mekik dokudum yani bir 36 saat boyunca, hiç uykusuz bir şekilde. Hastanede bir 3. kat bir kat... yolculuğumuz bu şekildeydi hocam biraz stresli duygusal... (B-2)*
- ❖ *...ben tabi oturmak istiyorum. O an çaresiz kaldım. Ne yapacağımı bilmiyorum. Eşimin bir şeyden haberi yok. Ondan sonra çocuğa mı üzüleyim kendime mi üzüleyim eşime mi üzüleyim, eşim ameliyatta şimdi söyleyeceğim dedim ağlayacak bu sefer dikişleri patlayacak. Bilmem ne olacak ne yapacağım ne edeceğim diye böyle kara kara düşündüm. Orada yalnızdım. (B-9)*

4.2.2.2. Etkileşimde Tam Karşılık Alamama

Konjenital anomalili bebeklerin babaları, her dokunuşlarında yeterli/bekledikleri düzeyde tepki alamamalarından dolayı bebeklerin kendilerinin farkında olup olmadığını tam hissedemeklerini ifade etmişlerdir:

- ❖ *Tabi konuşuyorum. Abisinin selamını söylüyorum, seni bekliyoruz. Gerçekten güçlü bir çocuk onu fark ettik, hani güçlü olduğunu da ona söylüyoruz. Başarabileceğini, başardığını, çok az kaldığını. Annesi bunlara tepki verdiğini söylüyor ama ben anlamadığını düşünüyorum. (B-3)*
- ❖ *Evet iletişime geçemiyor hani ama o çok büyük bir duygudur ama bizde onun şeyini yaşıyoruz işte. Yani yatağa koyduğumuz zaman sanki orada vardır yoktur, yok. Ağlaması bile yok doğru düzgün. Ses yok, ağlaması yok. Sadece bir ağlaması “ee” dedi mi tamamdır. Başka hiçbir şeyi de yoktur. (B-8)*

4.2.2.3. Maddi Olarak Yetememe Kaygısı

Babalar, maddi olarak hastalık durumunun kendilerini zorladıklarını, özellikle Bingöl İli'nde yapılan görüşmelerde konjenital anomali durumunun ileri tetkik ve tedavi gerektirmesi nedeniyle 3. ve 4. basamak sağlık hizmeti sunan illerde kontrollere gidilmesinin ekonomik olarak onları zorladığını ifade etmişlerdir:

- ❖ *Ben asker kaçağıyım, herhangi bir işte çalışamıyorum. Hem maddi hem manevi hayatın bunun gibi hayatın zorlukları var. (B-1)*
- ❖ *Şu anda benim çalıştığım yerde normalde maaşlar 8000-8500 TL'den başlar. Bizim aldığımız 4250 TL'dir. Dediklerine göre 6 aydan 6 aya maaşlar yükseliyor. O yüzden sıkıntı çekiyoruz hem maddi hem manevi olarak sıkıntı çekiyoruz. Hani o yüzden içeriden para aldığımız oluyor. Şu olduğumuz yaptığımız oluyor. Ne yapsak biraz sıkıntı çekiyoruz. Şimdi aldığımız maaş yetmiyor bize ne yapsak yetmiyor. Eve yetmiyor, 2 tane çocuktur, ev kiradır ondan sonra elektriğidir suyudur yetmiyor. O yüzden bizde böyle hem maddi hem manevi sıkıntı çekiyoruz. Hem ben hem eşim sıkıntı çekiyoruz. (B-8)*
- ❖ *Sürekli hastanelerdeyiz. Bu bizi biraz yıpratıyor hem maddi hem manevi olarak. (B-11)*

4.2.2.4. Tanıya İlişkin Bilgi Eksikliği

Konjenital anomalili bebeğe sahip babaların bir kısmı bebeklerine anne karnında tanı konulamamasının, bebeklerindeki majör anomalileri doğumla birlikte öğrenmelerinin, sağlıklı bebek beklerken doğumla birlikte hasta bir bebeğe sahip olmalarının zorluğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca babalar tanıya ait bebeklerinde ne gibi durumların olacağını, ileri de onları nelerin beklediğini, bu tanılarda ne yapmaları, nasıl davranmaları gerektiğini tam olarak bilemediklerini ifade etmişlerdir.

- ❖ *Kısaca doktor tabiriyle söyleyeyim dedi, Sipina Bifida dedi. Omurga açıklığı var dedi. Beynimde sıvı var dedi. Ayaklarda eğrilik var dedi doktor bize. Bu çocuğun dedi doğsa bile dedi fazla ömrü sürmez dedi, maksimum dört ay üç ay dedi. Ameliyatları kaldırır dedi, maksimum dedi yani. O Allah'la onun arasında bir şey dedi, verebileceğim şey bu dedi. Tabi biz beynimizden vurulmuşa döndük. Aşağı indik, arabaya bindik. Eve gittik, o esnarlarda araştırıyoruz. Ya Spina Bifida nedir diyorum. Ömrü hayatımda öyle bir hastalıkla karşılaşmadım ben. Hiç kimsede yok. (B-4)*
- ❖ *Burada takiplere geliyorduk. Sonra işte al. Hanım dedi, bir de dışarı gidin diye. Özel muayenehanesi olan E.. bey var ona gittik organları için. O da baktı dedi kalbinde bir parıltı görülüyor, ilerde belli olacak dedi. Yani damak yarık, bebeğin doğumunda da galiba siz gördünüz yanlış hatırlamıyorsam siz fark etmiştiniz. Yani damak yarık bilmem ne kimse bize öyle bir şey demedi. Elazığ'a da gittik, aldım Elazığ'a da götürdüm doğumdan önce, orada muayene ettiler, yani herhangi bir şey demediler. Yani açıkçası damak yarık deyince bende böyle bir panik oldu. Bu damak yarık deyince daha önce hiç duymamıştım. Bilmiyordum böyle bir şeyin olduğunu da bilmiyordum. Burada duyduk sonra eşim biraz internete falan girdi. Ben öyle internetle falan fazla alakadar değilim. O gün işte baktık böyle böyle, sonra dedik işte baktık ne yaparız ne ederiz. (B-6)*

4.2.2.5. Zarar Verme Korkusu

Konjenital anomalili bebeğe sahip babalar bebekleriyle yapmak istediklerini bebeklerin özel durumlarından ötürü yapamadıklarını, onlara zarar verme korkusuyla davranışlarını geri planda tuttuklarını ifade etmişlerdir:

- ❖ *Hiçbir şekilde kucağıma alamadım. Çünkü korkuyorum korkma değil de ya bir yerine bir şey yaparım diye korkuyorum. Çünkü bu çocuğun her yeri dikişli ameliyatlı. (B-4)*
- ❖ *Şu an alırken korkmuyorum yani ilk başta, trakeostomi açıldığı zaman hiç böyle tahmin etmiyorduk ya hani... trakeostomi açıldığı zaman eğitimi verdiler. Temizliği, bakımı, 3 saatte bir boğazını temizliyoruz, dedik nasıl yapacağız bunu, sonradan alıştık, artık yapıyoruz. (B-5)*
- ❖ *Oğlumu çıkardığımda onu da yanımda götürmek isterdim ama işte hastalığından dolayı onu da götüremiyorum. Daha kötü olur bir şey olur diye cesaret edemiyorum. (B-8)*
- ❖ *1 yaşını falan geçtiklerinde artık o zaman şey yapabiliyorum. Küçükken 1 aylık falan olduklarında da kucağıma falan alabiliyorum ama o sevgiyi tadamıyorum. Yani şey olarak nasıl diyeyim size insanın kanı kaynar ya benim kanım kaynamıyor. Kucağıma aldığımda benim çocuğum olsun başkasının çocuğu olsun mesela bende biraz dedim ya işte ya düşer bir şey olur, böyle korku var içimde. (B-10)*

4.2.3. Babanın İyileşmesini Etkileyen Faktörler

Konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları yaşadıkları bazı durumların, bebeklerine karşı daha iyi hissetmelerini sağladığını, bu iyileşmenin baba-bebek bağlanmasını olumlu anlamda etkilediğini bebeklerine karşı daha kuvvetli hisler oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Bu bağlamda; “Babaların iyileşmesini etkileyen faktörler” teması altında oluşturulan ve 5 alt teması olan “evlat tutkusu”, “bebeğin tepkileriyle iyileşme”, “karşılıklı eş desteği”, “çevreden gelen destekler” ve “geçen zamanın etkileri” ve bu alt temaları oluşturan kodlar Tablo 4.2.3.’te verilmiştir.

Tablo:4.6. Babanın İyileşmesini Etkileyen Faktörler

TEMA	ALT TEMA	KODLAR
3. Babanın İyileşmesini Etkileyen Faktörler	3.1. Evlat Tutkusu	B-1-4: Valla alışmamı kolaylaştıran insanın içindeki evlat tutkusudur. O varsa zaten ona alışmak her şeyi yeniyor her zorluğu da yeniyor. Bu şekilde alışyorsun. B-4-13: Ben o şekilde de mutluyum. Hani benim B. geldi diye hiçbir şeyimi, çoğu şeyimi yapmadık ya da vazgeçtim. Niye; ya çocuğumun sağlığı yerinde olsun, ben öyle mutlu oluyorum... Giden ömür olsun, Allah korusun B.'ye bir şey olmasın, ki bunu düşünmüyorum aksini düşünmüyorum... Yani bütün dünyayı verseler bana bu kar etmez...
	3.2. Bebeğin Tepkileriyle İyileşme	B-2-6: Sesimi tanımaya başladı. Artık beni tanımaya başladı oğlum. Şu an 4,5 aylık ama 1,5 ay geriden geliyor erken doğum olduğu için. Yeni yeni beni tanımaya başladı, sesimi tanıyor mesela. Konuştuğum zaman onunla gülücükler atmaya başladı. Tepki vermeye başladı yani bana. B-6-8: Mesela o gittiğimde hani yenidoğan bebek olduğu için, ilk geldiğimde beni tanımadı. O zaman 3 buçuk 4 aylıktı. Bakıyordu ama tanı mıyordu, bu kim. B-7-8,9: Bence hissetmiştir. Şu an bile baktığın zaman belli ediyor. Bana çok düşkün. Oynuyoruz sürekli karışıklı. Şu an emeklemeye çalışıyor. Götürüyorum, istediği bir şeyi uzağa koyuyorum. Gel diyorum, bana doğru gelirken geliyor ona da el atıyor.

Tablo:4.6.(devam) Babanın İyileşmesini Etkileyen Faktörler

	3.3. Karşılıklı Eş Desteği	B-1-12: Ona destek oluyorum bir ona destek oluyorum. O üzülduğünde ben ona destek oluyorum ben üzüldüğümde o bana destek oluyor. B-11-5: ...eşimi odaya aldılar, servise yanına gittim, orada zaten ağladık, söylesem mi söylemesem mi, sonunda öğrenecek dedim söyledim. Ama beraber o süreci geçtik.
	3.4. Çevreden Gelen Destekler	B-1-11: Çevremizden destek gördük, sürekli dua ettiler. Ne deyim sana bayağı çoktu ya. Bizim de sülale geniş, kalabalık olduğu için çok destek gördük. Maddi olmadı manevi oldu. O da bize yetti zaten. Onların o manevi desteği sayesinde ben bu deveyi... B-2-10: Desteğimiz işte bizim onları arkamızda görmek işte. Annem babam... Zaten babam gelememişti ama annem gelmişti. Dediğim gibi yani eşim ihtiyaçları oluyordu ben karşılayamıyordum ablası karşılıyordu.
	3.5. Geçen Zamanın Etkileri	B-1-4: Ya hocam daha burnu ağzı yoktu yani tam olarak. O yüzden biraz heyecan da var korku var. Gide gele gide gele...Bu sefer çocuk güçlenince biraz olunca bu sefer şekle girince daha çok ısınmaya başladım daha çok sevmeye başladım. Ondan sonra işte öyle gide gele gide gele işte. B-3-10: Ben zaten o dönemlerinde işte çok haşır neşir oluyorum. Böyle bir 6 ay sonra, 6 aylık olunca yavaş sesleri çıkıyor, eli kolu daha fazla yürüme emekleme falan, o dönemlerde ben bir çocuğun zaten en sevildiği dönem olarak, yani tabiki her zaman sevilir ama benim mesela 6 aylıkla 4 yaşına kadar bir çocuğun yani nasıl derler içine sokası geliyor insanın, daha böyle en sevilesi dönem diye düşünüyorum.

4.2.3.1. Evlat Tutkusu

Konjenital anomaliye sahip bebek babaları iç güdüsel olarak; bebeklerine bağlılıklarını, beraber olma isteklerini, bebeklerinin yaşadıkları olumlu/ olumsuz değişimlerle mutlu ve mutsuz olduklarını, bebeklerini içselleştirdiklerini ifade etmişlerdir:

- ❖ *Ondan ayrıldığımda... onu görünce gençleşiyorum ondan ayrıldığımda yaşlanıyorum (gülüyor). Ne olursa olsun onu gördüğümdeki mutluluk, enerji bayağı bir gidiyor. Diğer göresiye kadar gidiyor. (B-1)*
- ❖ *Ben direk hemen eğiliyorum bir tarafına, kafası dönük oluyor, M. M. diye öpüyorum yumuşak yumuşak. Bir kokusu var, çok geliyor yani. Baya zamandır duş almıyor yıkanmıyor garip bir şey ama bebeklerin mis gibi kokuyor. Şey yapıyorum, bazen kusmuş oluyor böyle yanağında, o bile güzel geliyor. (B-5)*
- ❖ *Açıkçası eskiden de böyle eve bağlıydım, geç saatlerde dışarda kalma, gezme dolaşma öyle pek fazla şey değilim. Böyle eve girdiğimde biliyorum artık bebek var. Yani o bebeği görme. Bir ara dışarı çıkmıştım, böyle 20 günlük dışarıda işim vardı, gerçi yakın yani Tunceli'deydim. Günde 50 kere görüntülü arardım bebeği göreyim. Bebek ayrı bir hava kattı eve. Yani biraz daha masrafları çoğaldı ama Allaha şükür iyi kötü idare ediyoruz. O bebeği gördüğümde apayrı bir şey oluyor. Yani böyle içim kıpır kıpır oluyor, gördüğümde mutlu mutlu bir gülüşünü dünyaya değişmem. Onun gülüşünü gördüğümde bütün dünya bir yana o an benim için bir yanadır. (B-6)*

4.2.3.2. Bebeğin Tepkileriyle İyileşme

Baba-bebek bağlanmasında, baba ve bebek arasında karşılıklı etkileşim söz konusudur. Paternal bağlanma tek taraflı bir ilişki değildir. Konjenital anomalili bebek babaları bebeklerinden tepki aldıklarında kendilerini daha iyi, bebeklerine karşı daha sıcak ilişkiler geliştirdiklerini ifade etmişlerdir.

- ❖ *Yatıyor mesela uyanıyor sesimi duyunca gözünü açıyor, kıpırdıyor, yöneliyor, o hissi şu an tarif edemiyorum. Bir tarifi yok yaşayan bilir. (B-1)*
- ❖ *Bu esnada biz gidiyoruz içeriye, uyandığı zaman, babam diyorum kızım diyorum annesi kızım diyor şey yapıyor. Şu elimi içeri soktum, elimi tutuyor benim,*

annesinin değilde benim elimi tutuyor direk. Direk elime yapışıyor ağlıyor ama kızım diyorum bir duruyor, elime yapışıyor. Babacığım diyorum. (B-4)

- ❖ *Onunla konuşuyorum, öpüyorum işte benim güzel kızım benim tatlı kızım. Ayak altını gıdıklıyorum gülüyor falan işte boynunu falan şey yapıyorum işte. Ne bileyim böyle ufak tefek ona göre şeyler yapıyoruz. Gülüşü... onun gülüşü bana her şeye yeter. (B-9)*
- ❖ *Beni biliyor beni gördüğü zaman heyecanlanıyor. Evet evet bundan eminim evet. Gidiyorum mesela yanına gittiğim zaman işte işten geliyorum, kafamı çıkarıyorum işte kızım diyorum, oda beni görünce heyecanlanıyor falan ama hissediyorum yani. (B-9)*
- ❖ *Oldu, sevemedim, sevmedim derken mesela ilk buraya geldim. Uzun uzun bakamadım suratına, korktum, çekindim, bakmak istemedim. Çocuk eve geldiği zaman kucağıma aldığı zaman değişti. Yani çocuk da burada çok etkili... beni birazcık motive etti. (B-11)*

4.2.3.3. Karşılıklı Eş Desteği

Konjenital anomalili bebeklere sahip babalar bu özel durumun etkisiyle, eşlerine; hem bebek bakımın da, hem de duygusal yönden destek olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca eşlerin (annelerin) kendilerine olan desteklerini, bebekleriyle olan ilişkilerinden etkilendiklerini söylemişleridir. Bu alt temanın içerisinde babaların bebek bakımı konusunda da eşlerine destek oldukları görülmektedir:

- ❖ *... birbirimizi daha sıkı tutmamızı sağladı. Çünkü eşim biraz morali düşük olduğunda ben ona giderdim, benim moralim düşük olduğunda hemen o anlardı o gelirdi yanıma. Yani eşimle beni kesinlikle daha çok birbirimize bağladı. Çünkü 33 gün bebeğimizden ayrı kaldık. (B-2)*
- ❖ *Birlikte, biz bütün süreci birlikte yönettik. Telefonla bana bilgi verildi, dedi böyle böyle bir durum var, hastaneye gelip hocalarla konuşmanızda fayda var, ne zaman gelebilirsiniz dedi. Dedim hemen geliyorum, dışarıdaydım zaten biraz işim vardı. Annesine söylemeyim ben gidip görüşeyim mi diye düşündüm, sonra söylemenin daha doğru olacağını düşündüm. Gittim yanında, biraz oturdum, sohbet normal, alıştıra alıştıra dedim böyle böyle bir problemimiz varmış, hastaneye ben*

gidecektim ama sonra rahat edemedim sana da söyleyip gideyim dedim, o da zaten eve 3 günlük hani sezaryen olmuştu, evde istirahat ediyordu, ben hani gelmezse daha iyi olur diye düşündüm ama, tabi anne yani durmadı o da gelmek istedi, geldi beraber hocalarla konuştuk, işte hocalar orta riskli bir ameliyat olacağını, belki yetişkin olsa daha rahat olacağını ama yeni doğduğu için komplikasyonlar olabilir dedi, yani her şeyini anlattılar bize... (B-3)

- ❖ *Eşimle o zaman Cizre'ye gittik. İkimiz bakıyoruz çocuğa. Yanımızda kimse yok. Eşim doğum izninde. Okula gidiyorum işte. Gece 2:00'ye kadar ben bakıyorum, sabah 7:00'de okula gidiyordum mesela. (B-5)*
- ❖ *Benim en büyük desteğim benim ailemdir, eşimdir yani. Bu da hayatın bir gerçeğidir herkes evinin içindedir. Kendi evinde kendi huzurunu kendin yarattırın yani. (B-6)*

4.2.3.4. Çevreden Gelen Destekler

Konjenital anomalili bebeği olan babalar, çevreden gelen tepkilerin/etkileşimlerin kendilerinde, bebeklerine karşı daha yakın hissetmenlerinde rol oynadıklarını ifade etmişlerdir.

- ❖ *Hocamızla eşim çok iyi bağ kurdular, çünkü B.'yi sürekli sorar. B. nasıl, okuldaki öğretmenler sorar, oranın sahibi benim arkadaşım çocuk nasıl oldu der. Hani B'ye karşı herkesin bir düşkünlüğü var. Ailede en ufağımız en ufakları bu. Hasta olmadan ziyade en ufaktan evde hani çok düşkün, benim babam olsun eşimin babası olsun. Hasta anneannesini var yatıyor, felçli. Anneannesini görsün, konuşamıyor B. 'ye karşı tepki veriyor B. de ona karşı veriyor. (B-4)*
- ❖ *Hiç şey yapmadık hani eşim de vazgeçmedi yaptıralım dedi. Genelde R. Hoca büyükler yaptırmayın derler hani size kıyamazlar dedi; ailelerden de öyle bir tepki görmedik açıkçası, onlarda bize yani yaptırın dedi. Hani ilk aileler çocuklarına kıyamaz yaptırmayın der diye düşünüyordu Hoca, aile çevremiz hani öyle demeyeceklerini biliyordum ben zaten de. Yine de onlar da yaptırın yani yaptıralım dedi. Hani şey onlar da vazgeçmemişti hani kimseden. (B-5)*

- ❖ *Bu yüzden mesela gidiyorum arkadaşlarımın yanına götürüyorum, çocuğumla oturuyoruz, çocuklarım soru soruyorlar cevap veriyorum. Diyorlar biz bu şekilde çocuklara hasret kalmıştık. Tamam da siz çocuklarınızı dışarı çıkarmıyorsunuz ki... (B-7)*
- ❖ *Şu zaman hissettiğim kesin diyemem ama ilk böyle evimize geldiğimiz zaman elime alıp böyle oynamaya başladığım zaman bana tepki vermeye başladığı zaman böyle hani konuşmaya başladığı zaman ve etrafımdakilerin oğluma muhabbetinden dolayı annem olsun babam olsun akrabalarım olsun aynı şekilde eşimin çocuğuma muhabbetinden sonra ben artık kabullendim. (B-11)*

4.2.3.5. Geçen Zamanın Etkileri

Yapılan görüşmelerde, konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları baba-bebek ilişkilerinin zamanla geliştiğini, bebeklerine zaman içerisinde daha yakın hissettiklerini, zamanın bebekleri ile ilişkilerini olumlu etkilediğini söylemişlerdir:

- ❖ *Kendimi açıkçası öncesinde de hiç baba gibi şey yapmıyordum böyle, daha çok çocuk ruhluyumdur böyle hani, kendimi hiç baba gibi de hissetmiyorum yani böyle ya da ne bileyim garip geliyordu böyle mesela babalık, evlilik. Hatta doğduğunda da ilk doğdu aldık, hani böyle millet anlatıyordu, böyle ya şöyle çok güzel şey böyle ne bileyim bana çok garip gelmişti mesela. İlk defa böyle aşırı böyle bir şey olmadı bende. Ama kendi çocuğum olunca da nasıl oldu böyle, ne bileyim böyle aşırı bir bağlılık gibi değil de hani böyle anlatamadım o duyguyu böyle şey olmadı ama. Daha sonra zaman geçtikçe daha çok bağlandım hani. Zamanla bağlandım hani ilk başta bir his olmadı. (B-5)*
- ❖ *Yok ama şunu söyleyeyim, böyle aileler mesela bu raporu bir aile böyle bir aile okuyacaksa şunu aklından çıkarmasın, bu eninde sonunda bitiyor ve çok güzel günler geliyor. Hani o girdapta olan bir ailenin kendini bitmeyecekmiş gibi harap etmesine gerek yok, işi akışına bıraksın, zaman her şeyin ilacı zaten. Geçiyor hani geçmeyecek diyorsun ama geçiyor. Hatta daha iyi oluyor. Ben diğer anne babalara bakıyorum, kendi çocuğuma bakıyorum, aradaki ilişkiyi daha iyi görüyorum. Bence güzel bir şey. (B-11)*

4.2.4. Özel Babalık

Tablo 4.7.’te “özel babalık” başlıklı ana temanın, alt temaları; “candan öte” ve “çınar ağacı” olarak oluşturulmuştur. Bu temada babalar konjenital anomalili bebeklerinin, eşlerinin, diğer çocuklarının hayatında kendilerini güç figürü olarak ifade etmişlerdir. Konjenital anomalili bebeğe yoğun ve özel bir bağ hissettiklerini, kendilerinden önce onları düşündüklerini, onlar için tüm imkanlarını sunacaklarını, ellerinden ne geliyorsa yapmak istediklerini ve konjenital anomalili bebek babalığının fazlasıyla fedakarlık gerektirdiğini yapılan görüşmelerde belirtmişlerdir:

Tablo:4.7. Özel Babalık

TEMA	ALT TEMA	KODLAR
4. Özel Babalık	4.1. Candan Öte	B-1-5: Canımdan bir parça canımdan öte... B-9-3: Hiç param olmasa bile ne bileyim giderim sokakta dilenirim hiçbir şeyim olmasa bile böbreğimi satarım o çocuğumu yaşatmaya endeksliyim ben. Çocuğuma bir şey olmasın bana olsun, çocuğum yaşasın ben öleyim işte ne bileyim.
	4.2. Çınar Ağacı	B-2-12: “İlişkımız güçlendi mi?”, inşallah diyeyim hocam, benim düşüncem iyi bir baba-evlat olmak. B-3-13: Yani güçlü olması, gölgesinin olması, uzun yıllar etrafına fayda sağlaması açısından düşünüyorum. B-6-7,8: Baba ben çocukken de yetişkinen de hiçbir zaman babamdan bir şey almadım ama her zaman her zaman bilirdim ki babam benim sırtımdadır. Belki bir şeysi yoktu olsaydı her şeyini bize feda ederdi. Biliyoruz ki baba kavramı apayrı bir şeydir. B-9-7: Ben sadece çocuklarıma eşime iyi bir baba olmaya çalışıyorum iyi bir eş olmaya çalışıyorum. Bir babalık görevimi yani imkanlarım dahilinde en iyi şekilde yapmaya çalışıyorum. Çocuklarım kimsenin gözüne bakmasın diye çocuklarıma yatırım yaptım.

4.2.4.1. Candan Öte

Konjenital anomaliye sahip bebek babaları bebeklerinin yaşaması için kendi hayatlarından bile vazgeçebileceklerini ifade etmişlerdir.

- ❖ *Yani ilk ben vermek istedim çünkü hani kimseden istemezdim yani onun da sorumluluğu... Ben hiç ben istemedim. Yani kimseye sen versen arayış içinde de girmedik. Aynı kan grubu olması gerekiyordu. Sıfır negatifti sıfır grubu olması yeterliymiş. Dedim ben vereyim benden ilk almadılar hani anne-baba dışında diye şey yaptılar çünkü o da şeylerinden değil, yani kesin bir sonuç yok bu şekilde hani verebiliyorlarsa başkasından alalım. Dedik ondan sonra, ben vereyim başka kimse yok dedik. Başka kimse yok dedim işte ben test yaptım hepsine, bende de normalden hafif büyükmüş. Hocayla konuştum ille de yani kimse olmasa da alalım babadan dedi yani. ... ondan isteyelim dediler, ben kimseden isteyemem dedim, onun da vebali ayrı. Ya şimdi, burada yapılan vericilerde hiçbir sıkıntı çıkmamış ama başka yerlerde direk vefat edebiliyor yani. Onun için kimseden bir şey de istenmiyor. (B-5)*
- ❖ *Onunla ilgili bir muhabbet ettik. Yani dedim şimdi bizim ciğerimiz olmuyor çocuğa dedim. Hani biz büyüğüz sonuçta o küçük. Bilmiyorum ki belki de dedi işte ciğerden bir parça alıyorlar ona takıyorlar falan öyle düşün. Şimdi sen ciğerin olsa verecek misin? Dedi hemen veririm. Dedi sen verir misin? Dedim ben ikisini de vermeye hazırım, kalbimi de veririm yeter ki çocuğum yaşasın dedim. (B-9)*

4.2.4.2. Çınar Ağacı

Konjenital anomalili bebeklere sahip babalar babalığın çok güzel bir duygu olduğunu, kendilerini konjenital anomalili bebek babası olduklarını daha değerli ve özel hissettiklerini, bu şekilde babalığın kutsal olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ailelerini kendi kanatları altında tutmaları gerekliliğini ve kendileri olmadığından ailelerin dağılabileceğini, toparlayıcı rol üstlendiklerini, ailenin maddi manevi tüm ihtiyaçlarını karşılamalarının ve varlıklarının bile eş ve çocuk/ çocuklar için çok önemli olduğunu dile getirmişlerdir.

- ❖ *Genelde içimde yaşarım ben yani. Bir hastalandığımda bir yerim ağrıdığında bile yok ağrııyor derim üzülmesin kimse diye. Bu süreçte eşim de biraz duygusal,*

zaten normalde de duygusal. Hani bu süreçlerde daha fazla duygusal oldu. Yaa şöyle bir rol düşünüyor babalara öyle söyleyeyim evdeki çocuk evdeki eşiniz onlara ve çocuğunuza herkese kol kanat germek durumunda güçlü durmak durumunda kalıyorsunuz. Sonra herkese annenize babanıza... (B-3)

- ❖ *Çınar ağacı olarak nitelendiririm. Babalık çok güzel bir duygu. Ben ilk çocuğum olduğunda yani evlilik güzel değil ama çocuk gerçekten güzel diye düşünmüştüm. Çünkü evlilik güzel değil derken, şöyle güzel değil; ben evlenmeden önceki süreçte çok daha rahattım işte gece dışarı çıkmalar dolaşmalar hani hesap verdiğim bir şey yok bunu da biraz uzun yaşayınca mesela 20 yaşından 30 yaşına kadar yaşayınca çok rahat bir hayat yaşayıp 10 sene sonra evlenip, 30 yaşta evlenip, eşim de çok anlayışlı hiçbir zaman beni kısıtlamadı ama şöyle bir duygu oluyor insanda, işe gidiyorsunuz işten çıktıktan sonra hemen eve geliyorsunuz otomatik olarak, evde sizi bekleyen biri var. Sonra zaman geçiyor işe gidiyorsunuz bir daha geliyorsunuz, hani o şey eve gitmek o alışmak dönemi zordu. Çocuk olduktan sonra işte bir 6 ay gene böyle zor ağlamalar falan sonra dünyanın en güzel duygusu; aile olmak, hayata yeni bir aile bireyi getirmek, onunla ilgilenmek çok güzel bir duyguydu. Baba olmak kutsal bence, bu duyguları bilmiyorum bütün babalar yaşıyordur muhakkak. Sonra kendi babamı anlamaya başladım o zaman, bana çok kızardı çünkü. Babalık kutsal ve çınar ağacına benzetiyorum. (B-3)*

- ❖ *Hani ben B'den hiçbir şey istemiyorum. Bana dediler ki çocuğun böyle böyle nasıl yapacaksın ne edeceksin diye. Ya bana B. burada otursun şu köşede, baba benim şuyum eksik desin, getireyim. Baba beni sırtına al götür desin, götüreyim. Baba beni şuraya götür desin götüreyim. Şuram ağrıyor desin, götüreyim. Hiç gocunmam. Çocuğum sonuçta benim bu hani evladım... (B-4)*

- ❖ *Baba hocam fedakârlık... Hani eşini çocuğunu omzuna alıp, şimdi şöyle derler hocam, baba dediğinde evladını sırtında taşıyacaksın her zaman. Çünkü benim babam bana yaptı mı çoğu zaman yardım etti. Ben onun sırtına alıp beni taşıdığını bilirim beni buradan hastaneye çok taşıdığını bilirim, hastaydım ben de. Sırtında götürdü kucağında götürdü hastaneye sağ olsun. Ben de babayım ben de çocuğumu götürmek zorundayım. Şu anda benim babam hastalanmış olsa ben*

sırtıma alır götürürüm babamı. O da baba ben de babayım. Sırtımda taşıyım, ben çocuğumu da taşıyım babamı da taşıyım. (B-4)

❖ *Yani şu an, eşim diyor yani sen olmasan ne yapacağız sürekli ona koşturuyorum buna koşturuyorum. Bilmiyorum, terminatör gibi şey. (B-5)*

❖ *Valla yani şöyle ondan sonra yani kendimi biraz daha böyle değerli hissediyorum. Diyorum işte yani benim de sınavım bu şekilde. Ben insanlar içerisindeki değerden bahsetmiyorum; kendi kendime hissediyorum. (B-7)*

❖ *Ya hocam şimdi baba olmazsa aile darmadağınaktır. Yani istediğin kadar mal varlık olsun ama baba olmasa o aile beli kırıktır yani. Bizim için de öyledir. Mesela G. her gün bu lafını söylüyor, sen bizim yanımızda ol kuru ekmek bile yeriz. Yani gerekirse kuru ekmek bile yeriz... (B-10)*

4.2.5. Özel Babalığın Etkileri

Konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları bebeklerinden ve bebekleri ile birlikte yaşadıkları süreç içerisinde kendilerini 2 farklı birey gibi nitelendirmektedir. Bebeklerinden sonra hayatlarında, hayata bakış açılarında, olaylara verdikleri tepkilerde ve yaşadıkları her durumda bebeklerini düşünerek hareket ettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca bebeklerindeki bu özel durumla baş etme çabaları da bu bölümde karşımıza çıkmaktadır.

Özel babalığın etkileri teması 6 alt temadan oluşmaktadır. Bu alt temalar, ‘yalnızlaşmak’, ‘yılmazlık geliştirmek’, ‘sorumluluk almak’, ‘durumu azımsamak’, ‘rasyonalize etmek’ ve ‘yeni bir ben’dir. Tablo 4.2.5’te bu tema, alt temaları ve oluşturulan kodlar verilmiştir.

Tablo 4.8. Özel Babalığın Etkileri

TEMA	ALT TEMA	KODLAR
5. Özel Babalığın Etkileri	5.1. Yalnızlaşmak	B-4-13: Oldu hocam, ufak tefek oldu tabi. Gezerim, gezmeyi severim, oturmayı da muhabbet etmeyi de severim. Özün kıyası hocam, B. iyi olduğu zaman, hani sağlığı yerinde olsun neşesi yerinde olsun önemli değil, ben hiçbir yere gitmem, evimde otururum. Yerinde dursun çocuğum. Çıkacaksam da kısıtlı yerlere çıkarım. Nasıl mesela, tutup da bir kafeye gidip de çocuğu oturup da çay, kahve, muhabbeti yapmam. Çünkü malum Covid-19 diye bir süreç de var, B. oradan ufak bir nem alsa, hastaneye gitti, bu sefer ben üzüldüyorum. Önemli değil. B-8-5: Yok, çevremden hiçbir destek yok. Kimseden hiçbir yardım destek göremiyoruz. Kendi kendimizleyiz, kendi kendimize yetiyoruz.
	5.2. Yılmazlık Geliştirmek	B-1-13: Ya nasıl diyeyim ki, uzun bir yolumuz var, bindik o gemiye gidiyoruz, o geminin kaptanı da benim, yolu fazla bilmiyorum ama ne olursa da olsun o yola çıktım, o yolu da bitirmek istiyorum. B-4-8: Ha ben kızımından hiçbir zaman, şöyle söyleyeyim, yılmadım yılmıyorum da. Ama benim çocuğum hastaymış ya ben nice babalar anneler var hani nice şeyleri var, ya çocuğu doğuyor çocuğum sakat diyor atıyor kenara, geçip gidiyor. Ben o insanlara...Hani Cenabı Allah'ım size onu verdiyse ona bakmakla yükümlüsünüz.
	5.3. Sorumluluk Almak	B-6-8: Yani insanın bir yuvasının olması gerçekten de çok güzel bir şey. Annelik duygusu olsun babalık duygusu olsun bunlar insana apayrı şeyler katıyor. Anne baba olmadan önce sıradan bir bireydim anne baba olduktan sonra biliyorsun ki o çocuk senin sorumluluğunda. Ne olursa olsun bu durum insana ayrı bir güven veriyor. B-11-4: ...çocuk doğduğu zaman ister istemez onun için yaşıyorsun. Benim diyorum şu an bir hedefim yok, benim hedefim çocuğum. Çok korkuyordum, şundan korkuyorum Allah korusun diyorum mesela bana bir şey olursa nasıl olacak nasıl yapacaklar? Arkada bıraktığım insanlar için korkmaya başladım. Birken 2 oldular çocuk da oldu. Çünkü bu çocuk bize muhtaç bir çocuk, biz psikolojimizi öyle şey yaptık.
	5.4. Durumu Azımsamak	B-3-5: Ben baktım tabi görülebilir bir durum. Baktım ama çok büyük bir şey görmedim. Dudağında gerçi bana çok ufak hani çok... Beni rahatsız etmedi. Belki hani başkasını rahatsız edebilir ama ben rahatsız olmadım. B-6-4: Bu damaktır dudağında mudağında... Benim bir yeğenim var onun yanağında böyle bir leke var, oda burada doğum yaptı. O da bir kız çocuğu yanağında kocaman bir hani yanık olur ya şöyle burasında, bizim bebeğimizin iç kısmında öyle küçücük bir şey, o da düzelecek. Yani dediğim gibi şimdi çok şükür eli düzgün ayağı düzgün.
	5.5. Rasyonalize Etmek	B-1-3: Kendim için bir şey hissetmedim. Biraz onun için üzüldüm. Ama yapacak bir şey yok yani. Rabbinden gelen bir şey. B-11-4: Hazreti Allah'ın hediyesi olduğunu idrak edebiliyorum ama o an idrak edemiyorsun, zaman gerekiyor, sindirmem gerekiyor...

Tablo 4.8. (devam) Özel babalığın etkileri

5.6. Yeni Bir Ben...	B-5-11: Ağladım... hüngür hüngür olmasa da gözyaşlarım doldu deyim öyle. Eskiden duygularımı yansıtmazdım da yansıtıyorum herhalde artık ya... B-7-10: Bu çocuktan sonra dingin daha sakin. Buna bilmiyorum daha farklı ben kızamıyorum sesimi yükseltmiyorum. Diğerine mesela öyle değildi ama bunda biraz daha farklı. Hani onun farklılığından dolayı mıdır bilmiyorum. Ben biraz daha böyle sakinleşmişim ses çıkarmıyorum. Normal hayatımda ciddi anlamda çok sinirli bir insanım hani bir yere kadar dayanıyorum, ondan sonra böyle bir patlama oluyor. Bundan sonra daha yaşamamışım bunu, 7-8 aylık süreç içerisinde.
----------------------	---

4.2.5.1. Yalnızlaşmak

‘Yalnızlaşmak’ alt temasında, konjenital anomaliye sahip bebek babalarının özel hayatlarında kısıtlamaya gittiklerini, yaşadıkları süreçte yalnız kalmaya ihtiyaçları olduğunu ve özel bebeklerinin sağlık durumlarının bozulmasından korktukları için sosyal çevrelerini daralttıklarını ifade etmişlerdir.

- ❖ *Yok, hiç gidemedik. Çocuk hastalandığından beri hiçbir yere gidemiyoruz. (B-8)*
- ❖ *Hep böyle sakin. Ses çıkarmam çocuklara kızmam. Yani biraz daha kendimi tutmaya hem üzüntümü biraz daha içime dökme şeyine başvuruyorum. Dışarı ile çok paylaşmıyorum. (B-8)*
- ❖ *Muhakkak erkek bir yere kadar sabreder bir yere kadar güçlü durur yani muhakkak bir yerde içini döker ama dönecek kimse bulamaz. Benimki de öyle bir şey. Yalnızlıktan yalnız kalmaktan, başkalarıyla hiç iç içe olmamaktan, bazen insan hani duygulanıyor tek kalmaktan. Bu durumları paylaştığım hiç kimsem yoktur. Yok, hiç kimsem yok bugüne kadar içimi döktüğüm eşim olsun ailem olsun hiçbir tanesine bugüne kadar içimi dökmedim. (B-8)*
- ❖ *Mesela sürekli yalnız kalmak istiyordum başkalarıyla muhattap olmak, görüşmek istemiyordum. Yalnız kalmak istiyorsun, konuşmak istemiyorsun, içinde her şeyi ben kendi kendime konuşuyordum. Bu sefer kendi kendime yalnız kaldığım zaman yani gece yatarken bir odada otururken ister istemez çocuğun böyle olduğunu düşünüyorsun, üzülürsün kendini daha çok üzüyorsun. (B-11)*

- ❖ *Birazcık etkiliyor. Toplu ortamlara giremiyorum, girmek istemiyorum. Yani çocuktan dolayı ben mesela severim ama çocuğum enfeksiyon kapar diye yani daha çok koruyuculuk yani şey de görmüyorum hani benim çocuğumu özel çocuk hani utanmaktan dolayı değil, kesinlikle öyle bir şey asla olmadı. (B-11)*
- ❖ *Bu kadar çok akrabalarımın diline düşmek istemezdim, hani sürekli beni aramalarını, bu yüzden aramalarını istemezdim. Biliyorum beni sevdiklerinden arıyorlar bana destek olduklarını göstermek için arıyorlar. Ben onların beni sevdiklerini biliyorum, inanıyorum ama yalnız kalmaya bazen ihtiyaç var çok değil ama kararında bir yalnız kalmak lazım. Ben zaten şu hastanedeki تنها yerlerin hepsini ezberlemişimdir. Burada kaldığım süreçte ben gelip anamın yanında asla ağlayamadım, gittim tenhada kendi başıma ağladım. Ben çok ağladım yani ben ömrümde bu kadar ağlamamışım belki. (B-11)*

4.2.5.2. Yılmazlık Geliştirmek

Konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları zor durumda kaldıklarında, hem bebekleri hem de eşleri için ayakta durmaları gerekliliğini, her duygusal çöküşlerinde bebekleri ve eşlerini düşünerek toparladıklarını ifade etmişlerdir.

- ❖ *Evet kendimi de dağıtmak istemedim, çünkü onların da bana ihtiyacı var, onları düşündüm yani. Ben olmadığım zaman onlar daha kötü durumda olacaktı. (B-2)*
- ❖ *Şöyle bir his oluyor, artık alıştık mı diyelim hani direkt zaten aspirasyonu açıyorum çocuk hemen ağlamaya başlıyor. Mesela iyice da yorulmuş mu diyeyim direkt aspirasyon sesinden çocuk ağlamaya başlıyor daha hiç yapmadan. Üzülüyorum tabi yani kendimi böyle karalar bağlama diye bir şey değil de hani böyle insan öyle isyan etme de değil de niye böyle oldu diyor, tabi sonra hemen şey geliyor yani yapacak bir şey yok, mecbur yapacaksın psikolojisi giriyor. (B-5)*
- ❖ *Eşim çok ağlama şeyi hani oluyorlar da hani, şey yok yani artık başa geldi yani hani artık geriye dönük bir şey yapamıyoruz mecburen. Biraz daha ben bu süreçte biraz daha ayakta kalmaya çalıştım eşimden dolayı, biraz duygusal zaten fazlaca. Artık kriz yönetimi mi denir. Biraz daha dik durmaya çalıştım yani teselli işte şey, ne yapabiliriz... Sürekli, çünkü yapılabilecek bir şey, atıyorum bir dakika öncesine*

dönüp yapılacak bir şey yok yani. Hani süreç başına geldi, geçmişe dönüp bir şey yapamıyorsun, mecburen bununla savaşıyorsun ya da... Yani direk nakil olmasa, zaten direk diri diri mezara gömmek gibi bir şey olacaktı. Yani sürekli bugün mü ölecek yarın mı ölecek, ne zaman kötüleşecek, sürekli onu bekleyecektik. İşte bir umut olduğu için açıkçası o umuda tutunduk yani. Nakil yaptırdınca da olabilecek kötü senaryoların söylenmesine rağmen iyi olacağını düşünüp nakil yaptırdık. (B-5)

- ❖ *Yok hayır. Dediğim gibi damak yarık, doktor da bize dedi hani böyle böyle şeyler olacak, onunda bilincinde olduğum için anormal karşılamıyorum, hani diyorum olacak yani. (B-6)*

4.2.5.3. Sorumluluk Almak

Konjenital anomaliye sahip bebek babaları, yaptıkları her davranışta, yaşadıkları her durumda özel bebeklerini düşünerek hareket ettiklerini ifade etmişlerdir. Bebeklerinin ve eşlerinin onlara ihtiyacı olduğunu ve bu konuda sorumluluk sahibi olduklarını söylemişlerdir.

- ❖ *Ha hocam bende çok şeyler değişti B. geldikten sonra, eskiden kavga edeyim, bağırayım çağırayım böyle, ama ona yapamıyorum. Dışarıya yapamıyorum. Çünkü bir anda gözümün önüne o geliyor. Şimdi ben bu adama, örnek vereyim karşımda adam dövdüm, sövdüm ya da kavga ettim, sinirlendim. E bunun geriye dönüp düşündüğüm zaman arkamda çocuğum var diyorum. Şimdi ben adamı dövdüm, yumrukladım. Beni iki ay cezaevine attılar. O çocuğa kim bakacak? Bir an geliyor, sonra diyorum sorumluluğum var çocuğum var eşim var... Hani benim çocuğum var kızım var diyorum. Onu hiç yapamıyorum. (B-4)*
- ❖ *Daha bir gururlu belki, yani şu an hala da çok gururluyum şeyim ama yaşadığım sıkıntıların bende yaşattığı olgunluk belki olmazdı. Şu an ben şunu idrak ediyorum, eskiden belki çocuk çocuk düşünüyordum ama şimdi daha olgun düşünüyorum. Daha ileriye dönüp dönüp düşünüyorum. Olabilecek sıkıntıları daha çok düşünüyorum. En ufaktan cebimdeki parayı ona göre harcamaya çalışıyorum. Niye benim çocuğum özel bir çocuk her an bir masrafı olabilir her an bir şeye ihtiyacı olabilir her an bir hastaneye gidebiliriz. (B-11)*

4.2.5.4. Durumu Azımsamak

Konjenital anomaliye sahip bebek babalarının bebeklerindeki anomalileri olduğundan daha küçük görerek, durumu daha tolere edilebilir hale getirmeye çalıştıkları saptanmıştır.

- ❖ *Sonra dediler işte bu doğal bir şeydir, bebeklerde bu aralar böyle bir şeyler de oluyormuş dudağı yarık. Ben dedim ya Rabb'im şükür önemli bir şey değildir. Allah'a şükürler olsun küçük bir operasyonla bebek kendine gelecek. (B-6)*
- ❖ *Sonra gittik, içerde bir arkadaş vardı, hemşire arkadaş vardı tam hatırlamıyorum o zaman da baldızım yanımdaydı geldik. Dedi böyle böyle, baktık çocuğa, sadece tek sıkıntı işte bu burun olmaması. (B-7)*
- ❖ *Yani benim sonuçta çocuğum sağlıklı. Ben doktorla görüştüm, babası diyor yani çocuğun eksikliği olmasa evinde olması gereken bir çocuk. İnsan durumuna şükrediyor o konuda ben gerçekten çok şükrettim. Yani benim çocuğum sağlıklı sonuçta. Yarın öbür gün tıptır yani gelişir götürürüm bir burun yaparlar, başka bir şey olmaz. Bu insanların çözümü yok ama. (B-7)*

4.2.5.5. Rasyonalize Etmek

'Rasyonalize etmek', diğer bir adıyla ussallaştırma, şahsın gerçek sebeplerini bilmediği kimi davranış, düşünce ve duygularını mantık açısından tutarlı ya da ahlak yönünden benimsenebilir ve anlayabileceği bir nedene bağlamasıdır (<https://tr.wikipedia.org>).

Konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları yaşadıkları bu sürecin, bebeklerinin özel olma durumlarının onlar için bir imtihan olduğunu bebeklerinin kendilerine verilen bir hediye olarak düşündüklerini söylemişlerdir:

- ❖ *Evet birçok doktora gittik. Birçok doktora özel kliniklere gittik. İki hatta bir hocamız, o da üniversitede profesör, gen hastalıkları olabilir dedi bunda, detaylı bir araştırma yapmamız lazım dedi. Biz ilk araştırmayı kan örneğini yurt dışına göndermeyle yaptık. O testin sonuçlarını kendi doktorumuza gösterdiğimizde önemli bir gen hastalığının olmadığını söyledi, biraz içimiz rahatladı. Gerçi şöyle bir şey çok yani böyle zekâ düzeyinde kendi hayatını kendi konforunu, bizim konforumuz önemli değil çocuğun kendi konforunu bozmadığı sürece biz aldırmayı*

falan hiç düşünmedik. Her ne olursa olsun bize bu Allah'tan gelen bir şey, buna hazırlanmamız lazım diye düşündük. (B-2)

❖ *Hani hocam şimdi insanlar der ki şu olsun da şunu yapacağım, ben B. çıktı, yani ameliyattan çıktı hastaneden çıktı, Allah kabul etsin aklıma ne geldiyse, gittim iki sefer kurban kestirdim. Birini kursa verdim hocam birini mahalleye dağıttım. Çünkü o kan akacaktı. Biz o kanları akıttık Allah'a şükür. Ha belki bunun da faydası var bize. Hani bunların da bir faydası var inançlarımız bizim... (B-4)*

❖ *Biz zaten ilk günden itibaren yaptıralım dedik. Eğer böyle bir imkân oldu. Hani en azından atıyorum MR'da hafif işte ufak bir şey çıksa yapmayacaklardı zaten hani. Eee, en azından şu an yapılabilme ihtimali var. Süreci değerlendirdik, çok hızlı ilerledi. Ya dedik hani bir umut bir şey var dedik hani. İu yani yaptırılım taraftarıydık. Öyle olmasını umut ediyorduk yani. (B-5)*

❖ *Evet evet yani insan anlatamıyor ki o anı. O anı insan dile getiremiyor, çok zor gerçekten. Çok zor böyle içim daralıyor, ne bileyim hani diyorum niye bebek böyle, tabi biliyoruz hastalıktan dolayı. Demek ki bizim de sınavımız buydu, ama bir şey değildir Allah'a şükür. (B-6)*

❖ *Tabi tabi soğukkanlıydım orada da. Hatta baldızım ağladı dedim yani gelen yaradandan geldiği için ben hiç isyan etmiyorum o konuda hiç sıkıntıda değil. Varsa bir çözümü çözümün peşine düşeceğiz dedim bu saatten sonra. (B-7)*

❖ *Hani ilk evlendiğim zaman istemiştım çocuklarım olsun. Hani istemiştım iyi bir baba olmayı iyi bir eş olmayı istemiştım eşime çocuklarıma sahip çıkmayı. Allah nasip etti. Evlendik ne güzel bir duygu yaşadık kendisiyle. Dedik sağlıklı bir evladımız olur. Sonra böyle bir rahatsızlık oldu, o da Allah'ın taktiri. Onu biz sonradan fark ettik. İşte bu kalp şeyiyle uğraştık. Bir evladımızın olması büyük bir mutluluktu. Diğer çocuk da kardeş isteyince bizde mecbur bir çocuk yapmak istedik eşimle beraber. O (büyük çocuk) da sağlıklı mutlu olur, kendisi de bir duygu bir mutluluk yaşar bir uğraş olur kendisine hem bir arkadaş olur kendisine. Bunu düşündük Rabbim işte bize böyle bir şey nasip etti, bizde bu şeylerle geçinip gidiyoruz. (B-8)*

❖ *Z. doğdu ama eşim çocuğu istemiyordu, plansız bir gebelik oldu. Eşim ağladı falan filan ben de kötü oldum şimdi öyle bir şey ki yani, eşim aldırmaq istiyor bana*

söyleyemiyor. Sonra ben hiç istemiyorum kültürel olarak inanç olarak bana uygun değil. O çocuğu aldırarak günahı artık tövbesi de olmaz geri dönüşü de olmaz. Bu beni yerdi bitirirdi yani. (B-9)

- ❖ *Size dedim ya hocam sonuçta bu Allah'ın takdiri normal de olsa yani aynı bu hastalığı da olsa yine aynıdır benim için. (B-10)*

4.2.5.6. Yeni Bir Ben...

Konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları bebekleri ile birlikte kendi kişiliklerinin değiştiğini eskisinden farklı olduklarını ifade etmişlerdir:

- ❖ *Ben güç olarak eşime karşı güçlü durmam gerektiğini düşünmüştüm, ben mesela ameliyathaneye bebeğimi bırakırken gözlerimden hüngür hüngür yaşlar akıyordu yani karşımda hocalar, bilmiyorum nasıl düşünürsünüz. Ben askeri personelim, mesela benim için bazı olaylar, devamlılık arz ettiğinden dolayı gelip geçici oluyor. Duygusal olarak bazen insanların o duygu objesi ortadan kalkmış oluyor öyle söyleyeyim ama ameliyathaneye verdiğimde hüngür hüngür ağlıyordum ben o gün. Kendimi dışarıya zor attım hastaneden. Biraz hava almam gerekiyordu yani bir hava... (B-2)*
- ❖ *Çocuk insanın duygularını değiştiriyor. Mesela çocuk olmadığı zaman evde neşe yok. Ama Y. olduktan sonra insanın dünyası değişiyor. (B-10)*

4.2.6. Özel Babanın Beklentileri

‘Özel babaların beklentileri’ temasında, ‘iletişim beklentisi’, ‘bebeğin ötekileştirilmesi’ ve ‘normalleşme hayali’ alt temaları kodlarla birlikte Tablo 4.2.6’da verilmiştir.

Bu tema, babaların özel bebeklerine ait gelecekle ilgili düşüncelerini ifade ettikleri bölümü kapsamaktadır:

Tablo:4.9. Özel Babanın Beklentileri

TEMA	ALT TEMA	KODLAR
6. Özel Babanın Beklentileri	6.1. İletişim Beklentisi	B-9-10: (Aynı tanıılı ailelerle görüşme) Çok isterim. Ben sadece şunun için şu an ne durumdalar ne durumda olduğunu bilmek isterim. Bizim bilmediğimiz bir şeyleri biliyorlar mı acaba? Hani bizden daha tecrübeliler mi acaba? Onlar geçmişte bu hastalıkla ilgili falan doktorlar falan hastaneden iyi bir yardım aldığına dair. Ne bileyim, bunun gibi şeyleri tamamen danışma amaçlı. Çünkü biz bu hastalığa çok yabancıyız, hiç bilmiyoruz. Çok fazla hastanede işimiz olmadı. Bu yoğun şeyin içine düşünce biz de afalladık. Yani neyin ne olduğunu bilmiyoruz. B-11-4: Elazığ’a kontrole gittiğimizde eşim bez değiştirirken down sendromlu bir çocuk görmüş, bizimkinden küçükmüş. Anneyle muhabbet etmişler, eşim telefon numarasını almadığına, belki bir yardımım olurdu diye çok üzüldü mesela. Hani insan biraz acizlik aczi yet yaşayınca onun gibi olan insanlara daha çok hissiyat yaşıyor ve ona yardımcı olmak için daha çok kendini yıpratıyor.
	6.2. Bebeğin Ötekileştirilmemesi	B-7-9: Ben insanların bakışlarından rahatsız oluyorum hocam. Mesela geçen gün hastanede dolaştırırken hani insanlar bakıyor “aaa şuna bak” ben bu tepkilere karşı biraz... Hani insan olabilir eli olmayan ayağı olmayan yani uzuvlar fark etmiyor bence sonuçta eksiklik eksikliklidir. Bizim insanlara bu şekil bakmamız lazım. Ben yanlış buluyorum ama ben hayatıma devam edeceğim. O çocuk yarın ben onu evde tutarsam, dışarı çıkarmazsam yarın hiçbir şekilde kendisine güveni olmaz. Çocuğun kendine güveni olsun kim bakıyorsa baksın o utansın. B-9-7: ...yarın belki parka gidecek oynayacak. Z.'nin kolunda bir anomalisi var işte çocuklar hani çocuktur bilmez etmez çocuklar eli böyle ay korkunç ay bilmem ne falan böyle şeyleri duyduğum zaman herhalde ben cinnet geçiririm. Yani o an çocuğumla alakalı bunları duyacağıma ölmek benim için daha güzel bir şey olur.
	6.3. Normalleşme Hayali	B-1-11: Valla aklıma gelen çok ama... bir sokağa çıksa yeter bana, bir yürüse, emeklese... onu görsem o halini görsem o yeter bana. Başka bir şey istemem... B-5-14: Benim eklemek istediğim şey, M. en baştan berri olmayacak diye beklenen ama olan bir bebek. Bizim tanımız çok nadir ve yaşayanı yok. Dileğimiz dünyada da bebeğimizin bir ilk olması ve yaşaması...

4.2.6.1. İletişim Beklentisi

Konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları, kendi bebekleri ile aynı tanıda olan bebeklerin aileleri ile görüşmenin, sosyal platformlarda aynı tanılı ailelerin buluşmalarının kendilerini daha iyi hissettireceğini ifade etmişlerdir:

- ❖ *Doğumdan sonra eşim sosyal medya üzerinde bir program var orada, biz bu tanıyı duodenal atreziyi öğrendiğimiz zaman, bir blok açmış, bilgi almak amacıyla, daha önce başına gelen var mı? Kimse yazmadı o zamana kadar, A. doğdu, ameliyat oldu, biz eve getirdik, o akşam Adana'dan bizim tanımızda bir bayan eşimin yazısını görüyor yazıyor, oda kız bebekmiş, o da ameliyat oldu o da çok iyi. Başımızdan geçenleri hamilelik sürecini anlattık anlatabildiğimiz kadar, bebeğinizden korkmayın stres yapmayın, biz şimdi elimize aldık, sağlıklı... Paylaşmak istedik yani, onlarda bizim çekmiş olduğumuz sıkıntıları... Çünkü biz çok istemiştik o zaman, daha önce birinin başına gelmiş mi gelmemiş mi, sorardık o zaman...Böyle bir şey var mı, duydunuz mu, şimdi her şey internet... açıyorduk mesela, o yönden de mesela pek araştırmamaya çalıştım ben, daldardım okumaya bir başlardım çok değişik şeyler de yazardı. O da psikolojik...da yani bozulmadı psikolojim pek dağıtmadım ama çünkü kafamı dağıtacak başka konularda var. Dağıtmamam gerekiyor, eşime bakmam gerekiyor, o şekilde yani. (B-2)*

4.2.6.2. Bebeğin Ötekileştirilmesi

Konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları bebeklerinde mevcut olan yapı ve şekil bozukluklarının toplumda özellikle bebeklerinin akranlarından zorbalık görme ihtimallerinden endişe etmektedirler. Bu durumun yaşanılma ihtimali, bebeklerinin dışlanması, özel durumları sebebiyle zorlu süreçler yaşama düşüncesinin babalarda kaygı uyandırdığını ifade etmişlerdir:

- ❖ *Yok, hocam hastalık hiçbir şey, bizi etkilemiyor ama çocuklar için sıkıntı olur. Mesela yarın öbür gün büyüdüklerinde yani onu düşünemiyorum, yani ileriki zamanlarında der işte baba benim vücudum niye böyle, o biraz kafama takılıyor. Hani arkadaşlarının içine gittiğinde onları rencide ederler diye korkuyorum. (B-10)*

- ❖ *Ya çocuğumun özürlü olduğunu veya çocuğumun hani bir hastalığı olduğu için insanların bana acıması veya çocuğumu diğer çocuklardan daha şey görmeleri benim birazcık zoruma gitti. (B-11)*

4.2.6.3. Normalleşme Hayali

Konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları bebeklerinin sağlıklı çocuklar gibi bir hayat sürdürmelerini arzuladıkları yapılan görüşme analizlerinde görülmektedir. Anormal durumların normale dönme ihtimali onları heyecanlandırmakta ve bebeklerinin sağlıklı olmalarını hayal ettiklerini ifade etmişlerdir.

Görüşülen babaların bebeklerinin hepsinde major konjenital anomali mevcuttur. Bu alt tema, babaların ‘normal/ sağlıklı bebeğe’ duyduğu özlemi göstermektedir.

- ❖ *Zor bir süreç benim açımdan. Sevindik çocuğumuz olduğu için ama bu rahatsızlıkları bizi de rahatsız etti. Sağlıklı olsaydı hani doğumdan sonra alıp evimize gitseydik çok daha rahat ederdik. Hastanelerde benim çok sevmediğim yerler hani... 38 yaşındayım 1 kere bel fıtığı ameliyatı oldum, onun dışında hiç hastaneye gitmedim. (B-3)*
- ❖ *Hocam ben onunla yani ileriki zamanlarda eğer kendisi isterse sağlığı yerinde olsa doktor olmasını çok isterim. Onu beyaz önlükle görmek istiyorum ben. Çünkü kendisi hastane sürecinden çok gidip geldiği için sizler gibi hekimler olsun hemşireler olsun doktorlar olsun onu iyi ediyor. O da başka hastaları iyi etsin. Kendisi gibi hasta olanlara iyi etsin. Ne bileyim hani öğretmene ya da avukata ne bileyim savcıya, hâkime, ne bileyim bir yere her eleman var. Ama kendisi hasta olduğu için onları tedavi eden kişileri onun gibi olan öbür hastaları tedavi etsin. (B-4)*
- ❖ *Ya direk yattığı yerden seviyoruz. Hani arada diyoruz yani şey olsaydı hani tabi imrenme oluyor tabii. Hani keşke iyi olsaydı şöyle yapsaydık böyle yapsaydık diye konuşmalarımız oluyor da (iç çekiyor). Hatta öncesinde zaten sürekli sürekli bisiklete biniyordum. Zaten mesela diyordum, ben direk arkasına şey alacağım koltuk, bisikletle beraber gezeceğiz, çocuk arabasını almayacağım ben hani direk şu taşıma şeylerinden kanguruyla şey yapacağım diye. Hep öncesinde de öyle*

planlar o şekildeydi zaten sürekli bisikletle gezeceğim, eşimde fazla bisiklete binmiyordu, biz kızımınla bisikletle gezeceğiz diyordum. İleriye dönük hayaller kuruyorduk öyle, inşallah iyileştiği zaman yaparız. (B-5)

- ❖ *Ya şimdi nasıl söyleyeyim, bebek sahibi olmak çok güzel bir duygu yani onu hiç kimse onu yaşamayan bilmez. Çok güzel bir duygu tabi şimdi bizimki daha bebek daha yeni yeni ele avuca geliyor. Allah nasip eder elini tutar bakkala gidip ekmek alırsız inşallah o günleri gördüğümüzde çok daha büyük mutluluklar yaşayacağız. (B-6)*

- ❖ *Kendimi baba olarak düşündüğümde hangi kelimeyle ifade ederim? Ya “imkansız” ya “imkansız” deyip bırakırım. Çünkü ifade etmek zaten ayrı bir imkânsız ama hiç bitmeyecekmiş gibi bir sürece giriyorsun ve o sürecin bitmesi bir umuttur ya bir insan için. (B-11)*

5. TARTIŞMA

Bu araştırma ile literatürde ilk defa Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram deseniyle konjenital anomalili bebeği olan babaların deneyimleri incelenmiştir. Araştırmanın tartışma bölümü temalar üzerine yoğunlaşarak tamamlanmıştır.

Ana Tema: Belirsiz Bağlanma

“Belirsiz bağlanma”, konjenital anomalili bebeklere sahip babaların baba-bebek bağlanmasında bebeklerinin anne karnından itibaren başlayan ve süt çocukluğu döneminin sonuna kadar devam eden süreçte yaşadıkları ilişkileri kapsayan noktadır.

“Belirsiz bağlanma” babalar için, konjenital anomalili bebeğe sahip olma riskiyle karşılaşmayla ya da aniden konjenital anomalili bebeğin hayatına girmesiyle birlikte başlayan ve sonrasında karşılıklı ilişkiyle gelişen sağlıklı bebekle yaşanan bağlanmadan farklı olan baba-bebek bağlanmasını ifade etmektedir.

Baba- bebek bağlanması ve sahip oldukları hastalık/ özel bebekler üzerine bağlanmanın farklı süreçleri ve kavramları oluşmaktadır. Yapılan çalışma neticesinde elde edilen bağlanma figür ve süreçleri önceki bağlanma stilleri ile tam uyuşmamakta ve belirsiz bağlanma olarak adlandırılmaktadır. Bowlby’ın yapmış olduğu psikanalitik çalışmalar ve Ainsworth’un deneysel çalışmaları ile şekillenen bağlanma kuramı sağlıklı bebek ve bakım veren (daha çok anne) üzerine kurulmuştur (Ainsworth ve Bowlby, 1956).

Konjenital anomalinin varlığı bebeğin kaybedilmesinden sağlık durumundaki iyileşme ihtimallerini içerisinde bulunduran dinamik bir süreçtir. Bu sürece babaların eşlik etmesi baba-bebek ilişkisinin gelişimini etkilemektedir. Anne-bebek-baba üçgeninde çemberin en dışında görülen babaların, aksine yoğun duygularının olduğu ve çemberin bir halkası olduğu, anlattıkları deneyimlerle fark edilmiştir.

Konjenital anomaliye sahip bebekleriyle hayatlarını devam ettirme çabaları, ekonomik güç olmaya devam ettikleri bu süreçte hem eşlerini hem bebeklerini hem sosyal çevrelerini kontrol altında tutma çabaları yapılan araştırmayla ortaya konulmaktadır.

Bebeğin anne karnında varlığı, doğumu ve gelişiminde babalar da bebekleriyle ilişkisel olarak doğup, gelişip büyümektedirler. Bu değişim süreçleri baba-bebek bağlanmasının da şekillendiğini, geliştiğini ve değiştiğini bu araştırmayla göstermektedir.

Son yıllarda yapılan çalışmalar çocuk sağlığı gelişiminde babaların büyük etkilerinin olduğu düşüncesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Yapılan bazı çalışmalar çocuğun erken davranış geliştirme sistemine babaların etkisinin annelerden daha fazla olduğunu söylemektedir (Allen ve Daly, 2007; Ramchandani ve ark., 2013). Babaları ile olumlu ilişkiler kuran ve bu ilişkilerinin sürekliliğinin sağlandığı durumlarda çocukların güvenli bağlanma stilini geliştirdikleri düşünülmektedir. Bu olumlu ve sürekli ilişkilerin erken dönemde kurulması çocuk sağlığını olumlu etkilemektedir (Sahip ve Turan, 2007).

Bağlanma ile bebek, kendisi için önemli olan kişilere karşı güçlü, sağlıklı ve duygusal bağlar kurarak etkileşime geçerken (Bowlby, 1988), yaşamı boyunca karşılıklı kuracağı ilişkilere de uyumu ve yapısının etkilerini oluşturacaktır. Olumlu kurulan bağlanma stilleri bebeğin ileriki hayatında olumlu ilişkilere neden olurken, olumsuz kurulan bağlanma sistemleri de olumsuz ilişkilerle beraberinde ruhsal çöküntü ve yalnızlığı getirebileceği düşünülmektedir (Gümüş ve Güler, 2018).

Baba-bebek arasında gelişen bağlanmayı öncelikle baba oluştururken bebek de verdiği tepkilelerle şekillendirmektedir. Babaların sahip olduğu sosyo kültürel, ekonomik ve ailevi özellikler bebeğiyle kurduğu ilişkiyi etkileyen faktörlerdir (Castillo ve ark., 2011).

Araştırmamda konjenital anomalili bebeklere sahip babaların en küçüğü 24 en büyüğü 43 yaşında olup yaş ortalamaları 33.5 (yetişkin babalar) olarak görülmektedir. Yaş, konjenital anomalili bebeklere sahip babaların bebeklerine karşı sorumluluklarını ve bakım yetilerini etkilememiş olarak görülmüştür. Literatürde 31-36 yaş grubu olan yetişkin babaların adolesan babalara (19-24 yaş) göre daha fazla sorumluluk aldıkları ve bebeklerinin bakımına daha fazla katıldıkları görülmektedir (Kara ve ark., 2017; Telli ve Özkan, 2016; Bal, 2014).

Bu çalışmada da eğitim durumu yüksek olan babaların bebek bakımı konusunda daha aktif ve istekli olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalarda babaların eğitim durumlarına

baktığımızda eğitim seviyesi yüksek olan babaların bebek bakımında daha iyi ve bebeklere karşı sorumluluk bilinçlerinin daha fazla olduğu görülmüştür (Shorey ve ark., 2019; Allport ve ark., 2018; Kara ve ark., 2017; Özkan ve ark., 2016; Lickenbrock ve Braungart-Rieker, 2015).

Çalışmamda bebeğin sağlık durumunun baba-bebek bağlanmasını etkilediği, bireysel farklılıkların farklı süreçlere sebep olduğu görülmektedir. Babaların konjenital anomalili bebekleri ile olan ilişkilerini tam olarak tanımlayamadıkları, adlandıramadıkları ve anlamlandıramadıkları görülmüştür. Baba-bebek bağlanmasını inceleyen nicel çalışmalarda babanın yaşı, eğitim durumu, eşi ile olan ilişkisi ve babanın aktif çalışma hayatında olması ile bebek bakımına katılımları genel olarak değerlendirilmiştir (Gül ve Bulut, 2022; Brunstad ve ark., 2020). Bağlanmanın dinamik, karmaşık ve son derece bireysel bir süreç olarak nitelendirilmesi, nicel çalışmalara ilişkin endişeleri artırmaktadır. Alanda nitel çalışmalara ihtiyaç duyulduğu aşıkardır (Cunen ve ark., 2022).

5.1. Özel Bebekle Tanışma

Bu temada, babaların bebekleri ile tanışması bebeğin doğumuyla mutluluk, hastalığı ile olumsuz duyguları içinde barındıran farklı duyguların yaşandığı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Babanın tanışmaya dair ilk tepkileri karmaşık duygu yoğunluğu ile kendini göstermektedir. Babaların eşin hamilelik süreciyle bebekleri ile bağlanma geliştirme süreçlerine girdikleri düşünülse de baba bebek bağlanması doğumdan hemen sonra bebekle tanışma ile başlar, 9-24 ay arasında şekillenerek sahiplenme ve bağlanma evreleri ile tamamlanır (Genç ve Özkan, 2016).

Bebekte konjenital anomali durumunun varlığı, bebeğin bağlanmayı artırıcı davranışlarda bulunmasını kısıtlamakta ve baba-bebek bağlanmasını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca bebek bağlanma davranışları sergilese bile, babanın konjenital anomali varlığıyla bebeğinin fiziksel özelliklerine yoğunlaşması, bebeğin davranışlarını fark edememesine neden olmaktadır. Bu süreçte bebek ağlama, gülümseme, bakma, emme gibi bir çok bağlanmayı artıran davranışta bulunmaktadır (Karataş, 2017).

Babaların bebekleri ile tanışma süreçlerinin yoğun bakımda ve kısa süreli olması, konjenital anomalili bebekler ve babaları arasında bağlanma zemininin tam

kurulamadığını göstermektedir. Konjenital anomali ile doğan bebekler doğumun ilk anları ile birlikte genellikle yenidoğan yoğun bakım ünitelerine alınır. Babanın bebeği ile aynı ortamda olması, bebeği ile ilgili tüm kararlara katılması, yapılan tıbbi uygulamalarda yanında olması, ona dokunması baba-bebek bağına güçlendirmekte ve ileriki yıllara sağlıklı bir bağlanma modelinin temelleri atılmaktadır (Cooney ve ark., 2019).

Bu çalışmada babaların bebekleri ile tam temas kuramadıkları görülmüştür. Bebeğe yapılan sağlık müdahaleleri ve kısıtlı sürede tanışma evresinin tamamlanması bağlanmayı olumsuz etkilemektedir. Tanışma evresinde karşılıklı bakışmalar başlar ve dokunma, gülümseme gibi etkileşimsel davranışlar meydana gelir. Babalar bu evrede bebekleri ile ilgili duygu ve düşüncelere sahip olurlar (Genç ve Özkan, 2016).

Babalar bebekleri ile konjenital anomali varlığı nedeniyle tam temas kuramadıkları için baba-bebek bağlanması olumsuz etkilenmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde babaların bebekleri ile yaptığı kanguru bakımı ve/veya ten tena temasın baba-bebek bağlanmasını olumlu etkilediği görülmektedir (Gül ve Bulut, 2022; Rahimi ve ark., 2022; Ünal Toprak ve ark., 2021; Chen ve ark., 2017; Sook ve ark., 2017).

5.2. Babanın Yaşadığı Zorluklar

Babalar doğum sürecini tek başlarına yaşamaktadırlar. Anne bebeği dünyaya getiren, ihtiyaçları devam eden, fiziksel ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyan konumundadır (anne merkezilik). Babalar doğumla birlikte eşlerinden ayrılığın, doğumda olabilecek risklerin, bebeğin yoğun bakıma alınmasının ve bu sürece aktif dahil olmamalarının kendilerinde travmaya sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Her babanın farklı gereksinimlerinin olduğu ve bu gereksinimlerin desteklenmesi durumunda baba-bebek bağlanmasının olumlu yönde etkilendiği tespit edilmiştir (LeDuff ve ark., 2021). İlk kez baba olma sürecinin incelendiği bir nitel çalışmada babalar ikincil bir konuma düştüklerini hatta görünmez olduklarını, sanki bir oyunun seyircisi durumunda kaldıklarını ifade etmişlerdir (Vidaurreta ve ark., 2022). Literatüre baktığımızda babalar kendilerini durumun dışında hissetmekte ve süreçte tek başlarına kaldıkları görülmektedir (Roberts ve Spiby, 2020; Widarsson ve ark., 2015; Fenwick ve ark., 2012; Bäckström ve Hertfelt Wahn, 2011; Finnbogado ve ark., 2003). Bu bağlamda çalışma sonuçlarımız literatür ile benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada babaların bebekleri ile etkileşimde tam karşılık alamamaları, babaların yaşadığı zorluklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Prematüre doğan bebekler ve babalarında gelişen paternal bağlanmanın incelendiği niteliksel bir meta analizde karşılıklı etkileşim eksikliğinin baba-bebek bağlanmasını olumsuz etkilediği ortaya konulmuştur (Alnuaimi ve Tluczek, 2022).

Çalışmamızda babanın maddi olarak yetememe kaygısı babaların yaşadıkları zorluk arasında yer almaktadır. Pek çok toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da bir evin geçiminin sağlanması babanın en önemli rollerindendir. Ekonomik kaygısı olmayan baba kendini iyi hisseder ve bebeğinin ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabileceği düşüncesi bebeğine olumlu duygular hissetmesini ve sağlıklı bağ kurmasını sağlar (Şatır ve Kavlak, 2023). Ailenin ekonomik durumun iyi olması babaların duygusal uyumunu etkilemekte, bebeğin gelişimine doğrudan olmasa da dolaylı olarak etki eden önemli bir faktördür (Küçümen ve ark., 2021; Eskandari ve ark., 2019; Allen ve Daly, 2007).

Çalışmamızda konjenital anomalili bebeklere sahip babalar bebeklerine zarar verme korkusu ile bebeklerine dokunamadıklarını, kucaklarına alamadıklarını, bebeklerine zarar verme ihtimallerini düşünerek temastan kaçındıkları belirlenmiştir. Bulut'un (2022) yapmış olduğu çalışmada bebeğin ileri prematüre olması ve/veya mekanik ventilatöre bağlı olma durumunda paternal bağlanmanın olumsuz etkilendiği vurgulanmaktadır (Bulut, 2022).

Ayrıca bebeğin tanısına ilişkin bilgi eksikliği babalarda endişeye yol açabildiği gibi babaların özel bebeğe yaklaşımı konusunda nasıl hareket edeceklerini bilememe durumlarının da paternal bağlanmayı olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

5.3. Babanın İyileşmesini Etkileyen Faktörler

Konjenital anomalili bebeği olan babaların bebeğe karşı sergiledikleri tutum ve davranış karşısında özel bebeklerinden aldıkları tepkilerle kendilerini bebeğe daha yakın hissettikleri, bebekle karşılıklı ilişki kurdukları görülmektedir. Bu durumun paternal bağlanmayı olumlu etkilediği ortadadır. Yapılan bir çalışmada, sağlıklı baba-bebek bağlanmasında üçüncü gün ile başlayan ve altıncı haftaya kadar süren sahiplenme

evresidir; bu evrede baba ve bebeğin karşılıklı sözel olumlu ifadelerinin ve sözel olmayan karşılıklı davranışları yansıtılmaktadır (Genç ve Özkan, 2016).

Çalışmamızda bebeğin özel durumunun eşleri daha fazla birbirine bağladığı, birbirlerini bebekle ilgili suçlamadıkları; aksine birbirlerini destekledikleri görülmektedir. Babalar bebekleri konusunda en büyük desteği eşlerinden gördüklerini, eşlerinin de onlar olmadan bu süreci sağlıklı atlatamayacaklarını ifade ettikleri görülmüştür. Literatürde bebek bakımı konusunda eşlerinden destek gören annelerin evlilik memnuniyetlerinin yüksek olduğu ve karşılıklı olumlu ilişki ve iletişim sayesinde babaların bebek bakımına daha aktif katıldıkları ve bebekleriyle daha istekli iletişim ve ilişki kurdukları fark edilmiştir (Lawrence ve ark., 2008; Kara ve Çetinkaya, 2019; Doksat ve Çiftçi, 2016; Güleç ve Kavlak, 2015; Benware, 2013). Ayrıca ebeveynler arasındaki iletişim eksikliği ya da olumsuz ilişkinin babalarda depresyona neden olabileceği, bu durumun da baba-bebek bağlanmasını olumsuz etkileyebileceği ifade edilmiştir (Noh ve Yeom, 2017).

Bu araştırmada, babaların özel bebeklerine zamanla alıştıkları, bebeğin büyümesi ve babada içselleştirilmesiyle babaların özgüvenleri artmış ve bakıma daha fazla katıldıkları, bebekleri ile oyun oynadıkları, daha fazla etkileşime geçtikleri görülmüştür. Işık (2020) tarafından yapılan araştırmada babaların bebeklerine karşı zamanla hislerinin arttığı ve zaman içerisinde daha güçlü bağlar kurdukları belirlenmiştir (Işık ve Egelioglu, 2020).

Araştırmamızda özel bebeğin babada tanımlayamadığı bir tutkuya dönüşmesi ve sürece çevreden gelen desteklerin de eşlik etmesinin bebeklerine karşı olumlu duyguları artırdığı ve baba-bebek bağlanmasını güçlendirdiği belirlenmiştir.

5.4. Özel Babalık

Araştırmamızda konjenital anomalili bebeğe sahip olmanın yeni bir boyutu olduğu ortaya konulmaktadır ve ‘özel babalık’ sıfatı ile adlandırılmıştır.

Babaların özel bebeklerini hayatta tutabilmek için kendi hayatlarından vazgeçmeyi bile göze aldıkları belirlenmiştir. Kendilerinden çok bebeklerini yaşatabilmek için yaşamaktadırlar. Bebeklerinin özel durumlu olması ve bakıma muhtaç olmalarını

düşündüklerinde bebeklerinden sonra hayata veda etmek istediklerini vurgulamışlardır. Bakıma muhtaç bebeklerinin babasız kalma ihtimali onlarda kaygı yaratmaktadır.

Özel babalığın güçlü olma zorunluluğu ve özel bebeklerine kol kanat germe, her durumda bebeklerini hayat boyu destekleme düşüncesi ‘çınar ağacı’ metaforu ile temsil edilmiştir. Konjenital anomalili bebek babaları olumsuz baba figürü ile karşılaşmış olsalar dahi bebeklerine iyi bir baba olmayı hedeflemiş ve baba- bebek ilişkisini olumlu geliştirme çabası içerisine girmişlerdir. Yapılan bir çalışmada, ihmal ve istismara uğramış ya da ebeveynlerini erken yaşta kaybetmiş babaların bebekleri ile istekli etkileşime geçemedikleri, olumsuz paternal bağlanma geliştirdikleri ifade edilmiştir (Doksat ve Çiftçi, 2016).

5.5. Özel Babalığın Etkileri

Bu çalışmada, babaların kendilerini sosyal çevreden soyutladıkları, bebeklerinin sağlığını olumsuz etkileme ihtimalini düşünerek toplu ortamlara girmedikleri görülmüştür. Babalar bu durumdan rahatsız olmadıklarını aksine bebeklerinin gelişimi için bu durumun gerekliliğini ifade etmişlerdir. Fenwick ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada erkekler baba olmayla birlikte özgürlüklerini kaybettiklerini, eşleriyle zaman geçiremediklerini, kendilerine ait boş zaman yaratamadıklarını ifade etmişlerdir. Babalar en çok çiftin merkezliği ile karakterize edilen önceki yaşam tarzlarına yönelik nostalji duygularını dile getirmişlerdir (Fenwick ve ark., 2012).

Konjenital anomalili bebek babaları kendilerini bebeklerinin sağlığı ve gelişimden sorumlu tutmaktadır. Bebekleri ile birlikte sorumluluklarının arttığını ifade etmişlerdir. Literatürde bebeklerine karşı daha fazla sorumluluk alan babalarda paternal bağlanmanın olumlu geliştiği, bu bebeklerin bireysel ve özgür oyuncakları ile oynadığı, sorunlar karşısında güçlü oldukları belirtilmektedir (Güleç ve Kavlak, 2015; Barker ve ark., 2017).

Ayrıca çalışmamızda konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları, bebeklerinin durumlarını kendilerince bir nedensellik içerisinde gördüklerini ve durumla bu şekilde baş ettiklerini ifade etmişlerdir. Antalya ve Bingöl İlleri’nde yaşayan babaların bu nedensellik durumunu farklı boyutlarda yaşadıkları gözlemlenmiştir. Antalya’da yaşayan babaların genelinde bebeklerindeki bu özel durumu tıbbi olarak bir sebebe bağladıkları görülmüştür.

Bingöl İli'nde yaşayan babaların inançlarındaki farklılıklar, 'kadere olan tam bağlılıkları' bebeklerine olan yaklaşımlarını da etkilediği düşünülmüştür. Babalar tam teslimiyetle bebeklerindeki bu özel durumu kadere bağlamış, bunu sorgulamanın bile dini açıdan kendilerine uygun olmadığını ifade etmişlerdir.

Ülkemizde farklı kültürel özelliklere sahip babalarla yapılan bu çalışmada, konjenital anomalisi olan bebeklerine yönelik babaların benzer duygu ve davranışlar sergiledikleri görülmüştür.

Özel babaların yaşadıkları olumsuz durumlar karşısında yılmadan devam edebildiği, konjenital anomalideki büyük sağlık promlerini göz ardı edip, daha kötü durumda olan babalarla kendilerini teselli ettikleri, eskiye nazaran duygularının değiştiği, bebeklerinin hayatlarına bir hediye ve sınav olduğu düşüncesi belirlenmiştir. Özellikle doğu bölgesinde yaşayan babalar inançlarına paralel savunma mekanizmaları geliştirmiştir. Kadere olan inançları bebeklerinin durumunu sorgulamalarına engeldir ve bu durum bebeklerini sahiplenmelerini dolaylı olarak paternal bağlanmanın olumlu gelişimini sağlamaktadır. Waldboth ve arkadaşlarının (2021) nöromuskuler hastalığa sahip çocuklarla yapmış oldukları temellendirilmiş kuram çalışmasında da, çocukların yaşam döngülerini zıtlıklarla tamamladığı (bağımsızlık için çabalarken fiziksel bağımlılıkla yaşamak, sosyal standartlara ve beklentilere uymak ve bunlara meydan okumak gibi) görülmektedir (Walboth ve ark., 2021).

5.6. Özel Babanın Beklentileri

Özel babalar kendileri ile aynı tanılarda olan ailelerle görüşmenin süreci olumlu etkileyeceği düşüncesindedirler. Sosyal platformlarda, aynı ortamlarda buluşmalarının bebekleri ile ilişkilerini olumlu etkileyeceğini ifade etmişlerdir. Özel babaların bebekleri hakkında iletişim beklentisi içerisinde oldukları ortaya çıkmıştır. Anorektal malformasyon ve Hirschsprung hastalığı olan çocuklarla yapılan nitel çalışmada, ailelere açık ve eksiksiz bilgilendirmenin ve sık iletişime geçmenin ebeveynlerin korkularını azalmasını sağlayarak bebeğin bakımını olumlu etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada çoğunlukla annelerin birincil bakıcı görülmesi nedeniyle babaların çocuğun gelişim aşamalarında ne rol aldıklarının bilinmediği vurgulanmıştır (Svetanoff ve ark., 2022).

Konjenital anomalili bebeği olan babaların en büyük kaygılarından biri de bebeklerinin ileriki yaşamlarında soyutlanması ve ötekileştirilmesidir. Bebeğin akranlarından farklılığı ve gelişimindeki olumsuzluğu en aza indirmek için büyük gayretler vereceklerini ifade etmişlerdir.

Bu araştırmada göze çarpan durumlardan birisi de “özel babaların” bebeklerinde mevcut olan anomalileri görmek istemedikleri, bir gün sağlıklı bir sürece girme ihtimali düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Konjenital anomalilerin bebek üzerindeki etkileri hayatları boyunca devam edecektir; fakat babalar yaşadıkları sürecin geçici olduğuna anormal bebeklerinin bir gün normal olacağına inanmakta ve bunu hayal ederek umutlanmaktadır. Literatüre bakıldığında babaların hep bir normale dönme, normali özleme, belirsizlik yaşadıklarında yeni bir normal oluşturma çabası görülmektedir (Márquez ve ark., 2019; Protudjer ve ark., 2009; Seligman ve Darling, 2007; Morse ve ark., 2000).

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu araştırmayla literatürde konjenital anomalili bebeklere sahip babalarının deneyimleri ile baba-bebek bağlanması ilk defa açıklanmıştır.

- ❖ Bu araştırmada Bowlby'ın sağlıklı bebek ve babaları arasındaki paternal bağlanmadan farklı olarak, konjenital anomalili bebeklerle babaları arasında gelişen paternal bağlanma açıklanmıştır.
- ❖ Babaların bebekleri ile tanışma süreçlerini, bebeklerini ilk gördüklerinde verdikleri tepkilerin, konjenital anomaliye bağlı bebekteki fiziksel deformitelerin ve bebekle tam temas kuramamanın etkilediği görülmüştür.
- ❖ Babaların yaşadığı zorluklar süreçle tek başlarına mücadele etmeleri, bebekleri ile tam anlamıyla karşılıklı etkileşime geçememeleri, maddi olarak yetememenin verdiği kaygı, tanıya ilişkin bilgi eksikliği ve bebeğe zarar verme korkusu olarak saptanmıştır.
- ❖ Babaların evlat tutkusu, bebeğin verdiği tepkilerle iyileşme, karşılıklı eş desteği, çevreden gelen destekler ve geçen zamanın konjenital anomali varlığında baba-bebek bağlanmasını olumlu etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir.
- ❖ Bebeklerin yaşama yetisini kendi yaşamlarından önde tuttukları, bebeklerini yaşatmak için kendi canlarından vazgeçebilecekleri gerçeği ile karşılaşmıştır.
- ❖ Konjenital anomalili bebeğin babası olmayı kutsal gördükleri açığa çıkmaktadır.
- ❖ Babalar, bebeklerinin yaşamları boyunca onlara güç olmayı rol belirledikleri görülmüştür.
- ❖ Bebeğin babanın hayatında varlığı, babada yalnızlaşmayı, sorumluluk bilincinin artmasını, yaşanan durumu azımsamayı ve rasyonalize etmeyi, duygularda değişim ve yılmazlık durumunu geliştirmiştir.
- ❖ Babaların iletişim desteğine ihtiyaç duyduğu saptanmıştır.
- ❖ Konjenital anomalili bebeklere sahip babaların gelecekte bebeklerinin dışlanma düşüncesi kaygı uyandırmaktadır.
- ❖ Babaların en büyük özlemi 'normalleşme hayali' olarak belirlenmiştir.

6.2. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda hemşirelik eğitimi, araştırılması ve uygulanmasına yönelik aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

Eğitime Yönelik Öneriler

- ❖ Araştırmanın bulguları hemşirelikte lisans ve lisans üstü eğitim programlarında hemşirelik öğrencilerine konjenital anomalinin dahil olduğu kronik hastalıklar durumunda baba-bebek bağlanma süreçlerinin öğretilmesi faydalı olacaktır.
- ❖ Çocuk sağlığı ve hastalıkları alanında çalışan hemşirelerin hizmet içi eğitimlerine dahil edilmesi farkındalığın oluşturulmasında yararlı olacaktır.

Araştırmaya Yönelik Öneriler

- ❖ Ülkemizde konjenital anomaliye sahip bebeklerin babaları ile paternal bağlanma süreçlerine ait bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Paternal bağlanma süreçlerinin daha kapsamlı bir çerçevede incelenmesi ve bağlanma kuramının geliştirilmesi önerilmektedir.
- ❖ Bu araştırmada elde edilen mevcut bulgularla konjenital anomali varlığında gelişen paternal bağlanmanın geniş resmi çizilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda daha fazla nitel ve nicel veriye ihtiyaç duyulmaktadır.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- ❖ Bu araştırma sonuçlarının sağlık bakım profesyonelleriyle paylaşılması,
- ❖ Bütüncül bakım kalitesini arttırmak adına hasta bebek/çocuk- ebeveyn- hemşire ilişkisinin güçlendirilmesi,
- ❖ Konjenital anomalili bebek/çocuk ve babalarının yaşam kalitesinin iyileştirilmesi,
- ❖ Paternal bağlanma süreçlerinin değerlendirildiği alanlarda bebeğin sağlık durumunu gözetmeleri önerilir.

KAYNAKLAR

- Ainsworth M. S. The personal origins of attachment theory. An interview with Mary Salter Ainsworth. Interview by Peter L. Rudnytsky. *The Psychoanalytic Study of The Child*. 1997;52: 386–405.
- Ainsworth M., Boston M., Bowlby J., & Rosenbluth D. The effects of mother-child separation: a follow-up study. *The British Journal Of Medical Psychology*. 1956;29;(3-4): 211–247.
- Aksoy F. Konjenital anomaliler: tanımlama, sınıflama, terminoloji ve anomalili fetusun incelenmesi. *Türk Patoloji Dergisi*. 2001;17(1-2): 57-62.
- Aksoy HS. 3-6 Yaş Grubu Çocukların Duygu Düzenleme Becerilerinin Yordayıcısı Olarak Babaların Babalık Rolü Algısı, Ebeveynliğe Yönelik Tutumu Ve Baba Katılımı. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2022, Adana (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Raziye Günay Bilaloğlu).
- Alhusen JL. A literature update on maternal-fetal attachment. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*. 2008;37(3): 315-328. doi:10.1111/j.1552-6909.2008.00241.
- Al-Jama F. Congenital malformations in newborns in a teaching hospital in eastern Saudi Arabia. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*. 2001;21(6): 595-598.
- Allen SM, Daly KJ. The effects of father involvement: an updated summary of the evidence. *Father Involvement Research Alliance*. 2007.
- Allport BS, Johnson S, Aqil A, Labrique A. B, Nelson T, Angela KC, Marcell AV. Promoting father involvement for child and family health. *Academic Pediatrics*. 2018;18(7): 746-753.
- Alnuaimi N, Tluczek A. Father's bonding with an infant born prematurely: a qualitative meta-synthesis. *Western Journal Of Nursing Research*. 2022;44(5): 493-505.

- Ard NC. Prenatal and postnatal attachment in adolescent mothers. *Journal of Child and Family Nursing*. 2000;3(5): 313-25.
- Aykanat B, Gözen D. Çocuk sağlığı hemşireliğinde aile merkezli bakım yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2014;3(1): 683-695.
- Bäckström, C, Hertfelt Wahn E. Support during labour: firsttime fathers' descriptions of requested and received support during the birth of their child. *Midwifery*. 2011;27(1): 67–73.
- Bal S. İlk Kez Babalık Deneyimini Yaşayan Erkeklerin Bebek Bakımına Katılmaya İlişkin Görüşleri Ve Bakıma Katılma Durumları. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı, 2014, Ankara (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gülten Koç)
- Balcı O, Taviloğlu ZŞ, Yılmaz AF, Coşkun ME, Varan C, Almacioğlu M, Sivaslı E. Üniversite hastanemizde konjenital anomalilerin görülme sıklığı ve dağılımı. *Gaziantep Tıp Dergisi*. 2012;18(2): 81-4.
- Barker B, İles JE, Ramchandani PG. Babalar, babalık ve çocuk psikopatolojisi. *Psikolojide Güncel Görüş*. 2017;15: 87-92.
- Bartolomew K, Horowitz LM. Attachment styles among young adults: a test for four-category model. *J Pers Soc Psychol*. 1991;61(2): 226–44.
- Bayhan G, Yalınkaya A, Yalınkaya Ö, Gül T, Yayla M, Erden AC. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde konjenital anomali görülme sıklığı. *Perinatoloji Dergisi*. 2000;8(4): 99-103.
- Bell L, St-Cyr Tribble D, Paul D, Lang A. A concept analysis of parent–infant attachment. *Journal of Advanced Nursing*. 1998;28(5): 1071-1081.
- Benware J. Predictors of father- child and mother child attachment in two parent families. *Graduate Studies*, TahState University, Utah: 2013, p: 23-25.

- Biri A, Onan A, Korucuoğlu Ü, Taner Z, Tıraş B, Himmetoğlu Ö. Bir üniversite hastanesinde konjenital malformasyonların görülme sıklığı ve dağılımı. *Perinatoloji Dergisi*. 2005;13(2): 86- 90.
- Borg Cunen N, Jomeen J, Poat A, Borg Xuereb R. 'A small person that we made'- parental conceptualisation of the unborn child: A constructivist grounded theory. *Midwifery*. 2022;104: 103-198.
- Bowlby J. Güvenli Bir Dayanak. 1. Baskı. Çeviren: Güneri S, Psikoterapi Enstitüsü Yayınları. İstanbul; 2012, s: 15-22.
- Bowlby J. Attachment And Loss, In: Bowlby J. Separation, Anxiety And Anger, Vol. II. New York, Basic Books, 1973.
- Bowlby J. Attachment. New York: Basic Books; 1969.
- Bowlby J. Loss: Sadness And Depression. New York: Basic Books, 1980.
- Bowlby, J. Forty-four juvenile thieves: their characters and home-life. *International Journal of Psycho-Analysis*. 1944;25: 107–128.
- Bowlby J. Developmental psychiatry comes of age. *The American Journal of Psychiatry*. 1988;145(1): 1–10.
- Bowlby J. The Making And Breaking of Affectional Bonds. London, New York: Routledge, 2005.
- Bowlby J. Margery F., Ainsworth MDS. Child Care and the Growth of Love. Great Britain: Hazell Watson & Viney Ltd, 1965.
- Bretherton I. Fathers in attachment theory and research: A review. *Early Child Development and Care*. 2010;180(1-2): 9-23.
- Bretherton, I. The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*. 1992;28(5): 759–775. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.759>

Brunstad, A, Aasekjaer K, Aune I, Nilsen A BV. Fathers' experiences during the first postnatal week at home after early discharge of mother and baby from the maternity unit: A metasynthesis. *Scandinavian Journal Of Public Health*. 2020;(48): 362-375.

Buğday R. Kliniğimizdeki Konjenital Anomali Tiplerinin, Dağılımının Ve Konjenital Anomalili Bebek Doğuran Gebelerin Klinik ve Demografik Özelliklerinin Retrospektif Değerlendirilmesi: 5 Yıllık Tersiyer Merkez Deneyimi. Dicle Üniversitesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, 2020, Diyarbakır (Danışman: Doç. Dr. Senem Yaman Tunç)

Çağırkan B. Kimlik ögesi olarak erkeklik kavramı ve postmodern toplumlarda farklı erkeklik algıları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 2018;5(5): 93-105.

Çakır S. Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının Ana-Babalarına Bağlanma Düzeyleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008, Ankara (Danışman: Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak).

Campaña H, Rittler M, Poletta FA. Minor anomalies: can they predict specific major defects? a study based on 23 major and 14 minor anomalies in over 25,000 newborns with birth defects. *Am J Perinatol*. 2014;31: 447–454.

Cassidy J. The nature of a child's ties. Cassidy J, Shaver PR. In: *Handbook Of Attachment: Theory, Research And Clinical Applications*. New York: Guilford Press, 1999, s: 3-20.

Castillo J, Welch G, Sarver C. Fathering: the relationship between fathers' residence, fathers' sociodemographic characteristics, and father involvement. *Maternal and Child Health Journal*. 2011;15(8): 1342–1349. doi: 10.1007/S10995-010-0684-6

Çatak B, Öner C, Sütü S. Konjenital malformasyonlu bebek doğurma sıklığı ve etkileyen faktörler. *TAF Prev. Med. Bull*. 2014;13: 445–450.

- Caye J, Cooke L, McMahon J, Karen R. Effect of Attachment and Seperation, Children's Services, Practice Notes, For North Carolin's Child Welfare Workers, From the NC Division of Social Services and the Family and Children Resource Program, 1992;2(4): 1-3.
- Caye J, Cooke L, McMahon J, Karen R. Effect of attachment and separation. Children's Services Practice Notes. 1997;2(4): 1-3.
- Charmaz K. Constructing Grounded Theory . 2. Baskı, SAGE; 2014.
- Charmaz K. Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis. London: SAGE; 2006.
- Chen EM, Gau ML, Liu CY, Lee TY. Effects of father-neonate skin-to-skin contact on attachment: a randomized controlled trial. Nursing Research And Practice. 2017;1-8: 8612024.
- Çoban A. Doğum Sonrası Anne-Yenidoğan Etkileşimini Etkileyen Bazı Etmenlerin İncelenmesi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003, İzmir (Danışman: Yrd. Doç .Dr. Aynur Saruhan).
- Çoban A, Saruhan A. Anne-bebek etkileşiminde hemşirenin rolü, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2005;21(2):89-96.
- Condon JT, Corkindale CJ, Boyce P. Assessment of postnatal paternal-infant attachment: development of a questionnaire instrument. Journal of Reproductive and Infant Psychology. 2008;26(3): 195-210.
- Conk Z, Başbakkal Z, Yardımcı F . Çocuk Sağlığına Genel Bakış. Pediatri Hemşireliği. İkinci baskı. Akademisyen Kitabevi, Ankara; 2018, s: 327-328.
- Cooney TM, Pedersen FA, Indelicato S, Palkovitz R. Timing of fatherhood: is "on-time" optimal?. Journal Of Marriage And Family. 2019;55(1): 205–215.
- Corbin JM, Strauss AS. Basics of Qualitative Research (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage; 2014.

- Creswell JW. Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches. 3rd ed. Thousand Oaks: SAGE; 2009.
- Creswell JW. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 4th ed. SAGE Publications, Inc., London; 2013.
- Doksat NG, Ciftci AD. Bağlanma ve yaşamdaki izdüşümleri. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi. 2016;25(4): 489-501.
- Draper H. Paternity Fraud and compensation for misattributed paternity. Journal of Medical Ethics. 2007;33: 475-480. <https://doi.org/10.1136/jme.2005.013268>
- Engward H. Understanding Grounded Theory. Nursing Standard. 2013;28(7): 37-41.
- Erdoğan A. The role of the father in psychosocial development of the child. Yeni Symposium Dergisi. 2004;42(4): 147-53.
- Eskandari N, Simbar M, Vedadhir A, Baghestani A, Momenyan S. Related factors to paternal adaptation : a cross - sectional study for first - time fathers. Journal of Nursing And Midwifery Research 2019;24(1): 18–24. doi: 10.4103/İjnmr.IJNMR
- EUROCAT Central Registry Agency for Health and Consumers ECWCC for the S of CA. EUROCAT Annual Surveillance Report, 2014.
- Fenwick J, Bayes S, Johansson M. A qualitative investigation into the pregnancy experiences and childbirth expectations of australian fathers-to-be. Sexual & Reproductive Healthcare. 2012; 3(1): 3–9.
- Ferketich SL, Mercer RT. Parental-infant attachment of experienced and inexperienced fathers during infancy. Nursing Research. 1995;44(1): 31-37.
- Ferketich SL, Mercer RT . Predictors of role competence for experienced and inexperienced fathers. Nursing Research. 1995;44(2): 89-95.
- Finnbogadottir H, Crang Svalenius E, Persson EK. Expectant first-time fathers' experiences of pregnancy. Midwifery. 2003;19: 96–105.

- Foster RLR, Hunsberger MM, Anderson JTT. Family-Centred Nursing Care of Children, WB Saunders Company, London; 1989, s: 168-171.
- Genç ER, Özkan H. Ebeler İçin Yenidoğan Sağlığı Ve Hastalıkları. 2. Baskı. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri; 2016.
- Gezginç K, Karataylı R, İçen MS, Acar A. Evaluation of fetal congenital anomalies after 23 weeks of gestation: clinical analysis of 444 cases. Gynecol Obstet Reprod Med. 2011;17(3): 142-5.
- Glaser BG, Strauss AL. The Discovery Of Grounded Theory: Strategies For Qualitative Research. Hawthorne: Aldine De Gruyter; 1967.
- Glaser BG. Basics Of Grounded Theory: Emergence Vs. Forcing. Mill Valley: Sociology Press; 1992.
- Glaser BG. Theoretical Sensitivity. Mill Valley: Sociology Press; 1978.
- Goodsell T, Meldrum J. Nurturing fathers: A qualitative examination of childfather attachment. Early Child Development and Care. 2010;180(2): 249-262.
- Görak G. Yenidoğan Hemşireliğinde Etik. İçinde: Türkan Dağoğlu, Gülay Görak, Temel Neonatoloji ve Hemşirelik İlkeleri, Nobel Tıp Kitabevi; 2002, s: 31-40.
- Goulet C, Bell L, Paul D, Lang A. A concept analysis of parent infant attachment. Journal of Advanced Nursing. 1998; 28(5): 1071-1081.
- Gül U, Koby Bulut H. Assessment of factors and father-infant attachment levels among turkish's fathers of preterm infants. Journal of Pediatric Nursing. 2022;64: E69–E76.
- Gül Ş. 3-6 Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Algılarının ve Babalık Rolünün Yeterliliğine Dair Görüşlerinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019, Ankara (Danışman: Prof. Dr. Özcan Doğan).

- Güleç D. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumunda Geçerlik Ve Güvenilirliğinin İncelenmesi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 2010, İzmir (Danışman: Yard. Doç. Dr. Oya Kavlak)
- Güleç D, Kavlak O. Baba-bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumunda geçerlilik güvenilirliğinin incelenmesi. International Journal of Human Sciences. 2013;10(2): 170-181.
- Güleç ŞD, Kavlak O. Baba adaylarında aleksitimi ve fetal bağlanma. Artuklu Uluslararası Sağlık Bilimleri Dergisi. 2023;3(2): 123-128. [doi: 10.58252/Artukluder.1293993](https://doi.org/10.58252/Artukluder.1293993)
- Güleç ŞD, Kavlak O. Baba-bebek bağlanması ve hemşirenin rolü. Türkiye Klinikleri Journal Of Nursing Sciences. 2015;7(1): 63-8.
- Gümüş Z, Güler K. Yetişkin bireylerdeki bağlanma stillerinin demografik özellikleri ve yaşam kaliteleriyle olan ilişkisinin incelenmesi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2018;6(78): 505-521.
- Güner A. Okul Öncesi Çocuklar Ve Ebeveynlerinin Bağlanma Güvenlikleri İle Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011, İstanbul (Danışman: Doç. Dr. Gül Şendil)
- Haight WL, Kagle JD, Black JE. Understanding and supporting parent-child relationships during foster care visits: attachment theory and research. Soc Work. 2003;48(2): 195-207. doi:10.1093/sw/48.2.195.
- Hazan C, Shaver PR. Romantic love conceptualized as an attachment process. J Personality Social Psychol. 1987;52(3): 511-24.
- Himmetoglu O, Tiras MB, Gursoy R, Karabacak O, Sahin I, Onan A. The incidence of congenital malformations in a Turkish population. Int J Gynaecol Obstet. 1996;55(2): 117-121. doi:10.1016/s0020-7292(96)02743-9.

Wikipedia. Konjenital. Erişim Adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Konjenital> Erişim Tarihi:07.02.2024

Wikipedia. Ussallaştırma Erişim Adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ussalla%C5%9Ft%C4%B1rma>. Erişim Tarihi: 07.02.2024

Insana SP, Garfield CF, Montgomery-Downs HE. A mixed-method examination of maternal and paternal nocturnal caregiving. Journal of pediatric health care : official publication of National Association of Pediatric Nurse Associates & Practitioners. 2014;28(4): 313–321. [doi:10.1016/j.pedhc.2013.07.016](https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2013.07.016).

Isabella RA, Belsky J. Marital change during the transition to parenthood and security of infant-parent attachment. Journal of Family Issues. 1985;6(4): 505–522. [doi:10.1177/019251385006004006](https://doi.org/10.1177/019251385006004006).

Işık S, Egelioglu N. Paternal depresyon ve baba- bebek bağlanması arasındaki ilişki. ukurova Medikal Journal. 2020;45(4): 1664-1671.

İşler A. Prematüre bebeklerde anne-bebek ilişkisinin başlatılmasında yenidoğan hemşirelerinin rolü. Perinatoloji Dergisi. 2007;15(1): 8-13.

Joseph R. The Right Brain and the Unconscious Discovering the Stranger Within, New York, Plenum Press; 1992.

Kalter H. Teratology in the 20th century: environmental causes of congenital malformations in humans and how they were established. Neurotoxicol Teratol. 2003;25: 131-282.

Kapı EG, Keker S. Ana babaya bağlanma leği. Türk niversite ğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. Türk Psikiyatri Dergisi. 2006;17(4): 286-295.

Kara M, etinkaya S. Türk toplumunda babalık kavramı ve baba-bebek bağlanmasında hemşirelik. Turkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2019;11(2): 200–210.

- Kara F, Uçan S, Güzel A. Babaların bebek bakımı konusundaki özgüvenleri ve etkileyen faktörler. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017;(2): 92-96.
- Karataş Z. Bağlanma kuramı açısından kurum bakımının çocuklar üzerindeki etkileri. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2017;10(54): 868-875.
- Kavlak O, Şirin A. Anne ve babaya ait bağlanma ve hemşirenin rolü. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. 2007;23(2): 183-94.
- Kennell JH, Klaus MH. Bonding: recent observations that alter perinatal care. Pediatrics in Review. 1998;19(1): 4-12.
- Kenny M, Fourie R. Tracing the history of grounded theory methodology: from formation to fragmentation. Qualitative Report. 2014;19(52): 1-9.
- Kenny ME, Gallagher LA. Instrumental and social/relational correlates of perceived maternal and paternal attachment in adolescence. Journal of Adolescence. 2002;25(2): 203-219.
- Kesebir S, Kavzoğlu S, Üstündağ MF. Bağlanma ve psikopatoloji. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2011;3(2): 321-334.
- Killam L. Research Terminology Simplified: Paradigms, Axiology, Ontology, Epistemology And Methodology. Sudbury: Author; 2013.
- Knibiehler, Y. Fathers, Patriarchy, Paternity. In: van Dongen, GAB, Frinking MJG,. Changing Fatherhood: An Interdisciplinary Perspective. Amsterdam, The Netherlands; 1995, s: 201-214.
- Koçak Turhanoğlu A. Sosyoloji, Bilim Ve Yöntem. Editör: Aşkın Koçak Turhanoğlu, Sosyoloji-1, Açıköğretim Yayınları, Eskişehir; 2012
- Kraemer GW. A psychobiological theory of attachment. Behav Brain Sci. 1992;15(3): 451-93.

Küğcömen G, Güney GZD, Özcanan Ç, Erdoğan N. Babaların paternal adaptasyon düzeyi ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi. 2021;3(2): 61-66.

Kumar P, Burton BK. Congenital Malformations: Evidence-Based Evaluation And Management, McGraw Hill; 2008 doi:10.1036/0071471898.

Lamb ME, Tamis-Lemonda CS. The Role of The Father. In: The Role of The Father in Child Development; 2004, s:100-105.

Lawrence E, Rothman AD, Cobb RJ, Rothman MT, Bradbury TN. Marital satisfaction across the transition to parenthood. Journal of Family Psychology. 2008;22(1): 41–50. doi: [10.1037/0893-3200.22.1.41](https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.1.41).

Leduff LD, Carter BM, Cunningham CA, Braun LA, Gallaher KJ. NICU fathers: improving the quality of paternal support in the nicu. advances in neonatal care: Official Journal Of The National Association Of Neonatal Nurses. 2021;21(5): 387–398.

Leppig KA, Werler MM, Cann CI. Predictive value of minor anomalies. Association with major malformations. J Pediatr. 1987;110: 531–537.

Levitt HM, Bamberg M, Creswell JW, Frost DM, Josselson R, Suárez-Orozco C. Journal article reporting standards for qualitative primary, qualitative metaanalytic, and mixed methods research in psychology: the apa publications and communications board task force report. American Psychologist. 2018;73(1): 26-46.

Levtov R, Van der Gaag N, Greene M, Michael K, Barker G. State of the World's Fathers 2015: A MenCare Advocacy Publication. Promundo; 2015.

Lewis C. Becoming A Father. Milton Keynes: Open University Press; 1986.

Lickenbrock DM, Braungart-Rieker JM. Examining antecedents of infant attachment security with mothers and fathers: an ecological systems perspective. Infant Behavior And Development. 2015;(39): 173-187.

- Marden P, Smith D, McDonald M. Congenital anomalies in the newborn infant, including minor variations. *J Pediatr*. 1964;64: 357–371.
- Márquez F, Lucchini C, Bertolozzi MR, Bustamante C, Strain H, Alcayaga C, Garay N. Being a first-time father. their experiences and meanings: a qualitative systematic review. *Revista Chilena De Pediatría*. 2019;90(1): 78–87.
- Martinez K, Rider F, Cayce N, Forssell S, Poirier J, Hunt S, Sawyer J. A guide for father involvement in systems of care. Washington, DC: Technical Assistance Partnership for Child and Family Mental Health; 2013.
- McPherson E, Cold C. Minor anomalies in stillborn and second trimester miscarried fetuses. *Am J Med Genet Part A*. 2016;170: 52–59.
- Mercan Z, Şahin F. Babalık rolü ve babalık rolü algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*. 2017;2(2): 1-10.
- Mercer RT, Ferketich SL. Maternal-infant attachment of experienced and inexperienced mothers during infancy. *Nursing Research*. 1994;43(6): 344-351.
- Mickelson KD, Kessler RC, Shaver PR. Adult attachment in a nationally representative sample. *J Pers Soc Psychology*. 1997;73(5): 1092–1106.
- Moore KL, Persaud TVN, Torchia MG. Human Birth Defects. In: *The Developing Human*, 10th Edition. 2016, s: 457–486.
- Morse JM, Wilson S, Penrod J. Mothers and their disabled children: refining the concept of normalization. *Health Care For Women International*. 2000;21: 659–676.
- Morsünbül Ü, Çok F. Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2011;3(3): 553-570.

Mott SR, James SR, Sperhac AM. Nursing Care of Children and Families, 2nd Ed. Adivision of The Benjamin/Cummings Publishing Company, California; 1990, s: 188-191.

Nhoncanse GC, Germano CM, de Avó LR, Melo DG. Maternal and perinatal aspects of birth defects: a case-control study. Revista Paulista De Pediatria : Orgao Oficial Da Sociedade De Pediatria De Sao Paulo. 2014;32(1): 24–31. [doi: 10.1590/s0103-05822014000100005](https://doi.org/10.1590/s0103-05822014000100005).

Niasse N. Limiting misleading ideas about the history of grounded theory methodology. Regular Article International Journal Of Qualitative Methods. 2023;22: 1-9.

Noh NL, Yeom HA. Development of the korean paternal-fetal attachment scale (K-PA-FAS). Asian Nurs Res. 2017;11(2): 98–106.

O’Brien BC, Harris IB, Beckman TJ, Reed DA, Cook DA. Standards for reporting qualitative research: a synthesis of recommendations. Academic Medicine. 2014;89(9): 1245-1251.

Özkan H, Çelebioğlu A, Üst DZ, Kurudirek F. Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi. 2016;6(3): 191-196.

Parker SE, Mai CT, Canfield MA, Rickard R, Wang Y, Meyer RE. National Birth Defects Prevention Network. Updated national birth prevalence estimates for selected birth defects in the United States, 2004–2006. Clinical and Molecular Teratology. 2010;88(12): 1008-1016.

Pehlivan Türk B. Attachment in autistic children. Turkish Journal of Psychiatry. 2004;15(1), 56-63.

Plummer-D’Amato P, Altmann LJP, Saracino D, Fox E, Behrman AL, Marsiske M. interactions between cognitive tasks and gait after stroke: a dual task study. Gait Posture. 2008;27: 683-688.

- Pontes CM, Osório MM, Alexandrino AC. Building a place for the father as an ally for breast feeding. *Midwifery*. 2009; 25(2): 195-202. doi: 10.1016/j.midw.2006.09.004.
- Protudjer JLP, Kozyrskyj AL, Becker AB, Marchessault G. Normalization strategies of children with asthma. *Qualitative Health Research*. 2009;19(1): 94–104. doi: [10.1177/1049732308327348](https://doi.org/10.1177/1049732308327348)
- Puccio G, Giuffré M, Piccione M, Piro E, Rinaudo G, Corsello G. Intrauterine growth restriction and congenital malformations: a retrospective epidemiological study. *Ital J Pediatr*. 2013;39(1): 1-7.
- Rahimi S, Nourian M, Varzeshnejad M, Mahdizadeh M. Effect of fathers' involvement in the care of neonates with congenital anomalies on paternal bonding: a quasi-experimental study. *Iranian Journal Of Neonatology*. 2022;13(1): 47-54.).
- Ramchandani PG, Domoney J, Sethna V, Psychogiou L, Vlachos H, Murray L. Do early father–infant interactions predict the onset of externalising behaviours in young children? findings from a longitudinal cohort study. *Journal Of Child Psychology And Psychiatry*. 2013;54(1): 56-64. doi: 10.1111/J.1469-7610.2012.02583.X
- Riley MM, Halliday JL, Lumley JM. Congenital malformations in Victoria, Australia, 1983–95: An overview of infant characteristics. *Journal of Pediatrics and Child Health*. 1998;34: 233–240.
- Roberts J, Spiby H. ‘The calm before the storm’: a qualitative study of fathers' experiences of early labour. *Women And Birth*. 2020;33(5): 490–495.
- Rogge JU. How Tackling The Chaos. Çeviren: Gürün İ. Kaosla Nasıl Başa Çıkılır. 1. Baskı. İstanbul, Rota Yayınları; 2001.

- Rohner RP, Britner PA. Worldwide mental health correlates of parental acceptance-rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence. *Cross-Cultural Research*. 2002;36(1): 16-47.
- Sağlam D, Dalgıç Aİ. Yenidoğan döneminde paternal bağlanmanın önemi ve baba dostu hemşirelik uygulamalarının sürece etkisi: geleneksel derleme. *Akdeniz Hemşirelik Dergisi*. 2023;2(1): 10-18.
- Sahip Y, Turan JM. Education for expectant fathers in workplaces in turkey. *Journal of Biosocial Science*. 2007;39: 843-860. doi: 10.1017/S0021932007002088
- Sakman E. Effects of Attachment Security, Threat, and Attachment Figure Primes on Cognitive Attentional Task Performance. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011, Ankara (Danışman: Prof. Dr. Nebi Sümer).
- Sarı C, Kalaycıoğlu A. 0-2 yaş bebeği olan annelerin konjenital anomali oluşumuna etken olan risk faktörleri açısından karşılaştırılması. *TJFMPC*. 2022;16(1): 76-85.
- Scotland J. Exploring the philosophical underpinnings of research: relating ontology and epistemology to the methodology and methods of the scientific, interpretive, and critical research paradigms. *English Language Teaching*. 2012;5(9): 9-16.
- Seligman M, Darling RB. *Ordinary Families, Special Children*. 3rd Ed. Guilford; 2007.
- Şen S. Anneanne-Anne-Bebek Bağlanmasının İncelenmesi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007, İzmir (Danışman: Yard. Doç. Dr. Oya Kavlak).
- Seven S. (2006). 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerileri İle Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri

Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2006, Ankara (Danışman: Doç. Dr. Abide Güngör Aytar)

Shorey S, Ang L, Goh EC, Lopez V. Paternal involvement of singaporean fathers within six months postpartum: a follow-up qualitative study. Midwifery. 2019;(70): 7-14.

Shrestha S, Shrestha A. Prevalence of congenital malformations among babies delivered at a tertiary care hospital. JNMA J Nepal Med Assoc. 2020;58(225): 310-313.

Sımsıkı H. Baba Katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stili Ve Çift Uyumu Açısından İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011, İstanbul (Danışman: Doç. Dr. Gül Şendil)

Söhmen T. Çocuk ruhsal gelişiminin temel ilkeleri. 2002. Erişim Adresi: <http://www.gata.edu.tr/dahilibilimler/cocukruh/gelism.htm>. Erişim Tarihi: 07.02.2024

Solmaz T. Psikolojinin alt alanları, romantik bağlanma: Bebeklik dönemi bağlanma süreci, yetişkin bağlanma stilleri ve romantik ilişkiler. Türk Psikoloji Bülteni. 2002;24(25): 105-113.

Sook KE, Ae CY. The effect of fathers' kangaroo care experience of preterm babies on paternal attachment. Journal Of Korean Critical Care Nursing. 2017;10(2): 45-55.

Soysal AŞ, Bodur Ş, İşeri E. Şenol S. Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. Klinik Psikiyatri Dergisi. 2005;8(2): 88-99.

Soysal AŞ, Ergenekon E, Aksoy E. Yenidoğan döneminde hastanede uzun süreli tedavi görmeyen bağlanma örüntüsü üzerine etkileri: Bir Olgu Sunumu. Klinik Psikiyatri Dergisi. 1999;2(4): 266-270.

- Strauss A. Qualitative Research For Social Scientists. Cambridge: Cambridge University Press; 1987.
- Strauss AL, Corbin J. Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures And Techniques. Newbury Park: SAGE; 1990.
- Sümer N, Güngör D. Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. Türk Psikolojisi Dergisi. 1999;14(43): 71-106.
- Summers JA, Raikes H, Butler J, Spicer P, Pan B, Shaw S, Langager M, McAllister C, Johnson MK. Low-income fathers'and mothers'perceptions of the father role: a qualitative study in four early head start communities. Infant Mental Health Journal. 1999;40: 291– 304
- Svetanoff WJ, Kapalu CL, Lopez JJ, Fraser JA, Briggs KB, Rentea RM. Psychosocial factors affecting quality of life in patients with anorectal malformation and hirschsprung disease-a qualitative systematic review. Journal of Pediatric Surgery. 2022;57(3): 387–393. [doi: 10.1016/J.Jped Surg.2021.05.004](https://doi.org/10.1016/J.Jped Surg.2021.05.004)
- Gezdirici A, Yılmaz Güleç E, Polat I, Ekiz A, Gedik Özköse Z, Acar D, Turhan U, Tayyar A. Fetal anomali nedeniyle ileri gebelik haftalarında yapılan terminasyonlar: 229 olgunun değerlendirilmesi. İKSST Derg. 2018;10(1): 12-7. doi:10.5222/iksst.2018.023
- Telli AA, Özkan H. 3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı Ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014, Erzurum (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hava Özkan).
- Telli AA, Özkan H. 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi. 2016;(6): 127-134.

- Tilokskulchai F, Phatthanasiriwethin S, Vichitsukon K, Serisathien Y. Attachment behaviors in mothers of premature infants: a descriptive study in Thai mothers. *The Journal of Perinatal & Neonatal Nursing*. 2002;16(3): 69–83. [doi: 10.1097/00005237-200212000-00008](https://doi.org/10.1097/00005237-200212000-00008).
- Tomatır AG, Demirhan H, Sorkun HÇ. Major congenital anomalies: a five-year retrospective regional study in Turkey. *Genet Mol Res*. 2009;8: 19–27.
- Tong A, Sainsbury P, Craig, J. Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): A 32-item checklist for interviews and focus groups. *International Journal For Quality in Health Care*. 2007;6: 349-357.
- Tunçbilek E, Boduroğlu K, Alikasıfoğlu M. Results of the Turkish congenital malformation survey. *Turk J Pediatr*. 1999;41(3): 287-97.
- Türkbay D, Canpolat FE, Derme T, Altuğ N, Yılmaz Y. Özel olarak seçilmiş majör konjenital anomalilerin doğumdaki yaygınlığı: Üçüncü basamak bir doğum hastanesinde altı yıllık deneyim. *Türk Pediatri Arşivi*. 2020;55(4): 393-400.
- Tüzün O, Sayar K. Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam, Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*. 2006;19(1): 24-39.
- Uçan G. Postmodern erkeklik. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2012;10 (2), 262- 271.
- Ünal Toprak F, Şentürk Erenel A. Impact of kangaroo care after caesarean section on paternal-infant attachment and involvement at 12 months: a longitudinal study in Turkey. *Health And Social Care in The Community*. 2021;29(5): 1502–1510.
- Ünal G. Bir grup üniversiteli gençte çekingenlik, aleksitimi ve benlik saygısının değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri*. 2004;7(4), 215-222.
- Urquhart C. *Grounded Theory For Qualitative Research: A Practical Guide*. London: SAGE; 2013.

- Uyanık Ö, Kaya ÜÜ, Kızıltepe Gİ, Yaşar MC. Okul öncesi dönemde baba ve çocukları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Teorik Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2016;9 (4): 515-531.
- Vidaurreta M, Lopez-Dicastillo O, Serrano-Monzó I, Belintxon M, Bermejo-Martins E, Mujika A. (2022). Placing myself in a new normalized life: The process of becoming a first-time father. A grounded theory study. *Nursing & Health Sciences*. 2022;24(1): 152–162. doi: 10.1111/Nhs.12906
- Waldboth V, Patch C, Mahrer-Imhof R, Metcalfe A. The family transition experience when living with childhood neuromuscular disease: A grounded theory study. *Journal Of Advanced Nursing*. 2021;77(4): 1921–1933. doi: [10.1111/Jan.14754](https://doi.org/10.1111/Jan.14754).
- Waters E, Hamilton CE, Weinfield NS. The stability of attachment security from infancy to adolescence and early adulthood: General introduction. *Child Development*. 2000;71(3): 678-683.
- West ML, Sheldon-Kellor AE. *Patterns Of Relating: An Adult Attachment Perspective*. New York: Guilford Press; 1994.
- Whaley LF, Wong DL. *Nursing Care of Infants and Children* 3rd Ed. St. Louis: Mosby; 1987.
- Widarsson M., Engström G., Tydén T., Lundberg P., Hammar L.M. ‘Paddling upstream’: Fathers’ involvement during pregnancy as described by expectant fathers and mothers. *Journal Of Clinical Nursing*. 2015;24(7-8): 1059–1068. doi: [10.1111/Jocn.12784](https://doi.org/10.1111/Jocn.12784).
- Wilhelm K, Tietze T. Difficult doctor–patient interactions: applying principles of attachment-based care. *Medicine Today*. 2016;17(1–2): 36–44.
- Yıldırım A. Simsek H. *Nitel Araştırma Yöntemleri*. 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık; 2005.

Zeybekoğlu Ö. Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. Mediterranean Journal of Humanities. 2013;3(2): 297-328.

EKLER

Ek-1 Kalitatif Çalışmaların Raporlanması için Konsolide Kriterler (COREQ)

Maddeler	Kılavuz sorular / Açıklama	Araştırmacı Cevapları
Alan 1: Araştırma ekibi ve refleksivite Kişisel özellikler		
1. Mülakatçı / kolaylaştırıcı	Röportaj veya odak grubunu hangi araştırmacılar yaptı?	Tez öğrencisi
2. Kimlik bilgileri	Araştırmacının kimlik bilgileri nelerdi? Örneğin. Doktora, MD	Yüksek lisans öğrencisi
3. Meslek	Çalışma sırasındaki meslekleri neydi?	Yenidoğan hemşiresi, Sorumlu hemşire, Yenidoğan canlandırma programı programı kurs eğitmeni, Temel yenidoğan bakımı kurs eğitmeni
4. Cinsiyet	Araştırmacı kadın mı erkek mi?	Kadın
5. Deneyim ve eğitim katılımcılar ile ilişki	Araştırmacı nasıl bir deneyime veya eğitime sahipti?	On dört yıl yenidoğan hemşirelik deneyimi/ üç yıl ilgili alan
6. İlişki kurulan	Çalışmaya başlamadan önce bir ilişki kuruldu mu?	Hayır
7. Görüşmecinin katılımcı bilgisi	Katılımcılar araştırmacı hakkında ne biliyordu? Örneğin. Kişisel hedefler, araştırma yapmanın nedenleri	Araştırma yapmanın nedenleri
8. Görüşmeci özellikleri	Görüşmeci hakkında hangi özellikler bildirildi? Örneğin: Araştırma konusundaki önyargı, varsayımlar, nedenleri ve ilgileri	Bildirilmedi
Alan 2: Çalışma tasarımı Teorik çerçeve		
9. Metodolojik yönelim ve teori	Çalışmayı desteklemek için hangi metodolojik yönelim belirtildi? Örneğin. Temelli teori, söylem analizi, etnografi, fenomenoloji, içerik analizi	Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram
Katılımcı seçimi		

10. Örneklem	Katılımcılar nasıl seçildi? Örneğin. Amaçlı, kolaylık, ardışık, kartopu	Teorik örneklem/ Teorik Doyma/ Ardışık
11. Yaklaşım yöntemi	Katılımcılar nasıl yaklaştı? Örneğin. Yüz yüze, telefon, posta, e-posta	Yüz yüze
12. Örnek büyüklüğü	Çalışmaya kaç katılımcı katılmıştır?	11
13. Katılmayan ortam	Kaç kişi katılmayı reddetti veya okuldan ayrıldı? Nedenleri?	1 kişi (köyde yaşadığı ve kış şartlarından dolayı gelemeyeceği/ ulaşım sıkıntısı nedeniyle ayrıldı)
14. Veri toplama ayarı	Veriler nerede toplandı? Örneğin. Ev, klinik, işyeri	Klinik
15. Katılımcı olmayanların varlığı	Katılımcılar ve araştırmacılar dışında başka kimse var mıydı?	Yoktu
16. Numunenin tanımı	Numunenin önemli özellikleri nelerdir? Örneğin. Demografik veriler, tarih	Demografik veriler/ konjenital anomalili bebeğe sahip babalar
Veri toplama		
17. Görüşme rehberi	Yazarlar tarafından sorular, kılavuzlar sunuldu mu? Pilot test edildi mi?	Pilot görüşme yapıldı
18. Mülakatları tekrarlayın	Tekrar görüşmeler yapıldı mı? Evet, ise, kaç tane?	Yapılmadı
19. Ses / görüntü kaydı	Araştırma, verileri toplamak için sesli veya görsel kayıt kullandı mı?	Sesli kayıt kullanıldı
20. Saha notları	Mülakat veya odak grubu sırasında ve / veya sonrasında saha notları alındı mı?	Gözlem notları alındı
21. Süre	Mülakatların veya odak grubunun süresi neydi?	Ortalama 50 dakika
22. Veri doygunluğu	Veri doygunluğu tartışıldı mı?	Evet/ Veriler doygunluğa ulaştı
23. Transkriptler	Transkriptler yorum ve / veya düzeltme için katılımcılara iade edildi mi?	Evet/ 3 katılımcıya iletili ve geri bildirim alındı
Alan 3: Analiz ve Bulgular Veri analizi		

24. Veri kodlayıcılarının sayısı	Verileri kaç kodlayıcı kodladı?	2 kişi
25. Kodlama ağacının tanımı	Yazarlar kodlama ağacının bir tanımını yaptılar mı?	Yapıldı
26. Temaların çıkarılması	Temalar önceden tanımlanmış veya verilerden türetilmiş mi?	Temalar verilerden türetildi
27. Yazılım	Verileri yönetmek için, varsa, hangi yazılım kullanıldı?	Veriler manuel yönetildi, zihin ve hayal gücü kullanıldı
28. Katılımcı kontrolü raporlama	Katılımcılar bulgular hakkında görüş bildirdiler mi?	3 katılımcı ham veriler hakkında geri bildirimde bulundu
29. Sunulan alıntılar	Temaları / bulguları göstermek için katılımcı alıntıları sunuldu mu? Her alıntı belirlendi mi? Örneğin. Katılımcı numarası	Evet, katılımcı ifadelerine yer verildi
30. Veriler ve bulgular tutarlı	Sunulan veriler ile bulgular arasında tutarlılık var mıydı?	Vardı
31. Ana temaların netliği	Bulgularda ana temalar açıkça sunuldu mu?	Suruldu
32. Küçük temaların netliği	Farklı vakaların tanımı veya küçük temaların tartışılması var mı?	Vardı

Ek-2 Ebeveyn- Bebek Tanıtım Formu

Bu araştırma, konjenital anomalili bebeğe sahip babaların deneyimlerinin çözümlenerek baba-bebek bağlanmasının kavramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla planlanmıştır. Soruları içtenlikle cevaplayacağınıza inanıyorum. Teşekkür ederim.

Duygu SAĞLAM

Tarih:

Anket No:

1. Çalışmaya hangi ilden katılıyorsunuz?

a) Antalya

b) Bingöl

2. Kaç yaşındasınız?.....

3. Eğitim durumunuz nedir?

a) İlkokul

b) Ortaokul

c) Lise ve dengi

d) Üniversite/yüksekokul

e) Diğer

.....

4. Mesleğiniz nedir?

a) İşsiz

b) Memur

c) İşçi

d) Serbest Meslek

e) Diğer.....

5. Ailenizin ortalama aylık geliri nedir?

a) Gelirim yok

b) Gelirim giderimden az

c) Gelirim giderime eşit

d) Gelirim giderimden çok

6. Eşiniz kaç yaşındadır?

7. Eşinizin eğitim durumu nedir?

a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise ve dengi d) Üniversite/Yüksekokul e)
Diğer.....

8. Eşinizin mesleği nedir?

a) Ev Hanımı b) Memur c) İşçi d) Serbest Meslek e)
Diğer.....

9. Sosyal güvenceniz var mı?

a) Evet b) Hayır

10. Kaç yıllık evlisiniz?.....

11. Başka çocuğunuz var mı?

a) Var b) Yok

12. Var ise kaç tane çocuğunuz var?.....

13. Başka konjenital anomalili çocuğunuz var mı?

a) Var b) Yok

14. Var ise kaç tane konjenital anomalili çocuğunuz var?.....

15. Bebeğiniz şu an kaç aylık?

16. Bebeğinizin cinsiyeti nedir?

a) Kız b) Erkek

Ek-3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1. Ana Soru: Özel ya da özellikli bir çocuğa sahip olmak hayatınızı nasıl etkiliyor?
Hislerinizden ve deneyimlerinizden bahsedebilir misiniz?
Alt Soru: Bu süreçte yaşadığınız güçlükler nelerdir?
Alt Soru: Bu süreçte yaşadığınız olumlu duygularınız nelerdir
2. Ana Soru: Bebeğinizle ilk karşılaştığınızda ne hissettiniz?
3. Ana Soru: Bebeğinizle aranızdaki bağların güçlendiğini ve onu sahiplendiğinizi ne zaman hissettiniz?
4. Ana Soru: Bebeğinizle nasıl vakit geçiriyorsunuz, anlatır mısınız?
Alt Soru: Bebeğinizle yapmaktan hoşlandığınız uygulamalar nelerdir?
Alt Soru: Bebeğinizle vakit geçirmek size ne hissettiriyor?
5. Ana Soru: Bebeğinizin bakımına katılabiliyor musunuz?
Alt Soru: Bebeğinizin bakımına katılmak size ne hissettiriyor?
Alt Soru: Bebeğinizin bakımına katılmanızda sizi teşvik eden faktörler nelerdir?
6. Ana Soru: Bebeğinizin size karşı tepkilerini anlatır mısınız?
Alt Soru: Sizce sizinle vakit geçirmekten hoşlanıyor mu?
Alt Soru: Bebeğiniz size kendinizi değerli hissettiriyor mu?
7. Ana Soru: Sizce bebeğinizle olan ilişkinizin daha iyi duruma gelebilmesi için ne gerekiyor? Beklentileriniz ve önerileriniz nelerdir?
8. Ana Soru: Bebeğinizden ayrı kaldığınız süreçteki deneyimlerinizden bahseder misiniz?
Alt Soru: Ayrı kaldığınızda neler hissediyorsunuz?
Alt Soru: Bebeğiniz sizden ayrıldığında nasıl tepkiler verir?
9. Metafor Soru: Kendinizi “baba” olarak düşündüğünüzde hangi kelime ile ifade edersiniz, açıklar mısınız?

Ek-4 Analizden Elde Edilen Kodlar

1. Ben asker kaçağıyım. Herhangi bir işte çalışamıyorum. Hem maddi hem manevi hayatın bunun gibi hayatın zorlukları var. **(B-1-10)**
2. Her seferinde askeri personelim, izin alması problem, iş yerindeki izin almam problem oluyordu. Her gittiğimde mahcup bir şekilde izin istiyordum. Çünkü gurbetçiyiz, burada eşimiz dostumuz yok, eşimi getirebilecek kimse yok, mecbur benim gelmem gerekiyordu. **(B-2-1)**
3. Oğlumuz doğdu, bana dediler ki işte, 24 saat içinde ameliyata alacağız ayrılmayın buradan. Benim çocuğum olduktan sonra streslerim daha arttı. Burada eşim dostum olmadığından dolayı annem babam da. Beklenmeyen bir aralıkta çocuğumuz doğduğu için annemiz babamız da yoktu eşimin annesi babası... **(B-2-2)**
4. Tek başıma hastane sürecini atlarmaya çalıştım. **(B-2-2)**
5. ...orası işte biraz sıkıntıydı. İlk önce oğlumu aldım işte ameliyathaneden, eşim çıkmamıştı, getirdim yenidoğana. Yenidoğandayken koşarak tekrar eşim çıktığını haber verdiler, gittim eşimi yerleştirdim. Tekrar buraya geldim yenidoğana işte bebeğimizin ihtiyacı olan malzemeleri getirip teslim ettim. Daha sonra ameliyat için içine girdiğinde iyice psikolojim bozuldu o ara. Ramazan ayıydı, niyetliydim, orası bende kalsın ama elim ayağım biraz titremeye başladı gerçekten. Çünkü eşim çok korkuyor. Ben ona gittim çocuğumuzun iyi olduğunu söyledim, herhangi bir sinir stres olmadığını söyledim... **(B-2-2)**
6. ...ama dediğim gibi ilk 2 dakikalık... dediğim gibi ben başka düşünmüştüm, gelirim... hayal kırıklığı oldu... aklımda eşimdeydi, bir an önce ona bilgi vermek istiyorum, çıkıp geri geldiğimde artık göremezsiniz şeklinde döndüler, o yönden biraz kırgınım. **(B-2-3)**
7. ...her tarafını kontrol ettim. Bizim riskli gebelik olduğundan dolayı, uzuvlarına, parmaklarına, gözüne, kaşına her yerine. İster istemez insanlar stres altında. Çok büyük bir stres yaşadık hamilelik boyunca. Eşim ayrı bir stres yaşıyor o bana hissettirmiyor, ben ona hissettirmemem gerekiyor çünkü eşim stresli. **(B-2-3)**
8. ...ben bunları mesela eşime gidip söyleyemedim, daha bebeğimizi de görmemişti o... ona söyleyemedim büyük bir stres altında kaldım. **(B-2-4)**
9. ...baba olduk işte. Stresim büyüktü zaten...her yönden, ailem yanımda değildi, çocuğumuz doğar doğmaz 24 saat içinde ameliyata alındı, eşim bir taraftan, eşimi düşünmem gerekiyor eşimde hastanede bebekleri görüyor anneleri. Yanındaki gittiğimde odaya Allahtan onun bebeği vardı kucağında taburcu oldu. Eşim dedim ki kötü hisseder. Eşim onları görüp yanında bebeğimiz olmayınca sıkıntı olur dedim... ama şimdi Allaha şükür her şey yolunda. Yani biraz bizim için stresli geçti bu yolculuk. **(B-2-4)**
10. Duygularımı derken, ailem olmadı için son seviyede yaşadım. Her şeyi tek başıma yaptım hastanede, ben işlemleri hallettikten sonra bir 24 saat sonra onlar geldi, eşimin ablası geldi, onlar gelince iş yüküm hafifledi. Benim stresim azalacaktı. Onlar burada olsaydı ben ya eşimde aklım olmayacaktı, eşimin ablasından eminim eşime iyi bakacaktı ya da yeğenine iyi bakacaktı. **(B-2-4)**

11. Ben hastanede mekik dokudum yani bir 36 saat boyunca, hiç uykusuz bir şekilde. Hastanede bir 3. kat bir 4. kat... yolculuğumuz bu şekildeydi hocam biraz stresli duygusal... **(B-2-4)**
12. ...güç olarak eşime karşı güçlü durmam gerektiğini düşünmüştüm, ben mesela ameliyathaneye bebeğimi bırakırken gözlerimden hüngür hüngür yaşlar akıyordu yani karşımda hocalar, bilmiyorum nasıl düşünürsünüz. Ben askeri personelim, mesela benim için bazı olaylar, devamlılık arz ettiğinden dolayı gelip geçici oluyor. Duygusal olarak bazen insanların o duygu objesi ortadan kalkmış oluyor öyle söyleyeyim ama ameliyathaneye verdiğimde hüngür hüngür ağlıyordum ben o gün. Kendimi dışarıya zor attım hastaneden. Biraz hava almam gerekiyordu yani bir hava... **(B-2-6)**
13. ...kendimi de dağıtmak istemedim, çünkü onların da bana ihtiyacı var, onları düşündüm yani. Ben olmadığım zaman onlar daha kötü durumda olacaktı. **(B-2-11)**
14. ameliyattan sonra bir enfeksiyon süreci oldu, enfeksiyon kaptı, kan değerleri çok yükseldi, hayati tehlikesi hatta yani doktorlar her şeye hazırlıklı olun denildi. Çok bizim için çok zor oldu aslında yani o süreci atlatmak hala daha zor. **(B-3-1)**
15. Zor bir süreç benim açımdan. Sevindik çocuğumuz olduğu için ama bu rahatsızlıkları bizi de rahatsız etti. **(B-3-9)**
16. ...söylemek istemedim. Ola ki bir aksilik olursa, E'yi biz kaybedersek hani orada burada yıkılmasın. Hani ben bunu kaybettiğim zaman tekrar bir imkânım daha var. Ama eşimi kaybettiğim zaman onun gerisi yok. Yani geri getiremem onu. Onu istinaden ben eşime söylemedim. **(B-4-3)**
17. ...o şey eve gitmek o alışmak dönemi zordu. **(B-3-13)**
18. Yani bu süreçte o zamanlar çok zor geçti zaten. Hani baya yıpratmıştı bizi. Hani çok karar aşaması şey yani, bir tarafta evladından vazgeçeceksin bir tarafta ne olacak bilinmezlik hiçbir şey yok. **(B-5-7)**
19. Ağladım... hüngür hüngür olmasa da gözyaşlarım doldu deyim öyle. **(B-5-11)**
20. ...zaten bebek ilk doğduğunda ben, bir de ben bebelere karşı böyle biraz hassasım, orda öyle biraz duygulandım, gözyaşlarım falan döküldü. Yani bizde ailede de hiç böyle örnek vermiş gibi de olmayım engelli bir çocuk yok, böyle olunca ben biraz şey oldum. **(B-6-1)**
21. Yani bazen kucağımdadır bebek, burnundan atıyor ağzından atıyor o an boğulur gibi oluyor, o biraz bizi üzüyor. Yoksa Allah'a şükür bebeğin sağlığı yerinde. **(B-6-3)**
22. anı insan dile getiremiyor, çok zor gerçekten. Çok zor böyle içim daralıyor, ne bileyim hani diyorum niye bebek böyle, tabi biliyoruz hastalıktan dolayı. Demek ki bizim de sınavımız buydu, ama bir şey değildir Allah'a şükür. **(B-6-3)**
23. Tabi, benim bebeğim 3 günü bulmuyor 1 mama bitiriyor. Ayda ortalama 10'un üzerinde oluyor. 10'un üzerinde mama alıyoruz daha fazla hatta. Tabi tabi olsun onun canı sağ olsun. **(B-6-4)**
24. İşte beslenmesi. Beslenmesi bizi biraz üzüyor. **(B-6-6)**

25. Ben hazırlıklarımı yapmıştım zaten. İhtiyaçlarını da almıştım eve. Hımm bunun özel durumundan dolayı biraz maddi olarak sıkıntıya düştüm ama yani beni sarstı. Manevi olarak iyi çok iyiyim. Yani bir güçlük yaşamadım. **(B-7-7)**
26. Tek başımayken ağladım, bağırdım. B'yi getirdim Ankara'dan, köye gittik. Onları köye bıraktım. Ben işim dolayısıyla döndüm. Hani yolda hani diyorlar ya demek ki o güne kadar hep bırakmışım, kimse de olmayınca hani insan böyle kendini yalnız hissediyor ya onun biraz sıkıntısını yaşadım. Bağırdım burada yani niye yani... Normalde böyle bir şey olan insanın etrafında bir sürü şahıs olur; bende niye kimse yok? Beklediğim şahıstan ömrümce hiç görmemişim bu saatten sonra olsa da çok önemli değil. Babamdan bahsediyorum; hiç görmedim o desteği, görmediğim için de çok fazla beklemiyorum işin doğrusu. **(B-7-11)**
27. Çocuklarımıza çalışıyoruz ama işte maddi aldığımız maaş da yetmiyor zaten. Maaş da az verdikleri için mecbur idare etmeye çalışıyoruz. **(B-8-1)**
28. Yoğun çalışıyoruz ama maaş az olduğu için geçinemiyoruz sıkıntı oluyor. Bazen bu çocuğun şeyini yaptırdığımız için yardım şeyini bakıcı parası onunla ufak tefek idare etmeye çalışıyoruz. **(B-8-1)**
29. İki de benim evladım. İyi olduğu için biz büyüğüyle ilgileniyoruz, onunla çocuk gibi zaman geçirmeye çalışıyoruz, oyunlar oynamaya çalışıyoruz. O da işte kendi kardeşinin yanına gidiyor, şey yapıyor işte diyor kardeşim kalksın benimle oynasın. Kardeşim kalksaydı, benimle o oynardı diyor. İşte o zaman bizde çok duygulanıyoruz. Bizde bir duygu, bir sıkıntı giriyor içimize. **(B-8-4)**
30. ...ne yapsak yetmiyor. Eve yetmiyor, 2 tane çocuktur, ev kiradır ondan sonra elektriğidir suyudur yetmiyor. O yüzden bizde böyle hem maddi hem manevi sıkıntı çekiyoruz. Hem ben hem eşim sıkıntı çekiyoruz. **(B-8-4)**
31. Yani biraz daha kendimi tutmaya hem üzüntümü biraz daha içime dökme şeyine başvuruyorum. Dışarı ile çok paylaşmıyorum. **(B-8-6)**
32. Muhakkak erkek bir yere kadar sabreder bir yere kadar güçlü durur yani muhakkak bir yerde içini döker ama dökcek kimse bulamaz. Benimki de öyle bir şey. Yalnızlıktan yalnız kalmaktan, başkalarıyla hiç iç içe olmamaktan, bazen insan hani duygulanıyor tek kalmaktan. Bu durumları paylaştığım hiç kimsem yoktur. Yok, hiç kimsem yok bugüne kadar içimi döktüğüm eşim olsun ailem olsun hiçbir tanesine bugüne kadar içimi dökmedim. **(B-8-7)**
33. Hiç ailemizde olmayan bir durumla karşılaştık. Daha önce böyle bunun zorluğunu yaşamadım. Şimdi doğumundan bugüne kadar sürekli hastanelerde, tabii ki çok yorucu bir süreçti. Çok tedirgin olduğumuz çok kaygılarımızın yoğun olduğu bir süreçti. Çok zor bir süreç geçirdik. İşte yeni yeni E'nin durumunu bir şeyleri netleştirmeye başladık. Artık bazı durumlarını yeni yeni kabullenmeye başladık. İki bu da bize zamanla bir alışkanlık getirdi işte. İlk zamanlar E'ye bakışımız "işte aman yaşayacak mı aman ne olacak acaba?" **(B-9-1)**
34. Sonuçta karnında taşımış; annelik hissi babalara göre daha farklı. İki bir yandan ona destek olmaya çalışıyorum. Benim içim kan ağlıyordu ama eve gelince gülmek istiyordum. Gülmeye

- çalışıyordum. Eşimin bir de diğer çocuklarımın hani onları etkilemek istemiyordum olumsuz yönde. Güçlü durmaya çalışıyordum, içime atıyordum. Ama yalnız kaldığım zaman oturup ağlıyordum. Ne olacak şimdi diyordum yani ne yapacağız şimdi? **(B-9-1)**
35. Eşim işte psikolojik olarak sürekli hastanelerde çocuğu düşün taşın bilmem ne. Bu tip durumlardan dolayı eşimi sürekli destek olmaya çalıştım. Bir yandan iş yani bir kazanç sağlamam lazım, işim işimle alakalı düzenimi bozmayıp bir yandan işin stresiyle bir yandan evin stresiyle bir yandan çocukların okuluyla bir yandan hastaneyle yani inanılmaz zor bir süreç geçirdim. **(B-9-2)**
36. Başımızdan türlü türlü şeyler belki geldi geçti ama böyle bir olay hiç olmadı. Çok sevdiğim insanları kaybettim hayatımda. Ama onlarda bile bu kadar etkilenmedim. **(B-9-2)**
37. ...dedim hocam ne kadar ameliyattan sağ çıkma oranı ne verebilirsin ne söyleyebilirsin bana? Dedi bana sorarsan ben %1 bile vermem dedi. O an çok çaresiz kaldım. Çok kötü şeyler çok çok korkunç bir şeydi. Yani evet, bir çocuğum var, iyi kötü şu an nefes alıyor ama kâğıdı koydu önüme, al dedi, istersen düşün taşın birkaç saat düşün taşın dedi. O kâğıdı imzalarken çok kötü oldum işte çocuğumun ölüm fermanını imzaladım gibi aldım kâğıdı da attım kalemi de attım, çıktım odadan dışarıda gittim. Gittim bir köşede bahçenin bir köşesinde oturdum, ağladım ağladım. **(B-9-5,6)**
38. Tabii ki zorluyor hocam. Çocuklar dışarıdadır. Mesela evde olsa insanın düzeni belli oluyor. Çocuklar şu an 3 bölüme ayrılmış; Yağmur ayrı yerde beni ayrı yerdeyim eşim ve çocuklar buradadır, çocuk çekiyoruz hocam. **(B-10-5)**
39. Aslında hocam tabi ki insanın aklına geliyor. Sabah kalktığımda hamileyken bile eşim bana sabah kalkıp kahvaltı hazırlıyordu. Yani şimdi kalkıp sabah kalkıyorum gidiyorum öğleye kadar hani bazen bir poğaça yiyorum bazen öyle çalışıyorum. Ondan sonra akşam zaten eve gittiğimde dışarıda yemek yiyorum. Eğer babamgile gittiğimde orda yerim kaynanamgile gittiğimde orada kalıyorum. Yani zor hocam çok zor. **(B-10-6,7)**
40. Bir ay çocuk küvözde kaldı, bu bizim için zor bir süreç oldu. 2-3 haftalıkken çocuğu almaya gittik. Doktor dedi ki çıkaracağız ama çocuk o sabah entübe olduğu için çıkarmadılar. Çok zorumuza gitti. **(B-11-2)**
41. Ya çocuğumun özürlü olduğunu veya çocuğumun hani bir hastalığı olduğu için insanların bana acıması veya çocuğumu diğer çocuklardan daha şey görmeleri benim birazcık zoruma gitti. **(B-11-4)**
42. ... okumamış eğitim görmemiş ve bilmeyen akrabalarımın bana tecrübelerinden dolayı nasihat vermeleri aslında benim çok zoruma gitti. **(B-11-4)**
43. Hani çocuğumu emziremedim diyor çocuğumu kucağıma alamadım diyor ve bu babayı yıpratıyor. **(B-11-6)**
44. Birazcık etkiliyor. Toplu ortamlara giremiyorum, girmek istemiyorum. Yani çocuktan dolayı ben mesela severim ama çocuğum enfeksiyon kapar diye yani daha çok koruyuculuk yani şey de

- görmüyorum hani benim çocuğumu özel çocuk hani utanmaktan dolayı değil, kesinlikle öyle bir şey asla olmadı. **(B-11-7)**
45. Bu kadar çok akrabalarımın diline düşmek istemezdim, hani sürekli beni aramalarını, bu yüzden aramalarını istemezdim. **(B-11-8)**
46. Ben zaten şu hastanedeki تنها yerlerin hepsini ezberlemişimdir. Burada kaldığım süreçte ben gelip anamın yanında asla ağlayamadım, gittim tenhada kendi başıma ağladım. Ben çok ağladım yani ben ömrümde bu kadar ağlamamışım belki. Niye dedim sürekli kendime neden dedim ya bu belki isyana girer ama kabullendim. **(B-11-8)**
47. ...ben mesela sağdan soldan çok borç aldım, yaptım yani kapatıyorum da borcumu kendimi çeviriyorum ama ben diyorum belki yani kendimi başka bir ailenin yerine koyuyorum, tanıdığı olmayan bir aile olsa başkalarından para alamayacak birisi olsa perişan olur, çok zor bir dönem. **(B-11-9)**
48. Canımdan bir parça canımdan öte...**(B-1-5)**
49. Umut deyine işte her insanın içinde bir babalık duygusu vardır. Onu kucağına alınca ister istemez bir mutluluk oluyor. İsterim yani herkesin yaşamasını. **(B-1-7)**
50. Bu daha mutluluk verici. Ben onda aldığım mutluluğu şimdi, eşim burada olsaydı bana kızardı ama, eşimde bile bazı bazı yerlerde, tabii duygular farklı onun sevgisi onun sevgisi farklı ama, ilk olduğundan dolayı mı ya da böyle farklı zamanlardan geçtiğimizden dolayı mı ama çok farklı geliyor. İşten geldiğim zaman kapıdan ilk girdiğim de gözümün onu araması, beşiğine gitmem, uyuyorsa hemen beşiğine bakmam. **(B-2-6)**
51. ...benim düşüncem iyi bir baba- evlat olmak. **(B-2-12)**
52. Yani bana deseler ki şu kadar para versen bu süreci en başına aldığımızda direk çocuğunuzu evine götürürsün. Ben o parayı çok yüksek de olsa bir şekilde bulur getiririm ama hani bu öyle bir şey değil...**(B-3-11)**
53. Ha ben kızımdan hiçbir zaman, şöyle söyleyeyim, yılmadım, yılmıyorum da. **(B-4-8)**
54. Ela her şeye iyi geldi. Çalışmıyordum, iş buldum kendime, belediye girdim. Belediyeden kademe kademe çıkıyorum mesela. Hani sizde alt kademe üst kademe oluyor ya. En alt kademedен şu anda üst kademenin bir altındayım. Yani kızım bana her şeyi verdiği bu. Bana yeter ki iyi olsun. **(B-4-8)**
55. Ya bana Ela burada otursun şu köşede, baba benim şuyum eksik desin, getireyim. Baba beni sırtına al götür desin, götürüyim. Baba beni şuraya götür desin götürüyim. Şuram ağrıyor desin, götürüyim. Hiç gocunmam. Çocuğum sonuçta benim bu hani evladım...**(B-4-10)**
56. ...sonlandırmazdık. Her türlü kabulümdü diyorsunuz. Her türlü kabulümdü hocam, iki bacağı iki kolu olmasa gene kabulümdü. **(B-4-15)**
57. ...inançlarımdan dolayı, Cenabı Allah'ım o canlıyı bana vermiş. Ben ona hani ben kıyamam. **(K-4-15)**
58. ...zaten insan, evladı olduğu için mecbur yapacak hani. **(B-5-11)**

59. Kendimi açıkçası öncesinde de hiç baba gibi şey yapmıyordum böyle, daha çok çocuk ruhluymumdur böyle hani, kendimi hiç baba gibi de hissetmiyorum yani böyle ya da ne bileyim garip geliyordu böyle mesela babalık, evlilik. **(B-5-12)**
60. ...hani çocuk gibiyimdir yani, ne bileyim öyle olunca ya dedim ben daha kendim çocuk gibiyim, çocuğa nasıl bakacağım. Böyle aşırı bir şey yok yani böyle bende hala. **(B-5-13)**
61. ...ilk doğdu aldık, hani böyle millet anlatıyordu, böyle ya şöyle çok güzel şey böyle ne bileyim bana çok garip gelmişti mesela. İlk defa böyle aşırı böyle bir şey olmadı bende. **(B-5-13)**
62. Damaktan mı bahsediyorsunuz? Yani onunla bir alakası yok yani duygu ayrı bir şeydir onu yaşamak, sizde bir annesiniz yani evlat sahibi olmak apayrı bir duygudur. Dediğim gibi yani biz böyle 20'li yaşlarda olsaydık apayrı duygularda kalırdık ama belirli bir yaştan sonra insanın evladının olması çok güzel bir şey. **(B-6-4)**
63. Tabi muhakkak mutlu oluyorum, böyle bir şeyler geliyor. Diyorlar sana benziyor o ayrı bir gurur oluyor insanda. **(B-6-5)**
64. En iyi yer nereyse ben oraya götüreceğim hani böyle şey yapmayacağım. **(B-6-6)**
65. ...babalık duygusu apayrı bir şey, ben bunu bir şeyle anlatamıyorum. Dediğim gibi insan yaşadığı şeyleri dile getiremiyor. Ben şu anda kendimi apayrı biri olarak görüyorum çünkü bende artık bir babayım. Bende yılların bana verdiği bir özlem vardı, bir yuva sahibi olmak çocuk sahibi olmak. Yeni yeni tattığımız için apayrı bir şeydir, çok güzel çok güzel...**(B-6-8)**
66. Yani insanın bir yuvasının olması gerçekten de çok güzel bir şey. Annelik duygusu olsun babalık duygusu olsun bunlar insana apayrı şeyler katıyor. Anne baba olmadan önce sıradan bir bireydim anne baba olduktan sonra biliyorsun ki o çocuk senin sorumluluğunda. Ne olursa olsun bu durum insana ayrı bir güven veriyor. **(B-6-8)**
67. Ben ilk burada parmağımı tuttuktan sonra ben daha o hissi duymaya başladım zaten. Hiç içimden gitmedi yani. **(B-7-6)**
68. Şimdi şöyle ben küçüklüğümde beri böyle aşırı bir sevgi görmediğim için ben çocuklarıma çok fazla sevgi göstermek istiyorum. Ki bunu da gösteriyorum onlara da hissettiriyorum yaşıyorum. Ben mesela annemden çok sevgi gördüm de babamdan hiç sevgi görmedim. Hani anne sevgisi zaten oluyor ama babanın olmuyor, ciddi anlamda olmuyor. Hele bizim bu yöre diyorlar da bizim yöreyle alakalı bir durum değil bu vicdani bir durum. Yani vicdan varsa yöreye ya da din, dil, ırk hiçbir şey fark etmiyor. Çocuk sevgisi ayrı bir şey çocuk. Ben kendi çocuğuma hissettiğim sevgiyi başkasının çocuğuna da hissediyorum. Hani insanlar bunu doğru mu anlar yanlış mı anlar bilmiyorum. Yani çocuk sonuçta ne derdini anlatabiliyor ne bir şey söyleyebiliyor. Ya ağlıyor ya bir şeyler mırıldanıyor başka bir şey yapmıyor. **(B-7-7)**
69. Hayat bu kadar yapacak bir şey yok. Ben elimden geldiğince yani hani diyorlar ya nefesim yettikçe onlara ne mücadele verirsem ne mutlu, bana başka bir şey yok. **(B-7-8)**
70. Evladım Allah'ın bana bir lütfü. Her zaman pozitifim her zaman söylüyorum. Bunu eşim de söylüyor bende söylüyorum. Ne söyleyeyim yani benim için gerçekten Allah'ın bir lütfü yani onun olması bile bir lütuftur. **(B-7-8)**

71. Hani evde bir bebek olduğu bir çocuk olduğu belli ediyor kendini. Onun kokusu yeter. **(B-8-4)**
72. ...kısacası aman çocuğuma bir şey olursa ben ne yaparım korkusu vardı bende. Derken korktuğum başıma geldi. Bir engelli bir çocuğum oldu. Ve bir anne baba olarak bütün imkanlarımızı kullanıyoruz. Yani sınırsız bir imkân sunuyoruz. Daha doğrusu ne gerekirse maddi olarak manevi olarak ne yapmamız gerekiyorsa hani yapmaya hazırım diyorum. Hiç param olmasa bile ne bileyim giderim sokakta dilenirim hiçbir şeyim olmasa bile böbreğimi satarım o çocuğumu yaşatmaya endeksliyorum ben. **(B-9-3)**
73. Çocuğuma bir şey olmasın bana olsun, çocuğum yaşasın ben öleyim işte ne bileyim. **(B-9-3)**
74. Dedim ben ikisini de vermeye hazırım, kalbimi de veririm yeter ki çocuğum yaşasın dedim. **(B-9-3)**
75. E'yle alakalı şu an sadece istediğim şey diyorum Allah'ım o ölmeden ben ölmeyeyim. Sadece bunu istiyorum. **(B-9-7)**
76. Sürekli E'nin daha çok sahiplenmesini istiyoruz. Çünkü onun ihtiyacı var, onunla ilgili kaygılarım var. **(B-9-10)**
77. Çocuk insanın duygularını değiştiriyor. Mesela çocuk olmadığı zaman evde neşe yok. **(B-10-1)**
78. Müthiş bir duygudur hocam hele hele bir de yani şu an onların sevgisini şeyini falan görmedim. Mesela Y kendini sevdireyor. İçeri gittiğimde mesela ben eve gittiğimde baba hoş geldin diyordu sarılıyordu gelip yanımda uzanıyordu. **(B-10-7)**
79. ...çocuk doğduğu zaman ister istemez onun için yaşıyorsun. Benim diyorum şu an bir hedefim yok, benim hedefim çocuğum. Çok korkuyordum, şundan korkuyorum Allah korusun diyorum mesela bana bir şey olursa nasıl olacak nasıl yapacaklar? Arkada bıraktığım insanlar için korkmaya başladım. Birken 2 oldular çocuk da oldu. Çünkü bu çocuk bize muhtaç bir çocuk, biz psikolojimizi öyle şey yaptık. **(B-11-4)**
80. Eşim kendini adadı çocuğuna, annenin mesela burada bu kadar güzel olması ve bu kadar güzel çocuğuyla ilgilenmesi bence bir babanın en büyük mutluluğudur. **(B-11-6)**
81. ...bu eninde sonunda bitiyor ve çok güzel günler geliyor. Hani o girdapta olan bir ailenin kendini bitmeyecekmiş gibi harap etmesine gerek yok, işi akışına bıraksın, zaman her şeyin ilacı zaten. Geçiyor hani geçmeyecek diyorsun ama geçiyor. Hatta daha iyi oluyor. Ben diğer anne babalara bakıyorum, kendi çocuğuma bakıyorum, aradaki ilişkiyi daha iyi görüyorum. Bence güzel bir şey. **(B-11-10)**
82. Tepki veriyor. Seviyorum onu. Şarkı çalıyor türkü çalıyorum. **(B-1-5)**
83. Keloğlanın bir şarkısı var ya. Neydi ya o şarkı. Uyan güzel aç gözünü... **(B-1-5)**
84. Şu anda herhangi bir vakit geçiremiyorum. Bir neydi o kucağıma aldığım... bir kanguru var işte yaptığım bir de her gün gelip gittikçe işte gördüğüm. **(B-1-5)**
85. Dokunuyorum seviyorum. **(B-1-6)**
86. Hocalarım ön görüyor dokunabilirsin diyor o yüzden dokunuyorum. Onlar ön görmese bana kalırsa gözümle sevmek bile yetiyor bana. **(B-1-6)**
87. Tabi canım kim istemez. Ben gözümle seviyorum diyorum siz daha. (gülüyor). **(B-1-6)**

88. Valla onu görmek bile yetiyor. Ama isteriz sarılmak koklamak...**(B-1-7)**
89. Yatıyor mesela uyanıyor sesimi duyunca gözünü açıyor. **(B-1-8)**
90. Onu görünce gençleşiyorum ondan ayrıldığımda yaşılanıyorum (gülüyor) **(B-1-12)**
91. Ne olursa olsun onu gördüğümdeki mutluluk enerji baya bir gidiyor. Diğer göresiye kadar gidiyor. **(B-1-12)**
92. Bizim 33 gün burada yoğun bakımda bebeğimiz kaldı, ben 2 kez gördüm ama hep yanında olmak isterdim. Gücümü kuvvetimi alsın, ona daha iyi olmak için. **(B-2-3)**
93. ...33 gün sonra anne bebek uyum odasına girdim, bayramın ilk günüydü, rica ettik yandaki anneden bende girdim, bebeğimi ilk kucağıma aldığımda (derin bir sessizlik oldu) ilk resim çekindik. **(B-2-9)**
94. Her geldiğimizde sorardık eğer müsaitse zaten gösteriyorlardı değilse durum iyi değilse göstermiyorlardı, öyle söyleyeyim ben. Aramızdaki bağı çok güçlendirdik, **(B-2-9)**
95. Eve gittiğim zaman da ilk onu gözüm arıyor, beşiğine bakıyorum. Mesela eşim der ki A eve geldi, beni unuttun. Eskiden bana bakardın diye aramızda tatlı bir atışma da var. **(B-2-12)**
96. Evde olmadığım zaman yani yarım saatte 1, saatte 1 arıyorum ne yapıyorsunuz diye, bilgi alıyorum. **(B-2-12)**
97. Ben çok fazla küçük çocukları böyle, 6 aylık olana kadar çok fazla kucağıma alıp sevebilmiş değilim yani. Bunda da giriyorum sadece ayağına dokunabiliyorum, anne mesela kucaklayıp seviyor. **(B-3-10)**
98. Böyle bir 6 ay sonra, 6 aylık olunca yavaş sesleri çıkıyor, eli kolu daha fazla yürüme emekleme falan, o dönemlerde ben bir çocuğun zaten en sevildiği dönem olarak, yani tabi ki her zaman sevilir ama benim mesela 6 aylıkla 4 yaşına kadar bir çocuğun yani nasıl derler içine sokası geliyor insanın, daha böyle en sevilesi dönem diye düşünüyorum. **(B-3-10)**
99. Üç ay hiçbir şekilde ben E'ye dokunmadım ama eline dokundum. **(B-4-5)**
100. Hani mesela ben kucağıma oturturum, şaka yaparım, filan yaparım, televizyonda çizgi film açıyorum, hani E ile konuşunca E dinliyor. **(B-4-7)**
101. İşten geldiğimde bana bakıyor şöyle. Tamam diyor. Elleri oynamaya başlıyor. İçeri girdiğimde üstümü başımı değiştiriyorum, işlerimi bitiriyorum benimle oynamak istiyor. Annesiyle oynamadığı şeyi benimle oynar. **(B-4-7)**
102. Bana geldiği zaman güler oynar benimle, sever oyun oynamayı. Tuhaf tuhaf hareketler yaptığım zaman onu seviyor. **(B-4-8)**
103. Sese karşı bir eksikliği yoktu, algılıyordu. Oyun oynuyorduk, gülüyordu falan ama tam odaklanamıyordu nistagmusundan dolayı. **(B-5-6)**
104. Yani çocukla şu an iletişimimiz yok diyebilirim. **(B-5-9)**
105. Yatarken artık böyle şu gözünü açıp şöyle bir bakıyor, böyle aşırı bir şey veriyor bana. Ya diyorum boncuk boncuk bakıyor yiyelim geliyor. Bazı şeyleri böyle aşırı şey geliyor böyle sanki daha önce görmediğim bir duygu gibi. Yani mesela sadece şöyle bakması bile şey yapıyor, yanağına yapıp

- öpüyorum, böyle şey yapıyorum zaten biraz da şeyi sevmeyi severim böyle sert mi denir. **(B-5-13)**
- 106.**Oyun oynuyoruz. Daha oturamıyor ama arıyorum şarkılar söylüyorum, ellerini mellerini geriyorum açıyorum, gıdı gıdı yapıyorum güldürüyorum, oynuyoruz yani. **(B-6-7)**
- 107.**Gülüşü. Dünya bir yana gülüşü bir yana. Güldüğünde zaten böyle her şey farklı oluyor. Mesela böyle oynadığımızda çığlık atıyor oyun istiyor benden. **(B-6-7)**
- 108.**Tabi tabi hep görmek istiyordum ama işte ortam ve şartlar uygun değildi ona. **(B-7-6)**
- 109.**Mesela herkes çocuğunu böyle pamuklara sararak sevmeyi istiyor. Bende o yok ben zıplatıyorum, fırlatıyorum atıyorum hani. İlkinde de yaptım ikincisinde de bunun durumu biraz özel ama gene de yapmaya çalışıyorum. **(B-7-6)**
- 110.**Ben hemen hemşire arkadaşına söyledim, eğer izniniz varsa dokunmak istiyorum. Elimi yıkattı öyle gittim dokundum yani ben istiyorum hani bunda çekinecek ya da göz ardı edilecek bir şey değil. Çocuğun senin hissetmesi çok önemlidir. **(B-7-8)**
- 111.**Evet iletişime geçemiyor hani ama o çok büyük bir duygudur ama bizde onun şeyini yaşıyoruz işte. Yani yatağa koyduğumuz zaman sanki orada vardır yoktur, yok. Ağlaması bile yok doğru düzgün. Ses yok, ağlaması yok. Sadece bir ağlaması “ee” dedi mi tamamdır. Başka hiçbir şeyi de yoktur. **(B-8-3,4)**
- 112.**Konuşuyorum ama hiç tını olmadığı için insanın içi yanıyor işte. **(B-8-4)**
- 113.**Zaten yatağında yatıyor, ağladığı zaman ayağıma alıp biraz sallıyorum. Müsait olmadığı zamanlarda ben yardımcı olurum. **(B-8-6)**
- 114.**Yanımda olsaydı biraz vakit geçirseydik diyorum, onlara biraz özlem duyuyorum, özlem oluyor tabi. **(B-8-6)**
- 115.**Onunla konuşuyorum, öpüyorum işte benim güzel kızım benim tatlı kızım. Ayak altını gıdıklıyorum gülüyor falan işte boynunu falan şey yapıyorum işte. Ne bileyim böyle ufak tefek ona göre şeyler yapıyoruz. **(B-9-8)**
- 116.**Gülüşü... onun gülüşü bana her şeye yeter. **(B-9-8)**
- 117.**...çok endişeleniyorum. Dışarı çıktığım zaman evden dışarı kapıdan adımımı dışarı attığım zaman endişelerim başlıyor, ta ki akşama kadar. Çünkü evde 2 tane çocuk var. Eşim işlere dalıp, biraz dalgındır, çocukları unuttur diye korkuyorum. **(B-9-10)**
- 118.**Bez değiştiremem, besleyebilirim, duş konusunda da yardımcı oluyorum. Yani Yağmur’da şu an duş konusunda, ikimiz birlikte götürüp duş aldırıyoruz. **(B-10-5)**
- 119.**Yok hocam almıyorum ama Nisa’yı aldım. Ağlıyordu annesi de diğerini emziriyordu. Ağlayanın elinde serum vardı, eşime söyledim onu o aldı ben de diğerini kucağıma aldım. **(B-10-6)**
- 120.**Görüyorum ama uzaktan. Görüyorum ama şey yapamıyorum dokunamıyorum. **(B-10-7)**
- 121.**Mesela 2 aylıkken hı diye sesler çıkarmaya başladı, akşamları eve gittiğim zaman maksimum 15 dakika onunla oynarım, uyursa uyandırırım. **(B-11-4)**
- 122.**Bir konuşması olsun yani ben geldiğim zaman daha özgüvenli ve rahat uyuması olsun veya çocuğu kucağıma aldığım zaman bana bakışı olsun hani gerçekten çok güzel bir etki ediyor. **(B-11-6)**

- 123.Hani dedi ki senin gittiğini anladı hissetti deyince bu beni çok etkiledi. **(B-11-6)**
- 124.Çocuk ben evde olduğum zaman farklı ben evde olmadığım zaman farklı. İster istemez bebek bu 4 aylık ama hani bunu fark ediyor, bu beni çok daha motive ediyor aslında. **(B-11-6)**
- 125.Geçen fark ettim, ense kalınlığı diyorlar ama ben ensesinin ayrı bir yumuşak olduğunu gördüm. Geçen hanıma da dedim, çocuğun en güzel yerini buldum dedim ensesi dedim. Yanakları mesela, kilolu bir çocuk, yanakları o hani yanaktan öpmekten yani ondan sonra onunla ilgilenmekten onunla oyun oynadığım zaman bana bakışından hani çok etkilenirim. **(B-11-8)**
- 126.Kendim için bir şey hissetmedim. Biraz onun için üzuldüm. Ama yapacak bir şey yok yani. Rabbimden gelen bir şey. **(B-1-3)**
- 127....anne karnındayken biz yarık damak dudak hastalığından haberdardık, ama bunu estetik bir problem olduğu kolay bir şekilde aşılabileceğini düşünüyorduk aslında. **(B-3-1)**
- 128.Gerçi şöyle bir şey çok yani böyle zekâ düzeyinde kendi hayatını kendi konforunu, bizim konforumuz önemli değil çocuğun kendi konforunu bozmadığı sürece biz aldırmayı falan hiç düşünmedik. Her ne olursa olsun bize bu Allahtan gelen bir şey, buna hazırlanmamız lazım diye düşündük. **(B-3-2)**
- 129....bunun herkesin başına gelebileceğini bizim de başımıza geldiğini düşünüp kabullendik ama işte sonraki genle alakalı bir şey olabilir mi, çocuğun yaşam konforunu bozar mı, aldırılmaz gerekir mi, asıl bizi yoranlar bunlardı. Şükür şu ana kadar yani doğru bir karar verdiğimizizi düşünüyoruz gebeliği sonlandırmamak adına. **(B-3-2)**
- 130.Omurğa açıklığı var dedi. Beynimde sıvı var dedi. Ayaklarda eğrilik var dedi doktor bize. Bu çocuğun dedi doğsa bile dedi fazla ömrü sürmez dedi, maksimum dört ay üç ay dedi. Ameliyatları kaldırırsa dedi, maksimum dedi yani. O Allah'la onun arasında bir şey dedi, verebileceğim şey bu dedi. Tabi biz beynimizden vurulmuşa döndük. **(B-4-1)**
- 131., şey yok yani artık başa geldi yani hani artık geriye dönük bir şey yapamıyoruz mecburen. Biraz daha ben bu süreçte biraz daha ayakta kalmaya çalıştım eşimden dolayı, biraz duygusal zaten fazlaca. Artık kriz yönetimi mi denir. Biraz daha dik durmaya çalıştım yani teselli işte şey, ne yapabiliriz...**(B-5-11)**
- 132.Hani süreç başına geldi, geçmişe dönüp bir şey yapamıyorsun, mecburen bununla savaşıyorsun ya da... Yani direk nakil olmasa, zaten direk diri diri mezara gömmek gibi bir şey olacaktı. Yani sürekli bugün mü ölecek yarın mı ölecek, ne zaman kötüleşecek, sürekli onu bekleyecektik. İşte bir umut olduğu için açıkçası o umuda tutunduk yani. **(B-5-11)**
- 133.Yani açıkçası damak yarık deyince bende böyle bir panik oldu. Bu damak yarık deyince daha önce hiç duymamıştım. Bilmiyordum böyle bir şeyin olduğunu da bilmiyordum. **(B-6-1)**
- 134.Valla şöyle söyleyeyim hani ben bekliyordum çocuğumu almayı da yani insan kötü duygular hissediyor ama ben çocuğu gördükten sonra hareketlerini o gidiş gelişini, el oynatmasını falan gördükten sonra ben tamam sıkıntı olmaz dedim inşallah o eksikliği de bir şekilde çözülür düşüncesine girdim. **(B-7-2)**

135. Hatta baldızım ağladı dedim yani gelen yaratandan geldiği için ben hiç isyan etmiyorum o konuda hiç sıkıntıda değil. Varsa bir çözümü çözümün peşine düşeceğiz dedim bu saatten sonra. Sadece ben oradaki hemşire hanıma şeyi sordum, “hani bu şekilde hayatını devam ettirebilir mi?”, sonuçta nefes alacak bir yer yok. Dedi ki, bizim gönderdiğimiz o şeyle şu anda sıkıntı olmuyor, büyük ihtimalle buradan delik açacaklar dedi. Hayatını devam ettirir dedi. Ondan sonra ben rahatladım. **(B-7-2)**
136. Yaşama şeyi nasıldır benim için önemli olan oydu. **(B-7-2)**
137. Valla yani şöyle ondan sonra yani kendimi biraz daha böyle değerli hissediyorum. Diyorum işte yani benim de sınavım bu şekilde. Ben insanlar içerisindeki değerden bahsetmiyorum; kendi kendime hissediyorum. **(B-7-10)**
138. Evet, ya benim mucizem aslında. **(B-7-10)**
139. ...bu durumda olan babalar öncelikle olanları kabullensin ve yollarına evlatlarıyla beraber devam etsinler. Beterin beteri var. **(B-7-10)**
140. Çok hani duygulandık. Ama işte yoğun bakım şeyi olunca biraz insan tedirgin oluyor. Ondan sonra kulaklarda zaten orada direk söylediler. Kulaklarında sıkıntı olabilir ondan sonra gözlerde sıkıntı olabilir dediler. Ondan sonra şu anda sürekli şu anda kontrol altındadır. **(B-8-2)**
141. Kaygılarım ciddi anlamda var çünkü bunun için hatta bu şeyinizi tam belki de nokta atışı yapıyorsunuz benimle yaparak bu tezinizi. Çünkü ben çocuklara çok düşkün bir babayım elbet herkes düşkündür de ama benimki biraz daha anormal düşkünlük diyebilirim. **(B-9-2)**
142. Bu Allah'ın bir takdiridir. Bence evlat evlattır. İster normal doğum olsun ister özel olsun. Engelli de olsa insan canından kopamıyor. Onu hissedebiliyor. **(B-10-2)**
143. ...bu Allah'ın takdiri. Normal de olsa yani aynı bu hastalığı da olsa yine aynıdır benim için. **(B-10-3)**
144. Allah'ın bir takdiridir yani eşimin söylediğim gibi demek ki Allah bizi seviyor Allah'ım bize veriyor. **(B-10-3)**
145. Bilmiyorum ki acaba ne hissettiğimi. Bilmiyorum gerçekten hiçbir şey hissedemiyorum. Biliyorum evladımdır ama bir şey hissedemiyorum. Aslında hocam şimdi uzaklar, insan ne kadar uzak olursa insan o zaman ailenin değerini biliyor. Yani bazen arıyorum. Keşke bir an önce gelsin. **(B-10-5)**
146. Yani 2 şekilde düşünüyor insan, konumum itibarıyla “ya diyorum bu bana ceza ya da bu bana bir hediye” yani burada zaten bunu idrak etmek çok önemli. Sen bunu ceza olarak düşünürsen o çocuğu zaten muhabbet besleyemezsin. Niye beslesen de vicdani azap çekersin, senin yaptığın bir hatadan dolayı velev ki işlediğin günahıtan hani onun gibi bir çocuğa hakaret etmişsindir, ona karşı yanlış bir hareket yapmışsındır, Hazreti Allah seni de böyle cezalandırıyor. Böyle düşünürsen o çocuğa muhabbet beslemek çok zor olur. Ama ben şöyle düşündüm, benim çocuğum zaten cennetlik. Biz dedim belki cenneti kazanamayacağız hak edemeyeceğiz orayı, belki bu çocuk sayesinde cenneti hak edeceğiz. Hani hazreti Allah bize bunu böyle bahsetmiş diye. **(B-11-1)**

147. Ben kabullenemedim, çocuğumun öyle olduğunu bile bile kabullenemedim. Gerçekten şunu söyleyebilirim insanın yaşam hevesi kaçıyor. Yani gerçekten ben mesela hoca efendiyim intiharın ne kadar büyük bir günah olduğunu biliyorum ama bilmeyen bir adam olsam ben bunu düşünürdüm. Mesela sürekli yalnız kalmak istiyordum başkalarıyla muhatap olmak, görüşmek istemiyordum. Yalnız kalmak istiyorsun, konuşmak istemiyorsun, içinde her şeyi ben kendi kendime konuşuyordum. Bu sefer kendi kendime yalnız kaldığım zaman yani gece yatarken bir odada otururken ister istemez çocuğun böyle olduğunu düşünüyorsun, üzülüyorsun kendini daha çok üzüyorsun. (B-11-7)
148. ...sevemedim, sevmedim derken mesela ilk buraya geldim. Buradayken çocuk burada ben bir kere çocuğa gittim. O da ilk doktor görüşmek için çağırdığı zaman. Ben gittiğim zaman zaten ilk o daha yanına gidemedim çocuğumun. Elâzığ'da mesela gittikten 1 hafta sonra biz gittik. O zaman bile çok bakamadım. Uzun uzun bakamadım suratına, korktum, çekindim, bakmak istemedim. (B-11-8)
149. Kesinlikle bir bağ var. (B-3-6)
150. ...konuşuyorum. Abisinin selamını söylüyorum, seni bekliyoruz. Gerçekten güçlü bir çocuk onu fark ettik, hani güçlü olduğunu da ona söylüyoruz. Başarabileceğini, başardığını, çok az kaldığını. Annesi bunlara tepki verdiğini söylüyor ama ben anlamadığını düşünüyorum. (B-3-10)
151. Bu esnada biz gidiyoruz içeriye, uyandığı zaman, Babam diyorum, kızım diyorum, annesi kızım diyor şey yapıyor. Şu elimi içeri soktum, elimi tutuyor benim. Annesinin değil de benim elimi tutuyor direk. Direkt elime yapışıyor ağlıyor ama kızım diyorum bir duruyor. Elime yapışıyor. Babacığım diyorum. (B-4-4)
152. Bir buçuk aylık. Bir buçuk aylıkken oldu hocam. (B-4-4)
153. Bir nebze hassasım hocam. Biraz daha yaklaştırdı bana Ela'ya, bu hastalığının sürecinde biraz daha bir tık daha ben E'nin yani yanındayım. (B-4-16)
154. Baya bağ kurduk ama tam olarak hangi noktada kurulduğunu bilmiyorum. Hani başına bakıyorum tam yok, şu an aşırı bağılıyım. Hani tam demek ki bir noktada şey oldu. (B-5-14)
155. Bilmiyorum bu hastalığın etkileyeceğini düşünmüyorum ama belki etkilemiş olabilir hani onun cevabını veremem de. Yani normalde de böyle olur diye düşünüyorum. Yani hastalık etkilememiştir diye düşünüyorum. (B-5-13)
156. Ama kendi çocuğum olunca da nasıl oldu böyle, ne bileyim böyle aşırı bir bağılılık gibi değil de hani böyle anlatamadım o duyguyu böyle şey olmadı ama. Daha sonra zaman geçtikçe daha çok bağlandım hani. Zamanla bağlandım hani ilk başta bir his olmadı. (B-5-13)
157. Baya zamandır duş almıyor yıkanmıyor garip bir şey ama bebeklerin mis gibi kokuyor. Şey yapıyorum, bazen kusmuş oluyor böyle yanağında, o bile güzel geliyor. (B-5-12)
158. Direkt çocuktan vazgeçmekte yani şimdi 3 ay geçirdik. (B-5-5)

- 159.Yok biraz daha yakınlaştırdı bu özel durumu. Hani yani babalık hissi ciddi anlamda farklı bir his zaten bir tane vardı. Hani bu da bunun durumu biraz farklı. Bunu biraz daha fazla sahipleniyoruz aslında diğerine hissettirmeden biraz daha fazla sahipleniyoruz. **(B-7-6)**
- 160.İlk çocuğum doğduğu zaman ilk babalık hissi mesela çocuk bir aylık falandı kucağıma alıyordum hiçbir şey hissetmiyordum. Öyle üzülüyorum ki anlatamam size. Diyordum ki Allah'ım sen bana bu hissi vermeyeceksin herhalde. Yani bana nasip olmayacak falan, hani babalığın nasıl bir şey olduğunu, korkuyordum. Sürekli tedirgindim şeydim derken öyle çocuk böyle ellerini kollarını oynatmaya işte böyle ufak tefek gülümsemeler falan derken öyle orada bir bağ başladı ve aşırı derecede bağlandım bu sefer. **(B-9-2)**
- 161.E'yle daha çok eşim ilgilenir. Ben de diğer çocuklarla ilgilenirim. Ben de diğer çocukların işte yemesini, uyumasını, derslerini bu dönemde ben yaptırıyorum, işte dışarı çıkartıyorum. Ben küçük bir çocuğa bakamayacağını düşünüyorum. Yani öyle bir becerimin olmadığını düşünüyorum. Mesela çocuklar yeni doğduğu zaman da hani şey var ya böyle çok küçükler, mesela bana veriyorlar ben korkuyordum işte ben diyordum bana vermeyin işte ben şimdi alırım ne bileyim boynu kırılır, sırtı bir şey olur falan. Bu erkeklerin çoğunda var bu zaten. **(B-9-8)**
- 162.Emekleme dönemine geldiği zaman ben. Emekleme hatta yürümeye geçtiği zaman. Yani ben aslında çocukları beslerken korkuyorum. Acaba büyük bir kaşık mı verdim az mı verdim çok mu verdim işte ya boğazına kaçarsa bilmem ne olursa, o tür durumlara karşı ben çok soğukkanlı değilim. Annesi biraz daha soğukkanlı. **(B-9-8)**
- 163.Ona bakarsanız hocam Y da oldu ben genelde küçük çocuklara çok yaklaşıyorum. Ama şimdi Y'den sonra yani Y'yi görmesem 2 gün görmesem 3. gün mutlaka nerede olursam olayım ben gidip görürüm, yani özlüyorum. **(B-10-2)**
- 164.Bir yaş civarında daha böyle güçlü duygular hissediyorsunuz çocuklarınıza karşı. **(B-10-3)**
- 165.Hocam ona bakarsan hiçbir hissim olmadı mesela doğduklarında, bilmiyorum. Y'de de doğduğunda hiçbir hissim olmamıştı. Bende bir duygusal hisler falan olmaz. Ama derim ki, sadece sağlıklı olsunlar, evlerinde olsunlar. **(B-10-3)**
- 166.Bunlar daha küçüktür, onlar için bir şey söyleyemem ileriki zamanlarda o açıdan... Onlar büyüdükçe birlikte vakit geçirdikçe daha yakınlaşıyorum. **(B-10-4)**
- 167.Hisleriniz değişebilir; daha çok sevebilirsin daha çok yapışabilirsiniz çocuklarınıza. **(B-10-7)**
- 168.... bilirim annelik çocuk rahme düştüğü zaman başlar anne hissiyatı ama baba hissiyatı öyle değildir. Kimi baba ilk çocuk baba dediği zaman babalık hissiyatını alır, kimisi çocuğunu ilk kucağına aldığı zaman hani bu gerçekten çok zor. **(B-11-2)**
- 169.Ama ben şöyle söyleyeyim, çok memnunum, çocuğumdan dolayı ailemden dolayı hani iyi ki diyorum belki bazen down sendromlu, niye bir zaman sonra ona karşı öyle muhabbet bekliyorsun ki onun sana karşı konuşması, ses yapması hani seni sevmesi...**(B-11-2)**
- 170.Şu anda Allah'a şükür Hazreti Allah arttırsın, çocuğumuza karşı sevgimiz çok güzel. Hani daha da iyi olacağına eminim. **(B-11-3)**

- 171.Şu zaman hissettiğim kesin diyemem ama ilk böyle evimize geldiğimiz zaman elime alıp böyle oynamaya başladığım zaman bana tepki vermeye başladığı zaman böyle hani konuşmaya başladığı zaman ve etrafımdakilerin oğluma muhabbetinden dolayı annem olsun babam olsun akrabalarım olsun aynı şekilde eşimin çocuğuma muhabbetinden sonra ben artık kabullendim. (B-11-3)
- 172.3 aylıktı. Hani mesela 2 buçuk aylıktan sonra artık böyle rahat rahat elime alabiliyordum kucağıma alabiliyordum, küçük değildi. (B-11-3)
- 173.Yani mükemmel derecede bağımız var. (B-11-6)
- 174.Burada ilk 6 ay boyunca anne-baba-çocuk, tabii büyük annelerin büyük babaların destekleri çok önemli bu konuda, ama üçünün bir evde yaşamaları bence çok muazzam ve gerekli bir şey, belki bir şart denecek kadar. (B-11-6)
- 175....ister istemez birimiz uzakta olduğu zaman onun eksikliğini hissediyorsun. Çok özledim, ben hiç bu kadar seveceğimi tahmin etmiyordum. Ben sevemem zannediyordum ne yalan söyleyeyim. (B-11-6,7)
- 176.Çocuk eve geldiği zaman kucağıma aldığım zaman. Yani çocuk da burada çok etkili, belki ben ve diğer hastalıklar olmaması beni birazcık motive etti. (B-11-8)
- 177.Valla aklıma gelen çok ama... bir sokağa çıksa yeter bana, bir yürüse... emeklese...onu görsem o halini o yeter bana. Başka bir şey istemem. (B-1-11)
- 178.O an eşime bilgi verip içimi rahatlatıp geri gelebilseydim, oğlumla hiç olmadı 10 dakika birlikte vakit geçirmek isterdim. Kucağıma alabilseydim...(B-2-3)
- 179.Tam anlamıyla doyamadım çünkü kucağıma bile alamadım, yani onun hissiyatını bile alamadım. Ya da bir parmağına...(B-2-5)
- 180.Bir kucağıma almayı istemişimdir o biraz içimde kaldı mesela ya da parmaklarını sevmeyi, okşamayı, başını biraz... başını değil de dokunmak istedim bebeğime...(B-2-5)
- 181.Şu an çok küçük, 4,5 aylık yavrumuz. Ben zaten onun geleceğini şimdiden hazırlamaya başladım. Bunu zaman benim gözümde gösterecek; büyüme çağı, nasıl olacağız ne bitecek. Çünkü tayinci bir mesleğimiz var, biz 2 gün burada çalışıyoruz 5 gün orada. O uzun döneme göre plan yapamıyorum. Sadece onun için şu an tek yapmış olduğum maddi olarak destek ileri zamanı için, günümüz için de sağlığı... sağlığı için bütün her şeyi elimden geldiğince yapıyorum. (B-2-9)
- 182.İşte farklı hastalıklar çıkınca bu bizi yordu, çocuğu da yordu. (B-3-2)
- 183.Hani geç de olsa kucağıma alıp çıkacağımdan eminim, inşallah da öyle olacak. (B-3-4)
- 184.Sağlıklı olsaydı hani doğumdan sonra alıp evimize gitseydik çok daha rahat ederdik. (B-3-9)
- 185....biz tabii normal çocuk gibi kucağıma alıp evimize gideceğimiz yerde evimize elimiz bomboş gittik. Eşimin bir yandan morali bozuldu. Zaten ben belli etmiyorum kendimin moralimin bozuk olduğunu, sakın bir şekilde davranmaya çalışıyorum herkese. (B-4-4)
- 186....ileriki zamanlarda eğer kendisi isterse sağlığı yerinde olsa doktor olmasını çok isterim. Onu beyaz önlükle görmek istiyorum ben. Çünkü kendisi hastane sürecinden çok gidip geldiği için

- sizler gibi hekimler olsun, hemşireler olsun, doktorlar olsun onu iyi ediyor. O da başka hastalara iyi etsin. **(B-4-14)**
- 187.**Hani arada diyoruz yani şey olsaydı hani tabi imrenme oluyor tabii. Hani keşke iyi olsaydı şöyle yapsaydık böyle yapsaydık diye konuşmalarımız oluyor da (iç çekiyor). **(B-5-10)**
- 188.**İleriye dönük hayalleri kuruyorduk öyle, inşallah iyileştiği zaman yaparız. **(B-5-10)**
- 189.**M en baştan berri olmayacak diye beklenen ama olan bir bebek. Bizim tanımız çok nadir ve yaşayanı yok. Dileğimiz dünyada da bebeğimizin bir ilk olması ve yaşaması...**(B-5-14)**
- 190.**Ya şimdi nasıl söyleyeyim, bebek sahibi olmak çok güzel bir duygu yani onu hiç kimse onu yaşamadan bilmez. Çok güzel bir duygu tabi şimdi bizimki daha bebek daha yeni yeni ele avuca geliyor. Allah nasip eder elini tutar bakkala gidip ekmek alırsınız inşallah o günleri gördüğümüzde çok daha büyük mutluluklar yaşayacağız. **(B-6-6)**
- 191.**Hani en büyük şeyim nedir en büyük olumlu aktığım şey çok şükür yüzünde bir şey yok. Yüzü müzü yerinde Allaha şükürler olsun, dudağı yarık değil, böyle endişe edeceğim bir şey yok gibi geliyor bana. **(B-6-7)**
- 192.**Yarına dair Asel’le ilgili herhangi bir şey düşünmüyorum. Bugün elimden geleni yapayım yarın Allah’a emanet. **(B-8-7)**
- 193.**Çünkü kaygılarım var E’yle alakalı işte yarın belki parka gidecek oynayacak. E’nin kolunda bir anomalisi var işte çocuklar hani çocuktur bilmez etmez çocuklar eli böyle ay korkunç ay bilmem ne falan böyle şeyleri duyduğum zaman herhalde ben cinnet geçiririm. Yani o an çocuğumla alakalı bunları duyacağıma ölmek benim için daha güzel bir şey olur. Ben çocuğumun yanağını öpmektense kolunu öpüyorum. Hani şu an bebek belki anlamıyor ama bir şekilde benim amacım o koluyla barışık olsun. Çok da gerisi önemli değil. **(B-9-7,8)**
- 194.**E’nin hastanede kalma seviyesini minimum seviyede tutmak istiyorum. Çünkü çok fazla hastanede zaman geçirmesin. Çok fazla hani hastanede ne kadar zaman geçirirse o kadar enfeksiyona yakalanma oranı artıyor, işte eşimle beraber eşim yorulmasın. **(B-9-8,9)**
- 195.**...hocam hastalık hiçbir şey, bizi etkilemiyor ama çocuklar için sıkıntı olur. Mesela yarın öbür gün büyüdüklerinde yani onu düşünmüyorum, yani ileriki zamanlarında der işte baba benim vücudum niye böyle, o biraz kafama takılıyor. Hani arkadaşlarının içine gittiğinde onları rencide ederler diye korkuyorum. **(B-10-8)**
- 196.**Yani ben şunu da hayal ediyorum mesela ben çocuğumun benimle beraber top oynamasını, pikniğe gitmesini, balık tutmasını vesaire şeylerini de istiyorum, hayal ediyorum. Mesela çocuk doğduğu zaman bunların hiçbiri olmayacak havasına girdim. Ama şu an gördüğüm kadarıyla çocuğum şu an 4 aylık olacak, hepsini yapabileceğime inanıyorum. Rahatladım, aslında bunları içine atmayacaksınız. **(B-11-4)**
- 197.**Sevdiğim işleri onunla birlikte yapmak için bir an önce büyümesini istiyorum gerçekten. Hayallerimin hepsi çocuğuma göre... Önceden daha farklı hayallerim vardı, oğlumu şu meslek yaparım bu meslek yaparım, şunu yaparım bunu yaparım diye ama çocuğum doğduktan sonra zaten ona göre yaşamayı öğreniyorsun. **(B-11-5,6)**

198. Bir de, mesela çocuğun doğduğu zaman, eşim çok isterdi, hani kucağına bırakılıyor ya mesela filmlerde olsun vesaire gördüğümüz bizde o öyle olmadı. Çocuk özel olduğu için biz ilk kucağımıza alamadık, o onu çok etkiledi. Sevk edildiği yerde ona gösterilmemesi verilmemesi eşimi çok büyük etkiledi. Ya 2 haftalık oldu çocuğumuz daha çocuğa dokunamadık. **(B-11-6)**
199. Sabah işe giderdim, işten gelirdim eşim gün boyu yorulmuş, gece uyandırmazdım bizim sütümüz olduğundan dolayı. Biberona da çocuğu alıştırdık yani yapacak bir şey yok, hastanede siz bunu önermiyorsunuz ama. Bardakta süt vermek zor, baba olarak ben hiç vermedim veremezdim de zaten. **(B-2-7)**
200. Geceleri işte, gece bakımını, gece beslenmelerini ben yapmıştım. **(B-2-7)**
201. Sadece altını değiştiremiyorum, onu beceremiyorum. **(B-2-7)**
202. Çabalıyorum, yok, oğlumla ilgilenmeyi seviyorum. Banyo yaptırmayı çok seviyorum. Eşime her gün diyorum gel kokmuş bunu bir yıkayalım. Banyosunun her şeyini ben hazırlarım, eşim sadece tutar, her şeyi ben yaparım. **(B-2-7)**
203. Yani ben yapamam. Bu genel olarak anlaşılmasın ama hani tüm babalar belki istiyordur ama ben zarar verebilirim düşüncesi. Bu nasıl bir şey mesela yetişkiniz iğneden korkulacak bir şey değil hani hiçbir zarar vermez ama iğneden korkar bir insan. Bu da onun gibi bir şey benim şahsımla alakalı hani geneli etkilemez. Ama ben sağlıklı bir bebeği bile 6 ay olana kadar kucağıma alamıyorum, bu kendi bebeğim değil kardeşimin bebeği başkasının bebeğini de alamıyorum zarar verebilirim diye, bu bir de hasta yok bunu hiç şey yapamam. Bu benim şahsımla alakalı, öyle bir şey. **(B-3-11)**
204. ...aspirasyonu yapıyorum ama öbür taraflarını ben, hani El'e karşı hani kırmızı çizgim vardı her zaman. Kırmızı çizgim ne; çocuğa bir yanlış bir şey yaparım diye korkum vardı her zaman. Şu anda da var hala. Ya şu anda El'i ben hani mamasını yediremem, ilacını veremem. Ha bir içirdiğim bir su var. **(B-4-6)**
205. ...eşime yardımcı olduğum taraf bezini getiririm, ıslak mendilini getiririm, mamasını getiririm. Arkasında bir şeyler topluyorum. Ha ben şu anda kucağıma alırım. Gezeriz, dolaşırız, arabalarımızı yani yeri geldiği zaman El'i ben sağlam olsa ben kucağıma oturtturum, gel arabayla gezelim kızım derim. Onda problemim yok, ama ilaçtır, yemedir, içmedir, şeydir hani altını almadır konusunda biraz ben geriden duruyorum. Ama aspirasyon, buhar cihazları filan yapıyorum ben. **(B-4-6,7)**
206. Hatta ben daha aktiftim yani eşimden. **(B-5-6)**
207. Evet sadece emziremiyordum (gülüyor). **(B-5-6)**
208. Ya ben elimden geldiğince daha çok şey yapıyordum. Daha çok ön plana şey yaptım. Altını falan değiştiriyorum yani. **(B-5-6)**
209. Temizliği, bakımı, 3 saatte bir boğazını temizliyoruz, dedik nasıl yapacağız bunu, sonradan alıştık, artık yapıyoruz. **(B-5-9)**
210. Hatta eşim hala aspirasyonu yapmıyor ben yapıyorum yani ara sıra ben uyurken zorda kalırsa yani kendisi yapıyor. Korkuyor zaten, hala da korkuyor yani hani yalnız kalmaktan korkuyor. **(B-5-11)**

- 211.Evet, alıyorum kucağıma veriyorum. İlk daha bebekken ben kaşıkla veriyordum. **(B-6-3)**
- 212.Yok bebeğin altını falan değiştirme ben karışmıyorum, o yapıyor. Ama mesela affedersiniz bazen çok kötü kendini pisletiyor o zamanlar el atıyorum hemen yardım ediyordum kaldırıyorum. Yoksa altını değiştirmek falan annesinin işi. **(B-6-3)**
- 213.Bu ek gıdaya geçtikten sonra ben yardımcı oluyordum, hazırlıyordum, veriyordum, yiyor da. **(B-7-6)**
- 214.Bezini yok, eşim bırakmıyor. Bıraksa değiştiririm onu da değiştiririm. **(B-7-6)**
- 215.Banyosunu birlikte hallediyoruz. Kimse olmadığından beraber yapıyoruz. **(B-8-5)**
- 216.Her şeyiyle annesi ilgileniyor ben işe gittiğim için kendisiyle annesi ilgileniyor. **(B-8-5)**
- 217....ilaç işlerine beslenmesine çok fazla ben karışmıyorum, korkuyorum, bir defa aspire oldu çünkü evde. **(B-9-7)**
- 218.Banyosuna katılmıyorum. Yani şeyine, sırtına, bacaklarına su dökerim ama kafaya geldiği zaman şey yapamıyorum korkuyorum. Bez değişimini yapamıyorum, becerim yok olsa yapardım ama gerçekten beceremiyorum. **(B-9-8)**
- 219....çocuğun bezini alacağız ama ben bilmiyorum dedi, getir yani mesela ben ilk ben ona öğrettim. Çocuğum mama yiyor, bu benim için zor bir şey, ben çok istedim annesi emsin diye ama orada alışmış, burada da anneyi çekemedi annenin sütü korktuğu için geri çekilme vesaire oldu. **(B-11-2)**
- 220.Ya hocam daha burnu ağzı yoktu yani tam olarak. O yüzden biraz heyecanda var korku var. **(B-1-4)**
- 221.Ya kendimden değil çocuk bir de yeni ameliyattan çıktığı için beyindeki şant da biraz büyük olduğu için falan ona bir zarar gelecek diye korktum. Sonra direk zaten bağıdım bir yardımcı olun ya dedim. **(B-1-6)**
- 222.İsterim istemesine de onun canını acıtırm diye korkarım o yüzden istemem bir yerine zarar veririm diye. Eve geldim mi o zaman canla başla yani. **(B-1-8)**
- 223....korkuyorum bir şey yaparım diye. Zarar vermektan korkuyorum. Üzerini değiştirirken de... çıkarmaya başladım başladım ama giyindiremiyorum. **(B-2-7)**
- 224.Burada da kayıp yaşadığımız çocuk da çok korkuyorduk. İçimizde bir korku, sanki hani sonucu biliyorduk gibi... şimdi burada anne korkuyor ama bende yani farklı bir duygu oluştu, hiç korkmuyorum hiç korkmadım. Sadece o enfeksiyonu bir yükseldiği zaman korktum. Orada doktorlarda zaten hazırladılar bizi. Çünkü hep iyi iyi deyip sonra kötü diyemiyorlar. Neyse onu söylüyorlar. Orada korktum ama şu an yok öyle bir korkum. **(B-3-4)**
- 225.Ama evet orada da çok korkmuştuk, çok karışık duygularımız vardı. Kaybedebilir miyiz kaybedeme...**(B-3-6)**
- 226.Ben bir yerine bir şey olacak diye içim ürperiyorum. **(B-3-10)**
- 227.Zarar veririm diye korkuyorum. **(B-3-10)**
- 228....enfeksiyon tekrar kapar mı, sonuçta bir kanama falan ondan tedirgin oluyor insan. **(B-3-12)**

229. Alamadım. Çünkü korkuyorum korkma değil de ya bir yerine bir şey yaparım diye korkuyorum. Çünkü bu çocuğun her yeri dikişli ameliyatlı. **(B-4-5)**
230. Tedirgin oldum yani. Bir şey olur, bir şey olur da ufak normal çocuk gibi değil. Evet. Hassas bir çocuk. Özel bir çocuk...**(B-4-6)**
231. Yani bütün dünyaya verseler bana bu kar etmez, tatile gitsek, en ufak bir şey olsa ben orada kendimden diye suçlarım. Kendimi suçlarım yani. **(B-4-13)**
232. Şunun için endişem de konuşması. Tabi terapistler falan var diyorlar ama açıkçası ben taraftar değilim. Bunu öğreneceği yer ailedir. **(B-6-7)**
233. Oğlumu çıkardığımda onu da yanımda götürmek istedim ama işte hastalığından dolayı onu da götüremiyorum. Daha kötü olur bir şey olur diye cesaret edemiyorum. **(B-8-5)**
- 234....meğerse sabah annesinin verdiği mama ciğerlerinde kaçmış. O günden sonra ben korkmaya başladım. **(B-9-7)**
235. Mama verirken değil de su verirken biraz korkuyorum yani su biraz daha mamaya göre daha şey akışkan yani diyorum acaba ciğerine kaçır mı? O ara böyle çocuk öksürüyor bazen şey yapıyor işte elim ayağım birbirine giriyor o an endişeleniyorum. Yani almayacağınız benim hayatım tamamen bir kaygıyla dolu ve bu şekilde yaşamaya çalışıyorum. **(B-9-7)**
- 236....aklımdaki korkum yarın o büyücek akranları evlenmiş olacak veya akranları askere gidecek ama ben onu her anlamda desteklerim elimden geldiğince her şeyi öğretirim. **(B-11-5)**
237. Babanın maddi korkusu olmasa bence başka bir korku olacağını pek sanmıyorum. Çünkü ben şu an çocuğumu seviyorum. Çocuğumla çok mutluyum. Benim şu an tek korkum maddiyat mesela ona yetememek eşime evime yetememek, yani bu saatten sonra bunu düşünmeye başladım ister istemez. Bence bu genel olarak bir baba için de böyledir, isteyip de alamadığım bir şey olursa çok zorlanırım, özel çocuk olduğu için de daha çok zorlanırım. Yani bir baba çocuğun her dediğini yapamıyor zaten bu günümüz şartlarında ama istediği bir şey olur yapamazsam çok üzülürüm. **(B-11-9)**
238. Tabi eşim bir anda doğuma gitmiş acil...valla o an ben bir şey anlamadım şoktaydım. Beynim yerinde değildi. Biraz kendime geldim. **(B-1-4)**
239. Eşim yatarken işte ben çocukla ilgileniyorum evraklar, ameliyat için gereken izinleri aldılar, imzaladım. Onu ilk ameliyata götürdüğümde içim içimden koptu ameliyat kapısında onu verdiğim zaman. Böyle bir duygu yaşamamıştım şimdiye kadar, bunu yaşayan bilir bilmiyorum. **(B-2-3)**
240. Bir de ilk bebeğimiz, acemilik mi deyim, bu çok büyük bir duyguydu benim için. Onu orada bırakıp tekrar beklemek bana çok ağır gelmişti. **(B-2-3)**
241. Bir de biz babalar olarak bilmiyorum, ben kendimden örnek veriyorum, ben mesela bazı şeyleri eşimin daha kötü olmaması için hep kendi içime attım bu süreçte. Yani onun da bir patlaması oldu bende. **(B-2-4)**
- 242....bir de kalp ameliyatı oldu. O da tam bir ay sonra yani bizim için gerçekten çok zor, beklemediğimiz şeylerdi bunlar. **(B-3-1)**

- 243.Sonra araştırdık, araştırınca da aslında o kadar çok zor süreç yaşamayacağımızı düşündük ta ki doğana kadar...doğduktan sonra işte farklı anomaliler çıktı, onları daha öncesinde tespit edemedik. **(B-3-1,2)**
- 244.Ya o duygular tabi yaşanılır ama çok kolay anlatılabilecek duygular değil. Sonuçta bir sevinç var ortada, çok seviniyoruz, annesiyle iletişim kuramadım doğduğunda hemen. Çocuk çıktı, o kaldı içeride... ağlamıyordu ben ağlar diye bekliyordum giderken ağlamıyordu... ıı acaba neden ağlamıyor diye bir endişelendim, şeylere falan sordum orada götüren arkadaş'a sordum. Biraz önce ağlıyordu geçti dedi, çok gür bir sesi var dedi, öyle karışık bir duyguydu zaten çok kısa, 1-2 dakikalık bir yürüyüş mesafesi. **(B-3-4)**
- 245.Nedir nasıl yapacaklar, aslında şey kolay bir ameliyat değildi, riskli bir ameliyat olduğu söylendi, tabi orada yıkıldık biz yani resmen, **(B-3-5)**
- 246.Aynen beklemediğimiz bir şeydi. **(B-8-2)**
- 247.Çocuğun durumundan haberin var mı? Dedim biliyorum. Evet çocuğun bağırsağında bir tıkanıklık var. Ya dedi sadece o değil dedi. Başka sorunları da var dedi. Bilmiyor musun dedim bilmiyorum, siz hiç doktora gitmediniz mi? Çocuğunuzun yemek borusunun yarısı yok dedi. Omurilik hatası var dedi. Sonra bir kolonda anomalisi var. Ondan sonra ciğerleri çalışmıyor vesaire vesaire bunları anlattı. Tabi bunları anlatınca ben de şok üstüne şok geçiriyorum. Yani hiç beklemediğimiz bir şey. **(B-9-4)**
- 248.Kolunu ben kolunun buraya yapışık olduğunu gördüm sadece burası buraya yapışık diye gördüm. Bir inceledim ben tabi şok, şoktayım. İşte entübe ettik. Çocuğunuz şu an makineye bağlı yaşıyoruz... ben tabi oturmak istiyorum. O an çaresiz kaldım. Ne yapacağımı bilmiyorum. Eşimin bir şeyden haberi yok. Ondan sonra çocuğa mı üzüleyim kendime mi üzüleyim eşime mi üzüleyim, eşim ameliyatta şimdi söyleyeceğim dedim ağlayacak bu sefer dikişleri patlayacak. Bilmem ne olacak ne yapacağım ne edeceğim diye böyle kara kara düşündüm. Orada yalnızım. **(B-9-5)**
- 249.Çocuk doğduktan sonra ben fenalaştım. İlk 3 gün kendime gelemedim. Her ne kadar çocuğun olsa da konduramıyorsun. Hani yok ya diyorsun hani niye ben... **(B-11-1)**
- 250....ölüyorum herhalde ama kendime geldim. Yani içimde bir yanma oldu. O an öyle bir yanma ki bu, hiçbir su söndüremez. **(B-11-6)**
- 251.Allahtan gelir her şey o yüzden Rabbime sınırsız güvencem sonsuz. O ne eyleirse güzel eyley. Onun için de bunda da hakkımızda hayırlısı buymuş kaderimiz buymuş. Bu günlere de hamt olsun. **(B-1-9)**
- 252.Niye biz... sorduk hocamıza sorduk; hocamız dedi ki bu genetik bir şey değil, sizden kaynaklı değil. Sadece bir oranlama var, olabiliyor yani doğuştan gelen. **(B-2-8)**
- 253....hiç dönüp demedik ki bu bizden mi kaynaklandı. Oraya hiç odaklanmadık, duamız sadece onun iyi olması. **(B-2-8)**
- 254....fiziksel zekâm çok kuvvetlidir normalde ama, şimdi o günlerden dolayı hiçbir şey hatırlamak istemediğimden unutmuş da olabilirim rakamları. Yani dönüp hiç arkaya bakmadık hocam biz

- neden böyle neden bize geldi. Bizim tek amacımız bebeğimize en iyi hizmeti verebilmek... **(B-2-8)**
255. Hocam bu süreçte ben hiçbir zaman ne isyan ettim ne iteledim. Bak kendi başıma kaldım çok düşündüm. Ya yeter bu kadar canıma yetti gibi bir şey hiçbir kelime kullanmadım. Çünkü Cenabı Allah'ım bana yazı yapmış bana. Kader dedim geçtim. **(B-4-12)**
256. Ya şimdi nasıl söylesem taktiri ilahi asla öyle bir şey olmaz. Biz Allaha şirk koşarsız Allah vermiş. **(B-6-4)**
257. O yüzden ben hiç kendime sorun etmedim bunu, sadece hani hep küçüklükten bir şey yaşamışım ya çevrem etrafım hani niye sana hep oluyor... Demek ki benim de böyle bir şeyim var. **(B-7-7)**
258. Ama ben hiç bunu sorgulamadım niye bana ya da başka birine de olabilir. Bir de ben o yoğun bakımda bazı hastaları görüyordum ben halime çok şükrediyordum. Mesela kelebek hastalığı diye bir hastalık duydum ben orada. Ailenin 2 çocuğu var, ikisi de aynı şekil. Sürekli diyor işte eller parmaklar yanıyor birbirine yapışıyor ya ben bunları gördükçe kendi halime şükrediyordum. **(B-7-7)**
259. Yok, hiçbir isyanımız yoktur. Allah'ın bize verdiği bir şeye isyan etmek olmaz. Allah'ın bize verdiği bir hediye olarak görüyoruz. **(B-8-4)**
260. Hiç isyan etmedim bugüne kadar hiçbir şey demedim. Günah olduğu için değil ama o bize Allah'ın emanetidir ona isyan etmek olmaz. **(B-8-7)**
261. Hiç isyan etmedim. Gerçekten de kötü bir duygum yok. Ne ben isyan ettim ne eşim isyan etti. **(B-10-6)**
262. Çok korktum isyan etmekten, etmedim desem belki yalan olur. Neden dedim ya neden benim başıma geldi bu, hani o kadar insan var, benim ailemde de böyle bir şey yok hanımın ailesinde de yok niye ben dedim. İlk zamanlar kabullenme evresi, ilk 3 gün belki bir hafta, bazı insanlar için değişir ama benim için ilk 3 gün diyebilirim. Ben bu ilk 3 günümde çevremi desteğine çok muhtaçtım, gerçekten yanımda olduğunu hissettiren arkadaşlarım, aile, tanıdıklarım oldu. O dönem kendinden daha kötü bir insanı yakinen, tanıdığım bir insanı görmek benim Hazreti Allah'a isyan yani olmadı da en ufak bir isyanımı kaldırdı ortadan. **(B-11-7)**
263. Ha hocam bende çok şeyler değişti El geldikten sonra, eskiden kavga edeyim, bağırayım çağırayım böyle, ama ona yapamıyorum. Dışarıya yapamıyorum. Çünkü bir anda gözümün önüne o geliyor. Şimdi ben bu adama, örnek vereyim karşımda adam dövdüm, sövdüm ya da kavga ettim, sinirlendim. Bunu dönüp düşündüğüm zaman arkamda çocuğum var diyorum. Şimdi ben adamı dövdüm, yumrukladım. Beni iki ay cezaevine attılar. O çocuğa kim bakacak? Bir an geliyor, sonra diyorum sorumluluğum var çocuğum var eşim var... **(B-4-11)**
264. Bir an geliyor, sonra diyorum sorumluluğum var çocuğum var eşim var... **(B-4-11)**
265. Oldu hocam, ufak tefek oldu tabi. Gezerim, gezmeyi severim, oturmayı da muhabbet etmeyi de severim. Özün kıyası hocam, El iyi olduğu zaman, hani sağlığı yerinde olsun neşesi yerinde olsun önemli değil, ben hiçbir yere gitmem, evimde otururum. Yerinde dursun çocuğum. Çıkacaksam da kısıtlı yerlere çıkarım. **(B-4-13)**

- 266.Hani benim El geldi diye hiçbir şeyimi, çoğu şeyimi yapmadık ya da vazgeçtim. Niye; ya çocuğumun sağlığı yerinde olsun, ben öyle mutlu oluyorum. **(B-4-13)**
- 267.Duygularımı yansıtmazdım da yansıtıyorum herhalde artık ya. **(B-5-11)**
- 268.Açıkçası eskiden de böyle eve bağlıydım, geç saatlerde dışarda kalma, gezme dolaşma öyle pek fazla şey değilim. Böyle eve girdiğimde biliyorum artık bebek var. Yani o bebeği görme. Bir ara dışarı çıkmıştım, böyle 20 günlük dışarıda işim vardı, gerçi yakın yani Tunceli'deydim. Günde 50 kere görüntülü arardım bebeği göreyim. Bebek ayrı bir hava kattı eve. Yani biraz daha masrafları çoğaldı ama Allaha şükür iyi kötü idare ediyoruz. O bebeği gördüğümde apayrı bir şey oluyor. Yani böyle içim kıpır kıpır oluyor, gördüğümde mutlu mutlu bir gülüşünü dünyaya değişmem. Onun gülüşünü gördüğümde bütün dünya bir yana o an benim için bir yanadır. **(B-6-2)**
- 269.Bu çocuktan sonra dingin daha sakin. Buna bilmiyorum daha farklı ben kızamıyorum sesimi yükseltmiyorum. Diğerine mesela öyle değildi ama bunda biraz daha farklı. Hani onun farklılığından dolayı mıdır bilmiyorum. Ben biraz daha böyle sakinleşmişim ses çıkarmıyorum. **(B-7-10)**
- 270.Normal hayatımda ciddi anlamda çok sinirli bir insanım hani bir yere kadar dayanıyorum, ondan sonra böyle bir patlama oluyor. Bundan sonra daha yaşamamışım bunu, 28 aylık süreç içerisinde. **(B-7-10)**
- 271....yaşadığım sıkıntıların bende yaşattığı olgunluk belki olmazdı. Şu an ben şunu idrak ediyorum, eskiden belki çocuk çocuk düşünüyordum ama şimdi daha olgun düşünüyorum. Daha ileriye dönüp dönüp düşünüyorum. Olabilecek sıkıntıları daha çok düşünüyorum. En ufaktan cebimdeki parayı ona göre harcamaya çalışıyorum. Niye benim çocuğum özel bir çocuk her an bir masrafı olabilir her an bir şeye ihtiyacı olabilir her an bir hastaneye gidebiliriz. Hani bunu şöyle düşünüyorum, ben bu kadar olgun olmazdım. **(B-11-7)**
- 272.Ona destek oluyorum bir ona destek oluyorum. O üzüldüğünde ben ona destek oluyorum ben üzüldüğümde o bana destek oluyor. **(B-1-12)**
- 273....ben onlara destek olayım da o bana olmazsa da olur. Başında da dedim o düştüğünde ben onu kaldırıyorum, ben düştüğümde o beni kaldırıyor. **(B-1-12)**
- 274....birbirimizi daha sıkı tutmamızı sağladı. Çünkü eşim biraz morali düşük olduğunda ben ona giderdim, benim moralim düşük olduğunda hemen o anlardı o gelirdi yanıma. Yani eşimle beni kesinlikle daha çok birbirimize bağladı. Çünkü 33 gün bebeğimizden ayrı kaldık. **(B-2-9)**
- 275.Benim en büyük desteğim benim ailemdir, eşimdir yani. Bu da hayatın bir gerçeğidir herkes evinin içindedir. Bir kız kardeşim var bir ablam var bir abim var. Abim burada değil zaten o il dışında yaşıyor. Kendi evinde kendi huzurunu kendin yaratırsın yani. **(B-6-7)**
- 276.He önce ben gittim paylaştım. Sonra getirdim yanıma dedim böyle böyle haberin olsun, yarın başkasından duyacağına bugün benden duy. **(B-7-4)**
- 277.İlk günden beri çocukların ihtiyaçlarını giyimlerini yani neleri varsa beraber yapıyoruz. Ne ben diyorum sen niye yapmıyorsun ne de o. Hani ikimizde birbirimizi bilen insanlarız. Ben her şeyi ona bıraksam işte dışarıdaki işler bana yetiyor dersem olmuyor, ona ciddi anlamda saygısızlık

- olmuş oluyor. Ben hayata hep o şekilde bakıyorum. Ben diyorum ben onun gibi evde 2 gün kalamam çocuklarla beraber. Onlar bizden daha çok yoruluyor ben buna eminim. **(B-7-9,10)**
- 278.Destek olmaya çalıştık. Hem kendi duygularımız hem de ona destek olmak için. Diğer çocuğa vesile olmak için böyle bir şey ettik, Rabbim bize böyle nasip etti. Bizde onlar için mücadele ediyoruz. **(B-8-2)**
- 279.3 gün annesine söylemedim, çocuğu görmek istiyordu, bende sürekli bahaneler üretiyordum. Eşimin yanına kendi doktoru geldi dedi kızını gördün mü, anomali falan dedi, eşim orada anladı bende anlatmak zorunda kaldım. **(B-9-5)**
- 280.Kendim için inanın hiçbir şey yok. Kendim içinde işte gidip böyle ilaçlara sığmıyorum. Çoğu zaman eşimin haberi de olmuyor. Aslında ben eşimle de problem yaşıyorum. Eşim beni sürekli suçluyor. **(B-9-6)**
- 281....iş stresinin üstüne eve geldiğimde çocukların yükleri üzerimde. Eşim sabahtan akşama kadar 3 çocukla çok yoruluyor ve gergin oluyor. Hani çocuktan önce istediğimiz yere giderdik istediğimizi yapardık şimdi yapamıyoruz. Bu durum eşimi çok olumsuz etkiliyor ve bu bana yansıyor. Ben ondan ne iş ne yemek istemiyorum sadece geldiğim zaman beklediğim tek şey güler yüzüyle kapımı açması. Anksiyetenin olma nedenlerinden bir tanesi de bu. **(B-9-6)**
- 282.Direk gittim söyledim ona. **(B-10-3)**
- 283....eşimi odaya aldılar, servise yanına gittim, orada zaten ağladık, söylesem mi söylemesem mi, sonunda öğrenecek dedim söyledim. Ama beraber o süreci geçtik. **(B-11-5)**
- 284.Çok güzel bir şekilde uyuyor (gülüyorlar) farkında değil. **(B-1-12)**
- 285.Sesimi tanımaya başladı. Artık beni tanımaya başladı oğlum. Şu an 4,5 aylık ama 1,5 ay geriden geliyor erken doğum olduğu için. Yeni yeni beni tanımaya başladı, sesimi tanıyor mesela. Konuştuğum zaman onunla gülücükler atmaya başladı. Tepki vermeye başladı yani bana. **(B-2-6)**
- 286.Ben, bizimle iletişim kurduğunu düşünmüyorum ama annesi düşünüyor. O dokunduğum zaman daha farklı tepki veriyor, bana bakıyor falan söylüyor ama bu annenin duygusallığından da olabilir. Bilmiyorum, ben fark edemedim. **(B-3-10)**
- 287.Verdiği en ufak tepki zaten şey yapıyoruz yani sanki belki çok normal bir şeydir ama çok büyük bir şeymiş gibi geliyor yani. Şu an mesela gülme refleksini hiç şey yapmıyor hani, ama geçen biraz oynasınca güldü, hemen telefonda videoya çektik mesela böyle. Çok nadir gülüyor yani, bir iki sefer öyle şeyler oluyor, mutlu oluyoruz tabi. Sanki iyi olacağına dair umutlanıyoruz şey yapıyoruz. **(B-5-9)**
- 288.Tabi tabi. Gördüğünde beni sabah uyandığında beni gördüğünde güler. Beni gördüğünde güler seslendiğimde bakar sürekli değil ama yani ismini dediğimde bakar böyle. **(B-6-5)**
- 289.Mesela o gittiğimde hani yenidoğan bebek olduğu için, ilk geldiğimde beni tanımadı. O zaman 3 buçuk 4 aylıktı. Bakıyordu ama tanı mıyordu, bu kim. **(B-6-8)**
- 290.Bence hissetmiştir. Şu an bile baktığın zaman belli ediyor. Bana çok düşkün. Oynuyoruz sürekli karşılıklı. Şu an emeklemeye çalışıyor. Götürüyorum, istediği bir şeyi uzağa koyuyorum. Gel diyorum, bana doğru gelirken geliyor ona da el atıyor. **(B-7-8,9)**

291. Annesi bazen arıyor diyor işte sanki bu senin burada olmadığını hissediyor, seni istiyor. **(B-7-9)**
292. Tanımasına tanıyor ama fazla şey etmiyor yani. Kalksan gidiyorsun hiç yoktur hani vardır yoktur. **(B-8-3)**
293. Zannetmiyorum. Annesi bir şey olduğu zaman salladığı zaman belki bir ses çıkarır biraz gülücük yapar. **(B-8-6)**
294. Yok farkında değil. Diğeri fark ediyor da o hiç farkında değil. **(B-8-6)**
295. Beni biliyor beni gördüğü zaman heyecanlanıyor. Evet evet bundan eminim evet. Gidiyorum mesela yanına gittiğim zaman işte işten geliyorum, kafamı çıkarıyorum işte kızım diyorum, oda beni görünce heyecanlanıyor falan ama hissediyorum yani. **(B-9-9)**
296. Zannetmiyorum. Benim değil ama annesinin yokluğunu bence fark eder. **(B-9-10)**
297. Ya şöyle bir rol düşünüyor babalara öyle söyleyeyim evdeki çocuk evdeki eşiniz onlara ve çocuğunuza herkese kol kanat germek durumunda güçlü durmak durumunda kalıyorsunuz. Sonra herkese annenize babanıza... **(B-3-8)**
298. Çocuk olduktan sonra işte bir 6 ay gene böyle zor ağlamalar falan sonra dünyanın en güzel duygusu; aile olmak, hayata yeni bir aile bireyi getirmek, onunla ilgilenmek çok güzel bir duyguydu. Baba olmak kutsal bence, bu duyguları bilmiyorum bütün babalar yaşıyordur muhakkak. Sonra kendi babamı anlamaya başladım o zaman, bana çok kızardı çünkü. **(B-3-13)**
299. Çünkü ben ufakken babamızdan babamdan çok sıkıntılar yaşadım. Bu sıkıntıları yaşadığım için bu şeyleri gördüğüm için benim çocuğuma ben onu uygulamam. **(B-4-16)**
- 300....hiçbir zaman babamdan bir şey almadım ama her zaman her zaman bilirdim ki babam benim sırtımdadır. Belki bir şeysi yoktu olsaydı her şeyini bize feda ederdi. Biliyoruz ki baba kavramı apayrı bir şeydir. Ben mesela bunu yaşadım, baba gider o yuvadan o yuva dağılmaz gerçekten ben bunu yaşadım o yuva baba giderse dağılmaz ama anne giderse dağılır. Çünkü o yuvayı tutacak kadın çok değerlidir. Yuvayı kadın tutar erkek tutamaz, belki cebelleşir ama beceremez çünkü o onun tabiatında yok o kadının tabiatında var. Annenin verdiği sıcaklığı baba veremez. **(B-6-7,8)**
301. Konuşmayı anne babadan görür edebi anne babadan görür ahlakı anne babadan görür. Özellikle de anneden, anne evdedir baba dışarıdadır, anne ona neyi öğretirse çocuk onu alır. Akşam baba gelir 1-2 saat oynarlar gider yatar sonra sabah yine anneyle, yani açıkçası ben öyle görüyorum. **(B-6-7)**
302. Ben sadece çocuklarıma eşime iyi bir baba olmaya çalışıyorum iyi bir eşi olmaya çalışıyorum. Bir babalık görevimi yani imkanlarım dahilinde en iyi şekilde yapmaya çalışıyorum. Çocuklarım kimsenin gözüne bakmasın diye çocuklarıma yatırım yaptım. **(B-9-7)**
303. Ya hocam şimdi baba olmazsa aile darmadağındır. Yani istediğin kadar mal varlık olsun ama baba olmasa o aile beli kırıktır yani. Bizim için de öyledir. Mesela G her gün bu lafını söylüyor, sen bizim yanımızda ol kuru ekmek bile yeriz. Yani gerekirse kuru ekmek bile yeriz... **(B-10-8)**
304. Çünkü her ne kadar benden daha güçlü olduğumu bilsem de bana çok muhtaç ve şey ya çocuğa mesela mama yediremiyor biberonu çocuğun ağzına tutamıyor, boğulur diye korkuyor ama orada

- ben bak sakın ol senin çocuğun, çocuk kusuyor mesela panik yapıyor olabilir, kusabilir. Hani ben mesela çok endişelensem de sakın davranıyorum. **(B-11-4)**
- 305.Ya nasıl diyeyim ki, uzun bir yolumuz var, bindik o gemiye gidiyoruz, o geminin kaptanı da benim, yolu fazla bilmiyorum ama ne olursa da olsun o yola çıktım, o yolu da bitirmek istiyorum. **(B-1-13)**
- 306....ortada hiçbir şey yokken, A annesinin karnında, alışveriş yapardık ben mutlu olurdum, en basit. Maddi durumumuz biraz kötü, yani bazı harcamalarımız kısıtlamamız gerekiyor, görüyoruz, alışveriş yapıyoruz mutlu oluyoruz. Ben çok mutlu oluyorum, ortada hiçbir şey yok A yok annesinin karnında... bilmiyorum babalık yani bilmiyorum o duyguyu anlatamıyorum... Babalık yani görmeden var olduğunu bilerek de mutlu olmak bence...**(B-2-12)**
- 307.Çınar ağacı olarak nitelendiririm. Babalık çok güzel bir duygu. Ben ilk çocuğum olduğunda yani evlilik güzel değil ama çocuk gerçekten güzel diye düşünmüştüm. **(B-3-12)**
- 308.Babalık kutsal ve çınar ağacına benzetiyorum. **(B-3-13)**
- 309....güçlü olması, gölgesinin olması, uzun yıllar etrafına fayda sağlaması açısından düşünüyorum. **(B-3-13)**
- 310.Baba hocam fedakârlık... Hani eşini çocuğunu omzuna alıp, şimdi şöyle derler hocam, baba dediğinde evladını sırtında taşıyacaksın her zaman. Çünkü benim babam a bana yaptı mı çoğu zaman yardım etti. Ben onun sırtına alıp beni taşıdığını bilirim. Beni buradan hastaneye çok taşıdığını bilirim, hastaydım ben de. Sırtında götürdü kucağında götürdü hastaneye sağ olsun. Ben de babayım. Ben de çocuğumu götürmek zorundayım. Şu anda benim babam hastalanmış olsa ben sırtıma alır götürürüm babamı. O da baba ben de babayım. Sırtımda taşırım, ben çocuğumu da taşırım babamı da taşırım. **(B-4-17)**
- 311.Yani şu an, eşim diyor yani sen olmasan ne yapacağız sürekli ona koşturuyorum buna koşturuyorum. Bilmiyorum, terminatör gibi şey. **(B-5-14)**
- 312.Yani ben çok fedakarım. Fedakâr bir babayım. Yani çocuklarım için hiçbir saniye düşünmem canımı veririm yani düşünmeden yaparım. Fedakârlık” fedakar bir baba” yani öyle diyelim. **(B-9-10)**
- 313.Ya “imkansız” ya “imkansız” deyip bırakırım. Çünkü ifade etmek zaten ayrı bir imkânsız ama hiç bitmeyecekmiş gibi bir sürece giriyorsun ve o sürecin bitmesi bir umuttur ya bir insan için. **(B-11-10)**
- 314.Biz hastalığında A’nın ailemizden kimseye söylemedik. A’nın hastalığını ta ki tarama testlerinden sonra yani bu hastalığı kimseye söylemedik biz. **(B-2-10)**
- 315.Öyle karar aldık. Çünkü dedik ki onlarda boşuna üzülecek boşuna yaygara olacak, yorulmasınlar etmesinler, bu bizim bebeğimiz kimseden fikir almak zorunda değiliz. Karar verdik dünyaya getireceğiz, o yüzden hiç kimseyle paylaşmadık. **(B-2-10)**
- 316....2 arkadaşımız biliyordu, onlarda buradaydı zaten, bizim kan bağı ya da aile akrabalık, herhangi bir şey yok, sadece iş yerinden arkadaşlarımdı. Onlarla konuşmamızın amacı, sadece biraz rahatlamaktı. **(B-2-10)**

- 317....amcam arayacaktı geçmiş olsun, dayım arayacaktı geçmiş olsun, teyzem arayacaktı geçmiş olsun, bu da daha çok strese sokacaktı. Biz öyle düşündük. Ben mesela birine geçmiş olsun derken, onun içini acıtacağını düşünürüm. Acır mı acımaz mı ben yani tekrar onu hatırlatmış olur muyum olmaz mıyım bazı konularda. O düşüncedeydik biz, eşim de o düşüncede bende o şekildeyim. Ondan dolayı kimseye bilgi vermedik. Eşimle dedik ki biz bunu aramızda sır tutalım doğumdan sonra herkes bilecek zaten. **(B-2-10)**
- 318.Bu süreci çok fazla etrafımıza da anlatmadık. Yani çocuk rahatsız bir rahatsızlığı var nefes problemi var, çünkü şey anneyi çok yıpratıyorlar. Yani kötü amaçlı değil hani merak ettikleri için. İnsan açıyor soruyor ne oldu işte şu oldu mu bu oldu mu falan, annenin duyguları tekrardan, zaten kendi üzüldü de onları anlatırken farklı bir efor harcıyor, üzüldüyor. O yüzden biz hep iyi bir şeyi yok sadece bir nefes problemi var, nefes problemini hallettikten sonra bizim yanımıza verecekler diye etrafımıza onu söyledik hep. **(B-3-8)**
- 319....benim mesela bir pişmanlığımıdır. Hani ailem olsun, çevremdeki insanlara söylememek, keşke söyleseydim, ilk çocuk olduğu için tecrübesizlik vesaire genç yaştayız söylemedik. **(B-11-1)**
- 320.Kabullenemiyorsun zaten söyledikleri halde, ondan sonra akrabalarım ailem dedi ki bize niye söylemediniz, bize de söyleseydiniz. Dedim mübarek kolay mı söylemek, kimin başına gelmiş? **(B-11-6)**
- 321.Dudağında gerçi bana çok ufak hani çok... beni rahatsız etmedi. Belki hani başkasını rahatsız edebilir ama ben rahatsız olmadım. **(B-3-5)**
- 322.Çocuğun ayakları eğri dediler bana. Çocuğa bakıyorum, çocuğun ayağında hiçbir şey yok gayet normal. Sadece belinde bir bez var. Gayet normal çocuk dedim ben. **(B-4-2)**
- 323.Bebeğimle ilk ben temas ettim ilk bebekle teması ben ettim. İşte ben geldim camı açtım elini tuttum. Anneden önce ben dokundum. **(B-6-3)**
- 324.Ya zaten ilk bebeği doğumdan çıkardıklarında ben kucağıma aldım, ben o anda gözyaşlarımı tutamadım, güzel bir gündü. Bizimkiler hep bana derdi senin bir çocuğun olsun senin bir çocuğun olsun, oldu çok şükür, inşallah daha daha güzel günler gelecek. **(B-6-4)**
- 325....doğar doğmaz göremedim. Doğduğu gibi direk yoğun bakıma aldılar. Nefesinde sıkıntı vardı. Başında su olduğu için göstermediler. Yani orada doktorların yardımıyla bir görünüp çıktık, başka bir şey yok. **(B-8-3)**
- 326.Az da olsa görebildim. Bir 10 dakika görebildim. **(B-8-3)**
- 327.Yok bana öyle bir farklı gelmedi. Her şeyi bana normal geldi. Dışarıdan hiçbir şeyi yoktu her şey içerdeydi. Gidince bize dediler işte beyinden gözlere vurabilir oradan da kulaklara vurabilir diye. **(B-8-3)**
- 328.Tabii onun yanına gidene kadar elim ayağım titriyor ama şimdi Ezgi'de beni en çok etkileyen şey koluydu. Çünkü o diğerlerini görmüyorum kalbini görmüyorum ciğerini görmüyorum. Yani bunların şeyine hâkim değilim nasıl bir sağlık problemi var, onlara hâkim değilim. **(B-9-4,5)**
- 329.Görmek istedim, gittim gördüm ama dokunmak istemedim direk çıktım oradan sonra. **(B-10-3)**

330. Bir isteğimiz yok, Allahın izniyle bir çocuk eve çıktımı kız eve çıktımı ben bunu ona yansıtacağıma emenim, kendimden eminim. Onun için herhangi bir şey istemiyorum (gülüyor) **(B-1-11)**
331. Hocam güvenicem şimdi, güvenmezsem ne yapacağım ki... ilk önce Rabbime sonra da vesile olanlara. Bazen vesileler kötü oluyor ama onlarda bizim için bir sınav, o sınavı aşmamız lazım. **(B-1-11)**
332. ...ilk görmüşüm bebeğimi yenidoğan ünitesinde, burada ben biraz hastaneye kızgıyım. Ben hepsine teşekkür ediyorum ama, bebeğimiz olmuş, bebeği görebilirsiniz dediler, benim eşimde burada yoğun bakımda olduğundan dolayı ben çocuğumu 2 dakika göreyim tekrar geri gelip görürüm niyetiyle 2 dakika gördüm. Ondandır 1 hafta boyunca çocuğumu görmedim. Yoğun bakımda riskli olduğundan dolayı pandemi sürecinde kimseyi almıyorlardı. Sadece ilk doğduğunda 1 kez görebiliyormuş babalar. **(B-2-2,3)**
333. Yani bu hastane süreçlerinde mesela, genelde doktorlar bunu çok fark etmiyor, terminolojik bilgiler, mesleki bilgileri çok fazla kullanıyorlar, ben anlamadıklarımı çok fazla sorguluyorum ama dışarıda başka insanlarla konuştuğumuzda bilgi alıyor ama bilgi alamıyor. Doktordan bilgi alıyor ama dışarı çıktığı zaman eşine ve annesine anlatamıyor. Belki doktorlar biraz daha herkesin kültür seviyesine uygun anlatırlarsa daha iyi olur. **(B-3-13)**
334. Burası çok iyi hocam. Hocalarımız olsun, hemşirelerden olsun, çalışanlarımızdan olsun çok iyidir. Memnunum yani hastaneden. **(B-4-11,12)**
335. ...sağlık personeli yani genelde eşimle konuştuğumda hep sağlık personelini doktorlarını çok övüyor yani diyor ki Allah razı olsun, onlar bize çok yardımcı oldular. Yani ne sıkıntımız olursa hallediyorlar. Bir sıkıntımız olmadı. **(B-10-6)**
336. Gördük, sürekli dua ettiler. Ne deyim sana baya çoktu ya. Bizim de sülale geniş, kalabalık olduğu için çok destek gördük. **(B-1-11)**
337. Baba babaysa kendine destektir. Başka kim destek olacak. Onun da annesi babası varsa ona da onlar olur. **(B-1-12)**
338. Desteğimiz işte bizim onları arkamızda görmek işte. Annem babam... **(B-2-10)**
339. Ben insanların bakışlarından rahatsız oluyorum hocam. Mesela geçen gün hastanede dolaştırırken hani insanlar bakıyor “aaa şuna bak” ben bu tepkilere karşı biraz... Hani insan olabilir eli olmayan ayağı olmayan yani uzuvlar fark etmiyor bence sonuçta eksiklik eksiklik. Bizim insanlara bu şekil bakmamız lazım. Ben yanlış buluyorum ama ben hayatıma devam edeceğim. O çocuk yarın ben onu evde tutarsam, dışarı çıkarmazsam yarın hiçbir şekilde kendisine güveni olmaz. Çocuğun kendine güveni olsun kim bakıyorsa baksın o utansın. **(B-7-9)**
340. ...çevremden hiçbir destek yok. Kimseden hiçbir yardım destek göremiyoruz. Kendi kendimizleyiz, kendi kendimize yetiyoruz. **(B-8-5)**
341. Bazen oluyor çevreden. Eşim bunu daha çok yaşıyor özellikle yakın çevresinden, o da dışarı yansıtıyor ama biraz üzüntü oluyor. **(B-8-5)**

- 342....yeterli buluyorum çünkü eşimin ailesi de benim ailem de biraz daha biz böyle aile olarak biraz daha birbirimize çok kenetliyiz. Yani sınırsız bir şey var arkamızda hem onun tarafında hem benim tarafımda ailemizin desteği var yani. **(B-9-9)**
- 343.Valla alışmamı kolaylaştıran insanın içindeki evlat tutkusudur. O varsa zaten ona alışmak her şeyi yeniyor her zorluğu da yeniyor. Bu şekilde alışyorsun. **(B-1-4)**
- 344.Gide gele gide gele...bu sefer çocuk güçlenince biraz oluşunca bu sefer şekle girince daha çok ısınmaya başladım daha çok sevmeye başladım. Ondan sonra işte öyle Gide gele gide gele işte. **(B-1-4)**
- 345.Ya 15 gün 10 gün oldu yani. Şoku atlattıktan sonra yani...**(B-1-4)**
- 346....o beşinci altıncı ayda başladı. Altı aylıkken başladı E ile bende çok şeyler. **(K-4-8)**
- 347.Hazreti Allah'ın hediyesi olduğunu idrak edebiliyorum ama o an idrak edemiyorsun, zaman gerekiyor, sindirmem gerekiyor...**(B-11-4)**
- 348....şu an bunu sindirdim ve hala sindirmeye devam ediyorum. Bunu da çocuğumla birlikte başarıyorum. Evet, ben ona duyduğum muhabbet ve ona duyduğum sevgi sayesinde her şeyi aşıyorum. Yani sadece bunu zamana bırakman gerekiyor...**(B-11-5)**
- 349....mesela ilk aldığım baktım teste gördüğüm zaman o mesela çok zoruma gitti. Hani biliyorsun bununla beraber yaşıyorsun. Çocuğun 3 aylık olmuş onu çok seviyorsun ama orada ibareyi gördüğün zaman kesin diyorsun ya tamam diyorsun ya tamam bu kesin. Ondan sonra zaten bazı şeyler değişmeye başlıyor. Kabullendim çünkü artık. Hani bunun artık bir tedavisi yok ama bunun artık bir şeyi var süreci var, bu süreci güzel takip etmek için elinden geleni yapıyorsun...**(B-11-5)**
350. O süreç çok zor bir süreç, hiç bitmeyecekmiş gibi hissediyorsun. Ama benim o hissiyatım hani acı diyelim o acı hissiyatım şu an kat kat sevgiye döndü çocuğuma karşı ve bu benim için çok güzel bir avantaj. Ya ben gerçekten olsun akşam eve döndüğüm zaman çocuğumu özlüyorum yani. **(B-11-5)**
- 351.Önemli bir şey değildir Allah'a şükürler olsun. Küçük bir operasyonla bebek kendine gelecek. **(B-6-1)**
- 352....bizim bebeğimizin iç kısmında öyle küçük bir şey, o da düzelecek. Yani dediğim gibi şimdi çok şükür eli düzgün ayağı düzgün. **(B-6-4)**
- 353.Dedi böyle böyle, baktık çocuğa, sadece tek sıkıntı işte bu burun olmaması. **(B-7-2)**
- 354.İyi hissettim, ben bekliyordum hoca da ense kalınlığını söylemişti hani Down sendromu da olabilir. Benim çevremde Down sendromu olan arkadaşlarımdan kardeşlerimi de var. Özel çocuklar ya bilmiyorum benim için çok farklı. Benim bu çocuğum da onlardan bir tane; farklı. **(B-7-5)**
- 355....bir burun yaparlar, başka bir şey olmaz. Bu insanların çözümü yok ama. **(B-7-8)**
- 356....ciddi bir sıkıntısı yok kalbinde herhangi bir problem yok. Hani tek korkum şu an açık konuşmak gerekirse “öğrenim problemi” hani mesela çocuğum diğer çocuklar gibi geç yürür geç öğrenir ve bununla alakalı da gerçekten olmasın diye çalışma yapıyorum. **(B-11-2)**
- 357.Suratına baktığımda ilk baktığım şey çocuğumun nasıl olduğu değildi, yüz tipinden down sendromu olup olmadığını öğrenmek istedim. **(B-11-5)**

- 358....kıyasladığımız zaman pek benzemediği için ister istemez görüntüsü bizi etkilemedi. Ama benzeseydi de alışılmayacak atlatılmayacak hiçbir şey yok bence bu hayatta. **(B-11-8)**
- 359.Doğumdan sonra eşim sosyal medya üzerinde bir program var orada, biz bu tanıyı duodenal atreziyi öğrendiğimiz zaman, bir blok açmış, bilgi almak amacıyla, daha önce başına gelen var mı? **(B-2-10,11)**
- 360.Paylaşmak istedik yani, onlarda bizim çekmiş olduğumuz sıkıntıları... çünkü biz çok istemiştik o zaman, daha önce birinin başına gelmiş mi gelmemiş mi, sorardık o zaman...böyle bir şey var mı, duydunuz mu, şimdi her şey internet...**(B-2-11)**
- 361.Ben sadece şunun için şu an ne durumdalar ne durumda olduğunu bilmek isterim. Bizim bilmediğimiz bir şeyleri biliyorlar mı acaba? Hani bizden daha tecrübeliler mi acaba? Onlar geçmişte bu hastalıkla ilgili falan doktorlar falan hastaneden iyi bir yardım aldığına dair. Ne bileyim, bunun gibi şeyleri tamamen danışma amaçlı. Çünkü biz bu hastalığa çok yabancıyız, hiç bilmiyoruz. Çok fazla hastanede işimiz olmadı. Bu yoğun şeyin içine düşünce biz de afalladık. Yani neyin ne olduğunu bilmiyoruz. **(B-9-10)**
- 362.Olabilirdi, iyi yönleri de var kötü yönleri de var. İster istemez mesela bunu herkes bilsin de istiyorsun çocuğunun hastalığını hiç kimse bilmesin de istiyorsun. Bilgi paylaşımı açısından iyi olabilirdi, yani genel olarak internette normal bebeklere göre bilgiler var ama bu senin çocuğun özel olduğu için senin özel bilgilere ihtiyacın var. Senin çocuğuna göre hareket etmeye ihtiyacın var. **(B-11-9)**
- 363.Bu soru için biraz daha erken çünkü, ben hani sevgimi El'den başkasıyla paylaşmak istemiyorum. Ben sevgimi sadece El hani hem maddi konuda hem manevi konuda. Sevgimi, maddi ve manevi hep bütün şeylerimi El alsın. **(B-4-15)**
- 364.Hani istemiyorum da demiyorum çocuk istiyorum ama bir korku oluyor artık. **(B-5-13)**
- 365.Ben mesela isterim şu anda benim bir erkek çocuğum olsun. Erkekler soyunun ilerlemesini ister, ben erkek çocukları hiç sevmem herkes de bilir ama soyunun devamı için erkek çocuk şarttır, bende istiyorum. **(B-6-8)**
- 366.Eşim izin verirse ben bir çocuğumun daha olmasını istiyorum. Sağlıklı bir çocuğum var benim, sonra çocuğum olmuş bir uzvu eksiktir. Yani bundan sonra olacak çocuğun da ona bakarak ben yok çocuk yapmam dersem başka yerlere gider; isyana gider. **(B-7-10)**
- 367.Tabi ki. 2.-3. Çocuğu istiyorum, şu an hanımım istemiyor psikolojiden dolayı. Şunu duydum, böyle çocukların en büyük destekçileri kardeşleridir. **(B-11-8)**
- 368....taramalarına baktırdık, bütün hepsini yaptırdık, herhangi bir sıkıntı yok dedi. Ondan sonra taki bu hocaya gidene kadar, aynı hastanede, Allah kimseyi bu duruma düşürmesin. Yani hoca da baktı, üçlü taramayı yaptı ne bileyim başka testler yaptık, herhangi hiçbir sıkıntı yoktu çocukta. Daha sonra sancıdan dolayı karnındaki şiddetli sancıdan dolayı bu şekilde durum gelişti. **(B-1-10)**
- 369.İyi yönlendirdi, biz de inanan insanlar olduğumuz için, sadece bizim amacımız sıvı aldırma. İki arkadaşımız var, onlar aldırmanın dediler ama bizim sıvı aldırmanın sebebi böyle bir şey varsa

ona daha iyi bir gelecek hazırlayıp, doğumda nelere ihtiyacımız var hangi süreçler bizi bekliyor bunları bilmek istedik. **(B-2-8)**

370....hamilelik döneminden doğuma kadar doktorlar hep şunu söyledi, bizim gördüğümüz bu ama doğumda her şey değişebilir. Hani ne olabileceğini çok bilemediğimiz için bir heyecan bir karmaşalık oluyor sonuçta. **(B-3-5)**

371.Besleniyor evet ama işte burukluk var. Çünkü çocuklar yeni doğar bilirsiniz hani 4-5 ay su bile içirmezler ama çocuk hani doğduğundan beri antibiyotik ilaç antibiyotik ilaç bu. **(B-3-7)**

372....sonuçta anne sütü antibiyotik niteliğinde diye hani ne kadar da çıksa getiriyoruz, belki 2 günlük getirdiğimiz 1 öğününü karşılıyor ama getiriyoruz yine de. **(B-3-8)**

373....keşke böyle olmasaydı emseydi onun sağlığı için daha iyi olurdu ama demek ki dediğim gibi bizim sınavımız da buydu. **(B-6-4)**

374.Benim bebeğim annesinin sütünü emirdi Allaha şükür anne sütü de vardı nasibi yoktu yiyemedi. **(B-6-6)**

375.Ben istiyorum ki anne sütü içsin. Anne sütsüz, yani bu çocuk mama falan içmesin. **(B-7-3)**

376.Burada E1'i daha az görüyoruz ama içimiz biraz daha rahat. Yani herkesin, orada anne baba da gelip görebiliyordu torunlarını, bu açıdan memnunuz. Daha az görsek de sağlıklı olduğunu, sağlığı için bunun olduğunu bildiğimiz için... **(B-3-3)**

377.Zor bir süreç gerçekten hastaneler zor bir süreç. Hani kendimizde bir rahatsızlık olduğunda kolay olabilir ama eşimde de olsa belki biraz daha kolay olabilir ama çocukta olduğu zaman çok zor. Bir de bu çocuk konuşamayan, yenidoğan bir çocuk olduğu zaman daha bir zor. Evet kesinlikle çok zor. **(B-3-10)**

378....kontrol ediyorlar, ona göre müdahale ediyorlar. Biz evde bunu şu an anlayamayız zaten. O yüzden burada kalması bizim açımızdan birazcık daha iyi diye ben değerlendiriyorum. Ama tabi götürmek de istiyorum eve. Duygusal baktığım zaman götürmek istiyorum ama mantıken de burada olmasının doğru olduğunu düşünüyorum. **(B-3-12)**

379....sevdiğim 2-3 arkadaşım var birlikte balık avına giderdik. O şekilde de biraz onlarla konuşur, stres atar, deniz havasını da alır biraz da kendimi rahatlatıyordum. **(B-2-11)**

380.Sıkılma lüksümüz olmadığını biliyoruz zaten de yani en kötü aşağı iniyorum. Bisikletim var böyle birkaç arkadaşım var zaten, yakında 2-3 saatliğine ayırabiliyorum zaten. **(B-5-10)**

13 / 01 / 2021
~ Pazartesi v
19²⁶

(10) Katilinci görülmemesdeki baba çok çekinik içine kapanıktı. Bebeklerindeki özel durumu olumsuz olarak görmüyordu. Onlar "Allah'ın Hediyesi" diyor; şayet henüz bebeklere karşı bir duygu hissetmiyordu.

"Baba olmazsa bir ev olmaz, dağılır..." diyor.

Bu görüşmede beni en çok etkileyen şey bebeklerine babanın çok hissinin olmaması ne kadar tutuk bir şekilde ifade etse de bu durumun farkında ve dile getiriyor olmalıydı.

Bebekleriyle ilgili en büyük kaygısı bu konjektar anomalinin fiziksel görünümlerini etkilemesi, dışardan görünür olması ve insanların toplumun onları üzebilecek olmasıydı.

Ek-6 Etik Kurul Onam Formu

	T.C. AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ Klinik Araştırmalar Etik Kurulu	
Sayı : 70904504/	252	10.05/2022
Konu : Kurul Kararı		
Sayın	Prof.Dr.Ayşegül İŞLER DALGIÇ Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Öğretim Üyesi	
Değerlendirilmek üzere Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'na başvuruda bulunduğunuz, "Konjenital Anomalili Bebeğe Sahip Babaların Baba-Bebek Bağlanmasına İlişkin Deneyimleri: Yapılandırıcı Temellendirilmiş Kuram Çalışması" adlı çalışmaya ait Kurul Kararı ekte sunulmuştur. Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.		
Prof.Dr.Ayşe TAŞATARGİL Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı		
Eki: Etik Kurul Kararı		
Adres :	Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı 1. Kat ANTALYA	
Tel :		
Faks :		
e-posta :		

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
2022

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Morfoloji Binası A Blok 1. Kat No: A1-05 Kampüs /ANTALYA
	TELEFON	
	FAKS	
	E-POSTA	
	ETİK KURUL KODU	2012-KAEK-20
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI		Prof.Dr.Ayşegül İŞLER DALGIÇ
ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI		Konjenital Anomalili Bebeğe Sahip Babaların Baba-Bebek Bağlanmasına İlişkin Deneyimleri: Yapılandırıcı Temellendirilmiş Kuram Çalışması
KARAR BİLGİLERİ	Karar No:KAEK- 249	Tarih: 20.04.2022
	Yukarıda bilgileri verilen çalışmanın yapılacağı merkez/merkezlerden izin alındıktan sonra yapılmasında bilimsel ve etik açısından sakınca olmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.	

Prof.Dr. Arda TAŞATARGİL
Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanı

Ek-7 Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Kurum İzin Yazısı

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-57830559-302.14.03-405419
Konu : Duygu SAĞLAM Tez Çalışması

18.07.2022

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 06.07.2022 tarihli ve 1248 sayılı yazı,

Anabilim Dalınız Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği yüksek lisans programı öğrencisi Duygu SAĞLAM'ın "**Konjenital Anomalili Bebeğe Sahip Babaların Baba-Bebek Bağlanmasına İlişkin Deneyimleri: Yapılandırmacı Temellendirilmiş Kuram Çalışması**" konulu tezi ile ilgili araştırmasını ekte gönderilen Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü Bilimsel Çalışma Protokolü Hükümlerine bağlı kalınması şartıyla yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin ilgi'de kayıtlı yazı ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve konunun adı geçen öğrenci ile danışman öğretim üyesine bildirilmesi hususunda gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Melike CENGİZ
Müdür

Ek: İlgi Yazı ve Ekleri (5 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BSM7NAB272 Pin Kodu :65032

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5543&eD=BSM7NAB272&eS=405419>

Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dumlupınar Bulvarı 07058

Bilgi için: Burhan ÇAKMAZ

Yerleşke/Anıtlı

Unvan: Memur

Telefon No:

Faks No:

e-Posta:

Elektronik Ağ:

Kep Adresi:

Telefon No:

Ek-8 Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü Kurum İzin Yazısı

T.C.
BİNGÖL VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü

BİNGÖL İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ - BİNGÖL HASTANE
HİZMETLERİ BİRİMİ
06/07/2022 11:31 - E-23234772 - 044 - 1248

Sayı : E-23234772-044
Konu : Bilimsel Araştırma (Duygu
SAĞLAM)

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 10/06/2022 tarihli ve 47933306-371302 sayılı yazı.

İlgi tarihli yazıya istinaden Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Duygu SAĞLAM'ın “**Konjenital Anomalili Bebeğe Sahip Babaların Baba-Bebek Bağlanması İlişkin Deneyimleri: Yapılandırıcı Temellendirilmiş Kuram Çalışması**” isimli çalışmasına onay verilmesi hususunu görüşmek üzere 30.06.2022 tarihinde Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü Bilimsel Araştırma İzin Komisyonu toplanmış olup, belirtilen çalışmayı yapabilmesi ekte gönderilen Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü Bilimsel Araştırma Protokolü hükümlerine bağlı kalınması şartıyla uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Dr.Sefer ÖZGEN
İl Sağlık Müdürü V.

Ek:

- 1-Protokol
- 2-Komisyon Karar Tutanağı

Bilgi:
Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü
Bingöl Kadın Doğum Ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: bc78afd-949d-486c-b8d2-1aed9ce1420 Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/saglik-bakanligi-ebys>

Telefon: Faks No:

e-Posta:

İnternet Adresi:

Bilgi için: Funda AKASLAN

EBE

Telefon No: |

BİNGÖL İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA KOMİSYONU

14.06.2022 tarih ve E-47933306-000-1661 sayılı yazıya istinaden toplanan Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü Bilimsel Araştırma Komisyonu, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Duygu SAĞLAM'ın **“Konjenital Anomalili Bebeğe Sahip Babaların Baba-Bebek Bağlanmasına İlişkin Deneyimleri: Yapılandırıcı Temellendirilmiş Kuram Çalışması”** konulu araştırmayı yapabilmesi Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü Bilimsel Çalışma Protokolü hükümlerine bağlı kalınması şartıyla uygun görülmüştür. **30/06/2022**

Ek-9 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Merhaba.

Benim adım Duygu SAĞLAM. Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Programında Yüksek Lisans yapmaktayım. ‘Bowlby’ın Bağlanma Kuramı Üzerine Konjenital Anomalili Bebeğe Sahip Babaların Deneyimleri’ ile ilgili bir tez çalışması yapıyorum. Size bu konularda bazı sorular sormak istiyorum.

Vereceğiniz tüm yanıtlar kesinlikle gizli kalacaktır. Katılımınız tamamıyla gönüllü olmanıza bağlıdır.

Görüşme yaklaşık olarak 30-45 dakika sürecektir. Eğer şu anda müsait değilseniz ama çalışmaya katılmak istiyorsanız, siz müsait olduğunuz zaman tekrar geleceğim. Bu çalışmadan edilecek bilgiler; akademik danışmanlar haricinde kimselerle paylaşılmayacak, bilimsel amaç dışında kullanılmayacaktır. Ayrıca isim/soy isim ve özel bilgileriniz diğer kişiler ile paylaşılmayacaktır. Devam etmek istemediğiniz takdirde çalışmadan çekilme hakkınız vardır.

Yukarıdaki metni okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Çalışma hakkında soru sorma imkânı buldum. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi anladım. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

Gönüllünün Adı Soyadı / İmzası / Tarih:

Açıklamaları Yapan Kişinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih:

Gerekliyse Olur İşlemine Tanık Olan Kişinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih:

Gerekliyse Yasal Temsilcinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih:

Ek-10 Nitel Araştırma Yöntemleri Kurs Katılım Belgesi

Ek-11 Nitel Araştırma Veri Analiz Kurs Katılım Belgesi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Duygu	Uyruğu	T.C
Soyadı	SAGLAM	Tel no	
Doğum tarihi		e-posta	

Eğitim Bilgileri

	Mezun olduğu kurum	Mezuniyet yılı
Lise	Çorum Anadolu Lisesi	2001- 2005
Lisans	Gülhane Askesi Tıp Akademisi Hemşirelik Yüksek Okulu	2005- 2009
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	2020- 2024

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Süre (yıl-yıl)
Hemşire	GATA Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD.	2009- 2013
Sor. Hemşire	GATA Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD.	2013- 2016
Hemşire	Eskişehir Asker Hastanesi	2016- 2016
Hemşire	Eskişehir Yunus Emre Devlet Hastanesi	2016- 2019
Hemşire	Antalya Eğitim Araştırma Hastanesi	2019- 2022
Hemşire	Bingöl Kadın Doğum Hastanesi	2022- 2023
Sor. Hemşire	Bingöl Devlet Hastanesi	2023- ...

Yabancı Dilleri	Sınav türü	Puanı
İngilizce	Yök- Dil	52,5

- Yayınlar ve Bildiriler:**

Sağlam, D., Dalgıç, A. İ. (2023). Yenidoğan Döneminde Paternal Bağlanmanın Önemi Ve Baba Dostu Hemşirelik Uygulamalarının Sürece Etkisi: Geleneksel Derleme. Akdeniz Hemşirelik Dergisi, 2(1), 10-18.